

ПРИРУЧНИК О EQAVET ИНДИКАТОРИМА

Предговор

У холистичком смислу, индикатори EQAVET су осмишљени да подрже јачање културе осигурања квалитета у СОО системима. Ако се узму заједно са индикативним дескрипторима који су приложени уз EQAVET препоруке, они ће играти важну улогу у омогућавању креаторима политике и другим заинтересованим странама да развију своје приступе ефикасној примени Препоруке.

Развијен је скуп инструмената индикатора EQAVET како би пружио динамичан ресурс једноставан за коришћење за подршку земљама док истражују и спроводе процесе развоја њихових националних приступа за примену Препоруке. Приручник садржи „пакет“ ресурс материјала који објашњава значај и употребу индикатора и саставни је део скупа смерница за земље које су се посветиле својој обавези према Препоруци.

Материјал је развијен у блиској сарадњи са представницима држава чланица и социјалним партнерима и надовезује се на значајан рад који су током низа година предузимали ENQA-VET и CEDEFOP.

Овај ресурс материјал је осмишљен тако да буде динамичан инструмент и одражава искуство корисника у раду са индикаторима. Предвиђамо да ће представљени материјал бити допуњен текућим примерима из праксе како државе чланице буду продубљивале приступе у коришћењу циклуса квалитета у својим системима.

Предузети рад заснован је на значајном доприносу великог броја представника држава чланица, којима је пружена подршка у учешћу на европским састанцима, који су одржали интензиван ниво мрежне сарадње између састанака и пружили примере добре праксе како би се осигурало да приручник представља један практичан и добро утемељен ресурс. Посвећеност ових појединаца дала је важан допринос јачању EQAVET заједнице праксе!

Радујемо се следећој фази овог посла која ће се надовезати на искуство држава чланица у коришћењу овог материјала и развоју њихових приступа осигурању квалитета у њиховим системима стручног образовања. Овај процес означава важан корак у изградњи поверења између система и осигурању да СОО пружа атрактивну и висококвалитетну могућност професионалног развоја за ученике.

*Шон Фирик
Директор
EQAVET Секретаријат*

Задржао сам шесторо поштених чланова послуге
(Они су ме научили свему што сада знам);
Они се зову Шта и Зашто и Када и Како и Куда и Ко.

Узето из *Дете слона*, Радјард Кипинг¹

¹ http://www.kipling.org.uk/poems_serving.htm

Садржај

Увод у Приручник о EQAVET индикаторима

Каталог EQAVET индикатора

Анекс 1: Речник термина

Анекс 2: Илустрација постојеће праксе

Анекс 3: Библиографске референце

EQAVET индикатори представљају посао који је још увек у току
Они се могу редовно ажурирати у смислу новог искуства у њиховој примени, као и
она основу информација које доставе заинтересоване стране.

ПРВИ ДЕО

УВОД У ПРИРУЧНИК О EQAVET ИНДИКАТОРИМА

Увод

Европска политика у области образовања увек је стављала значајан акценат на квалитет како је наведено у Уговору: „*Заједница ће допринети развоју квалитетног образовања подстицањем сарадње између држава чланица и, ако је потребно, подржавањем и допуњавањем њихове активности, поштујући у потпуности одговорност држава чланица за садржај наставе и организацију образовних система и њихову културну и језичку разноликост.*“² Међутим, уграђивање осигурања квалитета у процес креирања образовне политике на европском нивоу, посебно у (под)систем стручног образовања и оспособљавања (СОО) није небитно, а није ни тако једноставно. Међутим, од 2000. године Европска унија стратешки ради на побољшању квалитета образовања и обуке, посебно на побољшању квалитета стручног образовања у оквиру процеса из Копенхагена.

Препорука Европског парламента и Савета од 18. јуна 2009. о успостављању [Европског референтног оквира за осигурање квалитета за стручно образовање и оспособљавање](#)³ (EQAVET препорука) представља пробој на путу ка квалитетном стручном образовању с обзиром на то да, по дефиницији, EQAVET-ом се подразумева теоријски преглед СОО који ће се користити као референтна тачка у сврху повезивања широких димензија у оквиру процеса осигурања квалитета СОО, посебно употребе индикатора. Кључни изазов у спровођењу ове Препоруке је постизање равнотеже између политичког циља за промоцију систематског приступа за осигуравање квалитета СОО-а на нивоу система и узајамног поверења међу актерима СОО-а, односно употребе индикатора.

Да би се задовољила идентификована потреба за подршком у процесу примене скупа индикатора неопходних за процену квалитета стручног образовања и обуке, израђен је Приручник за помоћ заинтересованим странама у укључивању у процес примене.

² Уговор из Мастрихта (1992.) Лисабонски уговор, који је на снази од 1. децембра 2009. године, није променио одредбе о улози ЕУ у образовању и обуци.

³ Службени лист Ц 155 од 8.7.2009. доступан на:

http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11108_en.htm

Пододељци који следе намењени су истраживању неких питања која се могу појавити када корисник одлучи да користи овај скуп инструмената.

1. Зашто је сачињена ова група инструмената?

Европски парламент и Савет су 2009. године усвојили *Препоруку Европског парламента и Савета о успостављању [Европског референтног оквира за осигурање квалитета за образовање и обуку](#)*. Ово је референтни инструмент који помаже државама чланицама да промовишу и надгледају континуирано унапређивање својих система стручног образовања.

Препорука је заснована на квалитетном моделу који има за циљ

- да између осталог - развије системски приступ праћењу учинка система стручног образовања и пружања стручног образовања на националном нивоу (на добровољној основи) и на европском нивоу. Модел квалитета заснован је на заједничким европским референцама, које укључују циклус осигурања и побољшања квалитета планирања, примене, оцењивања/процене и прегледа/ревизије СОО (види дијаграм у наставку), подржан заједничким критеријумима квалитета, индикативним дескрипторима и групом од десет индикатора.

EQAVET група од десет индикатора представља селекцију из укупног могућег опсега релевантних индикатора СОО-а (≈ 200) и заснована је на основном теоријском и политичком разумевању које су врсте утицаја на СОО од значаја. Конкретно, овај скуп индикатора (погледајте листу EQAVET индикатора доле) пружа могућност да се изврши карактеризација и међусобно повезивање значајног броја аспеката система стручног образовања и омогућава да информације које пружа сваки од индикатора буду веће од збира његових делова.

СПИСАК EQAVET ИНДИКАТОРА

Свеобухватни индикатори

Индикатор бр. 1

Релевантност система осигурања квалитета за пружаоце СОО:

- удео пружалаца стручног образовања и обуке који примењују интерне системе осигурања квалитета дефинисане законом / на сопствену иницијативу;
- удео акредитованих пружалаца стручног образовања и обуке.

Индикатор бр. 2

Улагање у обуку наставника и тренера:

- удео наставника и тренера који учествују у даљој обуци
- износ уложених средстава

Индикатори који подржавају циљеве у смислу квалитета за СОО политике

Индикатор бр. 3

Стопа учешћа у програмима СОО:

- Број учесника у програмима стручног образовања и обуке (1), према врсти програма и појединачним критеријумима (2)
- За ИСО (иницијалну стручну обуку): потребан је период од 6 недеља обуке пре него што ученик почне да се рачуна као учесник. За целоживотно учење: проценат становништва примљеног у формалне програме стручног образовања и обуке.

- Поред основних података о полу и старости, могу се применити и други социјални критеријуми, нпр. рано напуштање школе, највише образовно постигнуће, мигранти, особе са инвалидитетом, дужина незапослености.

Индикатор бр. 4

Стопа завршетка у СОО програмима:

Број особа које су успешно завршиле/напустиле програме стручног образовања и обуке, према врсти програма и појединачним критеријумима

Индикатор бр. 5

Стопа пласмана у програмима стручног образовања и обуке:

- одредиште полазника стручног образовања и обуке у одређено време након завршетка обуке, у складу са врстом програма и појединачним критеријумима (3);
- удео запослених ученика у одређено време након завршетка обуке, у складу са врстом програма и појединачним критеријумима

(3) За ИСО: укључујући информације о одредишту ученика који су одустали.

Индикатор бр. 6

Коришћење стечених вештина на радном месту:

- информације о занимању које су појединци добили након завршетка обуке, према врсти обуке и појединачним критеријумима
- стопа задовољства појединаца и послодаваца стеченим вештинама / компетенцијама

Индикатор бр. 7

Стопа незапослености (4) према појединачним критеријумима

- Дефиниција према Међународној организацији рада и ОЕСД: појединци старости 15-74 године без посла, активно траже запослење и спремни за почетак рада

Индикатор бр. 8

Распрострањеност рањивих група:

- проценат учесника у СОО класификованим као групе у неповољном положају (у одређеном региону или области) према старости и полу

- стопа успешности група у неповољном положају према старости и полу

Индикатор бр. 9

Механизми за идентификовање потреба за обуком на тржишту рада:

- информације о механизмима успостављеним за идентификовање променљивих захтева на различитим нивоима
- докази о њиховој ефикасности.

Индикатор бр. 10

Планови коришћени за промовисање бољег приступа СОО:

- информације о постојећим плановима на различитим нивоима
- докази о њиховој ефикасности

Стога се разни индикатори фокусирају на побољшање различитих аспеката стручног образовања и обуке, чак и ако постоје ограничења у мерењу резултата и исхода стручног образовања и њиховог квалитета. Због тога се примена EQAVET индикатора сматра једним од главних изазова са којима се морају суочити актери у спровођењу EQAVET препоруке, посебно државе чланице које морају да се побрину за више нивоа коришћења индикатора почев од креатора политике СОО до пружалаца СОО. Током почетне примене EQAVET препоруке, јављају се препреке као што су страх од промене, инерција и статус кво, у комбинацији са суштински тешким и сложеним радом у оквиру процеса примене. То захтева одлучну подршку органа која треба да препозна изазове, истовремено показујући поверење у решавање проблема. Дакле, за потпуну примену Препоруке потребна је стална подршка и опрез, јер је крајњи циљ дугорочно преживљавање и континуирана ефикасност побољшања осигурања квалитета у контексту света који се брзо мења.

Ово се, међутим, мора посматрати више као прилика него што је то само задатак за EQAVET заједницу праксе чији су чланови активно укључени у максималном постизању резултата европске сарадње и коришћењу истих као катализатора промена на националном нивоу. Стога се ова европска сарадња надовезује на надопуњавање различитих нивоа (локалног, регионалног, националног и европског) политике и пружања СОО-а.

2. На који начин су ови инструменти повезани са другим EQAVET иницијативама?

Овај приручник је наставак других напора и интереса за осигурање квалитета стручног образовања и обуке и посебно за индикаторе. Препознајемо да је настао као резултат оних који годинама раде овај посао (нпр. CEDEFOP и Техничка радна група за осигурање квалитета у СОО-у) и надовезује се и додатно унапређује посао Европске мреже за осигурање квалитета у стручном образовању и обуци (ENQAVET)⁴ у програму рада за 2008-2009 (видети доле).

РАД ENQA-VET-а (2008-2009)

- **EQARF индикатори, преглед и усаглашавање дефиниција - резултати рада који се обавила Тематска група за индикаторе (2009)**
- **Студија о скупу индикатор предложених у Европском референтном оквиру за осигурање квалитета за СОО (2009)**
- **Извештај о развоју смерница за подршку осигурању квалитета у системима СОО (2009)**

У 2010. години, Препорука о европском референтном оквиру за осигурање квалитета у стручном образовању и обуци (препорука EQAVET) окупила је државе чланице ЕУ, социјалне партнере и Европску комисију да би развиле и побољшале осигурање квалитета у европским системима стручног образовања и обуке. С обзиром на то да Препорука утврђује да државе чланице треба:

- да осмисле приступ усмерен на побољшање система осигурања квалитета на националном нивоу користећи најбоље препоруку EQAVET и укључивање свих релевантних заинтересованих страна у складу са националним законодавством и праксом до јуна 2011;

⁴ Публикација доступна на: <http://www.eqavet.eu/gns/library/policy-documents/policy-documents-2009.aspx>
ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

- да изврше ревизију процеса имплементације на основу референтних критеријума које ће мрежа дефинисати у сарадњи са Комисијом и државама чланицама до 2013. године,

Заједница праксе EQAVET припремила је материјале за подршку напорима држава чланица да испуне горе поменуте циљеве (види доле).

Посао EQAVET- (2010-2011)

- **Приручник о EQAVET индикаторима**
- **Смернице за подршку развоју националне примене EQAVET препоруке**
- **Веб страница EQAVET на којој се налазе онлајн ресурси *EQAVET циклус квалитета***

Приручник о EQAVET индикаторима је, према томе, резултат рада који је предузела EQAVET заједница праксе коју чине државе чланице и социјални партнери на европском нивоу који заједнички раде на постизању консензуса о томе шта представља доказе, у којим околностима и зашто.

3. Која је сврха овог Приручника?

Приручник о EQAVET индикаторима сачињен је да би се пружио подршка државама чланицама и пружаоцима стручног образовања у спровођењу Препоруке Европског парламента и Савета од 18. јуна 2009. године о успостављању **Европског референтног оквира за осигурање квалитета за стручно образовање и обуку**⁵, посебно групе од десет индикатора како је предложено у Анексу 2. Приручник о EQAVET индикаторима није специфичан за поједину земљу, али заснован је на резултатима које је постигао ENQAVET и осмишљен је да помогне разноврсном кругу заинтересованих страна на нивоу држава чланица и на европском нивоу у примени скупа од десет индикатора.

⁵ Службени лист Ц 155 од 8.7.2009. Доступно на:
http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11108_en.htm

Узимајући у обзир чињеницу да заинтересоване стране можда желе да користе различите индикаторе, на различите начине и у различито време, дизајнирали смо Приручник у штампаној верзији и у верзији онлајн менија у којем се налазе одређени ресурси.

Усвојили смо модуларни приступ за **Каталог индикатора** који је направљен као скуп од десет независних модула (по један модул за сваки од десет индикатора) и осмишљен је у формату *Питања и одговори* (Q&A). Стога се сваки модул бави једним одређеним индикатором и његови кључни аспекти се откривају кроз процес постављања питања и давања одговара. Онлајн верзија има полуотворену архитектуру, односно свака компонента у **Каталогу индикатора** се може додати, ажурирати или променити у будућности без оштећења целокупне структуре. Она такође омогућава корисницима да упоређују индикатор(е) са критеријумима квалитета и индикативним дескрипторима који се примењују на различите фазе у циклусу квалитета.

Верујемо да ће такав приступ помоћи заинтересованим странама у мапирању њиховог пута ка осигурању квалитета њихових СОО система и програма, истовремено промовишући њихову рефлексивну праксу о различитим фазама циклуса квалитета. Такође је вредно напоменути да је овај скуп индикатора саставни део европског законодавног акта који државе чланице примењују на добровољној основи, чак и ако се неки од њих на овај или онај начин користе у системима стручног образовања и обуке и од стране пружаоца широм Европе, као што је показано у публикацији **Студије ENQA-VET о скупу индикатора предложених у Европском референтном оквиру за осигурање квалитета за СОО (2009)**. На крају, овај приручник не садржи строги списак ставки које се морају следити да би се успешно применила група индикатора. Уместо тога, циљ је да читаоцима пружи питања и концепте који подстичу на размишљање како би се створила решења која би могла да одговоре на специфичне изазове и потребе заинтересованих страна.

Ко су корисници овог Приручника?

Важно је препознати да ће пружање подршке ономе што функционише/не функционише у примени EQAVET индикатора вероватно варирати на различитим нивоима, за различите људе и за различите организације. Главна сврха овог приручника је да се подржи улога развоја политике која треба да укључи читав систем стручног образовања док одговорности почивају на различитим нивоима:

Макро ниво - овај ниво обухвата националне и/или регионалне доносиоце одлука који се углавном баве стратешким одлукама, тј. а) перформансама система стручног образовања и обуке и његовом ревизијом и б) развојем стратегија за побољшање исхода квалитета који ће се мењати кроз цео СОО систем.

Средњи ниво - овај ниво укључује доносиоце одлука који су задужени за а) управљање и б) спровођење циљева политике у техничке/оперативне одлуке, наиме **националне референтне тачке (НРТ)**.

Микро ниво - овај ниво чине оне заинтересоване стране, посебно пружаоци СОО-а којима је главна брига осигурати да а) њихово образовање и оспособљавање буду што је могуће квалитетнији и б) да задовоље потребе појединаца и друштва у целини.

Стога је изазов како најбоље развити групу инструмената који се односи на примену индикатора који ће задовољити потребе различитих корисника. Али ко су они? Чак и ако заинтересоване стране у СОО-у, које дефинишемо као појединце или представничке групе које имају директан и непосредни интерес у СОО-у, примарни корисници овог инструмента биће они који воде примену на нивоу држава чланица на макро и средњем нивоу, посебно **националне референтне тачке**.

Сходно томе, **Приручник о EQAVET индикаторима** има за циљ да пружи допринос реформама које се одвијају у сектору стручног образовања широм Европе и, на тај начин, остваривању користи за оне који су заинтересовани за стручно образовање и обуку, посебно онима који ће бити одговорни за спровођење Препоруке на националном нивоу, углавном НРТ, али и законодавцима и креаторима политике на националном

и/или регионалном нивоу. И друге заинтересоване стране (пружаоци стручног образовања и обуке, наставници и тренери у СОО, запослени и послодавци, као и професионалне организације, нпр. удружења послодаваца и синдикати) такође могу пожелети да сазнају више о овом инструменту и искористе га у некој фази процеса примене (видети Други део, тачка 1.3).

Који су циљеви и задаци Приручника о EQAVET индикаторима?

У Извештају о мерењу економских перформанси и друштвеног напретка 2009. године (*Stiglitz, Sen и Fitoussi*)⁶, наводи се да „Дуга традиција економских истраживања наглашава важност образовања у пружању вештина и компетенција на којима почива економска производња“. (стр.46). Стога не чуди да је у временима економске кризе и растуће незапослености стручно образовање и оспособљавање (СОО) често у средишту политичких расправа. Међутим, ови периоди могу пружити прилику да се испита колико су добро опремљени СОО системи за суочавање са овим изазовима и за увођење промене које могу побољшати процесе и исходе у СОО-у.

Рад на индикаторима у контексту политике Европске уније, посебно у оквиру стратегије *Европа 2020*, игра пресудну улогу у побољшању и неговању културе континуираног осигурања квалитета у СОО-у како на нивоу система тако и на нивоу пружалаца, док се истовремено олакшава и подржава спровођење *Европског оквира квалификација* (ЕОК) и *Европског система кредита за СОО* (ECVET). Чак и ако EQAVET препорука, а посебно приложени скуп индикатора, не представљају *мерила* нити их треба користити за упоређивање учинка СОО система и пружалаца широм Европе, EQAVET препорука је правни текст који су усвојили Европски парламент и државе чланице, који наводи и подсећа на значај осигурања квалитета уопште, а посебно значај индикатора. Индикатори су важан инструмент за државе чланице да осмисле и процене своје националне политике и програме са циљем да побољшају своје политике СОО-а, као и

⁶ Stiglitz, J.E, Sen, A. и Fitoussi, J.P, (2009) Извештај комисије о мерењу економског учинка и социјалног напретка. Доступно на http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/documents/rapport_anglais.pdf

да процене и утичу на функционисање њихових система и пружања програма. Индикатори су, међутим, понекад:

- **Збуњујући**, нпр. *да ли је стопа учешћа исто што и стопа уписа?*
- **Погрешно протумачени**, нпр. у којој мери период обуке утиче на постигнућа ученика (тј. да ли *више* обуке гарантује *бољу* обуку)?
- **Другачије дефинисани**, нпр. да ли се квалитет наставника дефинише као академске вештине наставника, задатак наставника или као учешће наставника у активностима професионалног развоја?

Према томе, следећи општи циљеви и конкретни циљеви делују релевантно за осмишљавање **Приручника о EQAVET индикаторима**.

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

- **Подржати државе чланице у осмишљавању њихових националних приступа/стратегија за примену EQAVET-а негујући заједничко разумевање скупа од десет индикатора на непрописан начин;**
- **Подржати заинтересоване стране у коришћењу скупа од десет индикатора одговарањем на могућа питања и решавањем потешкоћа када се индикатори примењују на нивоу држава чланица и пружалаца.**

КОНКРЕТНИ ЦИЉЕВИ

Развити смерницу за ЕКАВЕТ индикаторе фокусирајући се на

- **њихове оперативне дефиниције које је развио ENQAVET;**
- **индикаторе учинка који мере статус образовног система и контекстуалне индикаторе који су потребни за генерисање или тумачење значаја ових индикатора учинка;**
- **терминологија индикатора;**

Развити „заједнички језик“ на пољу осигурања квалитета у СОО, посебно на пољу индикатора.

Као последњу напомену, релевантно је нагласити да ће **употреба** ових индикатора, како се обично примењују или ће се примењивати у системима СОО-а и институцијама пружалаца широм Европе, указати на путеве за више и различито мерење у СОО-у као резултат **кумулятивног учења** које доноси европска сарадња, посебно сарадња предузета у оквиру EQAVET заједнице праксе.

6. Како читати овај Приручник о EQAVET индикаторима?

Приручник је подељен у **три дела** допуњена са **три анекса**, при чему: Први део представља увод у приручник. Други део је усредсређен на принципе осигурања квалитета и на улогу индикатора у EQAVET-у и **Трећи део** који је најважнији део Приручника, односно **Каталог индикатора**, који садржи информације за тумачење и примену индикатора организованих у модуларни облик, односно по један модул за сваки индикатор. (Погледајте описе у наставку)

Први део - Увод у Приручник о EQAVET индикаторима

Први део представља увод у Приручник о EQAVET индикаторима и користи формат *Питања и одговора* кроз који се пружају информације у вези са Приручником, односно зашто је овај приручник развијен, како се односи на друге EQAVET иницијативе, која је његова сврха, коме је упућен, који су општи и специфични циљеви у основи овог инструмента и како га корисници треба читати.

Други део – Група EQAVET индикатора

У Другом делу описани су:

- **принципи осигурања квалитета (тј. његова сврха и дефиниције као и улога заинтересованих страна у осигурању квалитета).**
- **Улога EQAVET индикатора (тј. дефиниције EQAVET индикатора, усклађеност EQAVET индикатора са циљевима и главним питањима европске политике у вези са имплементацијом EQAVET индикатора).**
-

Трећи део – Каталог индикатора

Трећи део садржи најважнији део Приручника, односно информације за тумачење и примену индикатора.

За организацију информација о десет индикатора изабран је модуларни формат, тј. један модул за сваки од десет индикатора дизајнираних на следећи начин:

- За организовање информација користе се два главна наслова: *Кључне информације* и *Техничке напомене*
- *Водећа питања и одговори* користе се за откривање информација које се односе на различите димензије сваког од индикатора
- Разматрано је седам димензија: оперативна дефиниција, препоручена употреба, индикатори повезани са EQAVET-ом, могуће додатне информације, компоненте индикатора, математичка формула индикатора и обично пријављене подгрупе

Завршна напомена упућује заинтересоване да читају онлајн постојеће праксе у државама чланицама.

ДРУГИ ДЕО

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У СТРУЧНОМ ОБРАЗОВАЊУ И ОБУЦИ У ЕВРОПИ

1. Шта представља осигурање квалитета у стручном образовању и обуци?

С обзиром на различити културни и образовни контекст у државама чланицама и разноликост њихове организације стручног образовања и обуке, чини се да не постоји универзални одговор на питање „Шта представља квалитет у СОО?“ Ова разноликост објашњава разноликост врста постојећих система или приступа управљању квалитетом на нивоу држава чланица, нпр. Потпуно управљање квалитетом (ПУК), Међународна организација за стандардизацију (ИСО 9001: 2000 у образовању), Европско управљање квалитетом (ЕУК) итд. Чини се да у овом тренутку постоје два снажна аргумента која промовишу квалитет у системима СОО: с једне стране, чак и тамо где су СОО системи добро развијени, постоје докази да квалитет представља разлог за забринутост, а, с друге стране, тамо где се СОО системи морају проширити, процес побољшања мора се заснивати на поузданим стратегијама за квалитет, тако да се постигну најбољи могући резултати.

Колико год да је ситуација по питању квалитета разнолика, током протеклих деценије дошло је до одређених промене у СОО-у широм Европе. У стварности се одвија лагани, али постојани прелаз са процеса учења усмереног на инпут на резултате учења, као и са система и програма пружања на системе и програме тражења. Такође је значајно да су се ови прелази догодили у време када је на нивоу ЕУ постојала значајна политичка сарадња у области образовања и обуке која је прелазила границе одговорности држава чланица/Европске уније и влада/социјалних партнера.⁷ Све ове промене паралелно теку са развојем нових облика одговорности.

У складу са правним оквиром Европске уније⁸ и оквиром за сарадњу између држава чланица, предвиђеним *Копенхашким процесом* у оквиру *Лисабонске стратегије* (2000-2010) и ревидираном политичком агендом за 2010-2010, *Стратегијом ЕУ2020*, где

⁷ Копенхашки процес

Доступно на: http://ec.europa.eu/education/vocational-education/doc1143_en.htm

⁸ Лисабонски споразум, члан 166. Доступно на: <http://www.lisbon-treaty.org/wcm/the-lisbon-treaty/treaty-on-the-functioning-of-the-european-union-and-comments/part-3-union-policies-and-internal-actions/title-xii-education-vocational-training-youth-and-sport/454-article-166.html>

стручно образовање и обука представља суштински елемент, Препорука о успостављању **Европског референтног оквира за осигурање квалитета за стручно образовање и обуку** је у први план политике СОО-а довела отворени метод координације (ОМК). Овај приступ наглашава развој система одоздо према горе који се фокусира на размену искустава, вештина и компетенција заинтересованих страна на европском, националном и поднационалном нивоу и укључује, кроз узајамно учење, идентификовање интервенција и организација које су широко познате по великим побољшањима њихових перформанси и ефикасности.

Критеријуми квалитета и дескриптори EQAVET (Анекс 1) и предложени скуп од десет индикатора (Анекс 2) представљају прилично флексибилан инструмент који може превазићи правну, социјално-економску и културну разноликост држава чланица ЕУ. Без сумње таква флексибилност осигурава да постојећи национални системи квалитета или приступи СОО-у могу лако бити компатибилни и комплементарни са *QAVET препоруком*, принципом који чини темељ EQAVET приступа на више нивоа. Међутим, ни критеријуми квалитета ни дескриптори, као ни индикатори квалитета неће се нужно примењивати на јединствен начин на све заинтересоване стране на нивоу државе чланице или пружаоца стручног образовања. Стога је одговорност различитих корисника да утврде који су поступци и индикатори прикладни у њиховом националном или поднационалном контексту.

Притом је важно да се заинтересоване стране на националном нивоу договоре о а) ономе што у њиховом контексту чини **Квалитет СОО-а**, б) начину на који се оно може **мерити**, и в) како се његови **резултати** адекватно саопштавају и разумеју.

1.1. Кратак преглед коментара везаних за квалитет у СОО

Можда је адекватно нагласити да примена оквира квалитета траје дуго с обзиром на то да се потребе образовања, посебно потребе СОО, мењају брже и дубље него икад раније.

Парафразирајући Статистику Канаде⁹, можемо рећи да улогу квалитета у управљању СОО-ом треба континуирано преиспитивати и ажурирати и, цитирајући исти документ, „Будући да су многи аспекти квалитета динамични и да опадају без проактивног мера, постоји стална потреба за улагањем у квалитет само да би се одржао статус кво.“ (став 7.)

Штавише, национални СОО системи и пружаоци се разликују од земље до земље и њихова пракса ће вероватно одражавати врло различите услове у којима послују. И даље остаје чињеница да, без обзира на националне услове, државе чланице настоје да њихови системи и институције буду ефикасни, д ефикасно раде и што адекватније одговоре на нове изазове на тржишту рада. Чини се да је кључни замајак у усвајању EQAVET препоруке спој мешавине разлога, тј. почев од политичких, социјално-економских и финансијских изазова до пораста потребе за одговорношћу, посебно у јавном финансирању стручног образовања и обуке.

Препорука о успостављању Европског референтног оквира за осигурање квалитета за стручно образовање и обуку има за циљ да уоквири напоре држава чланица (ДЧ) у успостављању и/или преиспитивању њихових система осигурања квалитета (ОК) и у ту сврху укључује сет од десет индикатора који пружају начин за карактеризацију и повезивање десет различитих аспеката система стручног образовања и пружања истог, пружајући помоћ у међусобној интерпретацији индикатора.

Корисно је подсетити да се „управљање квалитетом“ први пут примењивало у комерцијалном сектору са акцентом на купце, производе и финансијски успех акционара. Касније је усвојен у другим секторима, попут здравственог, где се сматра да „Осигурање квалитета“ обухвата „методе за описивање мерења, вредновања и, према потреби, предузимање мера усмерених на побољшање онога што је, у ширем смислу, описан као квалитет”.¹⁰ Из опсежне литературе која постоји о дефиницијама квалитета,

⁹ *Извештај о оквирима осигурања квалитета за 41. седницу Статистике комисије УН-а 2010. године. Верзија 1. (септембар 2009.)* Доступно на: <http://unstats.un.org/unsd/dnss/qaf/qafreport.htm>

¹⁰ *Maj Ader, Karin Berensson, Peringe Carlsson, Marianne Granath, u Viveca Urwitz, Индикатори квалитета за програме промовисања здравља (Quality indicators for health promotion programmes Health Promot. Int. (2001) 16(2): 187-195 doi:10.1093/heapro/16.2.187)*

попут оне коју су понудили *оснивачи* покрета за квалитет (нпр. *W. E. Deming, P. Crosby, A. Feigenbaum, K. Ishikawa* или *J. Juran*), чини се да постоје различити нивои у концепту квалитета: један ниво дефинише квалитет као „доследност“ тј. усаглашеност са спецификацијама или захтевима; други види квалитет или као „прикладан за сврху“, тј. испуњава очекивања купаца или чак као „изузетан“, тј. премашује задовољство купца; трећи ниво дефинише квалитет као „вредност за новац“ и, на крају, квалитет се дефинише као „трансформација“ која се мери учинком и променом знања, вештина и способности. Сви ови концепти некако су прожели концепт квалитета стручног образовања и обуке како се тврди у публикацији МОР-а (2009, стр. 284) где се квалитет СОО-а посматра као релативан концепт, тј. варијације се могу идентификовати на основу таквих појмова попут „квалитета као извршност“ (нпр. тамо где су развијене одреднице за поједине установе стручног образовања које ће се примењивати на њихове интерне процесе осигурања квалитета); „квалитет који одговара сврси“ (нпр. тамо где се учинак програма и пружалаца процењују у складу са исказаним исходима или намерама институција) или „квалитет за инвестирање“ (заснован на перцепцији актера о трошковима и времену потребним за постизање одређених стандарда квалитета у пружању стручних квалификација и курсева и њихових импликација на учинак СОО институције). Укратко, можда би било релевантно рећи да је општи консензус постигнут око тога да су доступне дефиниције квалитета у СОО-у повезане са контекстом у погледу места, очекивања и сврхе. Квалитет, према томе, није само техничко питање, већ има снажне политичке, социјалне и културне димензије које се односе на експлицитне и имплицитне политичке, економске, социјалне, културне и индивидуалне сврхе ученика у СОО-у у региону или држави у било ком тренутку.

Можда ће бити релевантно подвући да су у тренутку припремања овог приручника, Савет и представници влада држава чланица усвојили на састанку Савета за образовање закључке о приоритетима за појачану европску сарадњу у СОО за период 2011- 2020.¹¹ У њима се наглашава да је „од кључне важности одржати и даље развијати извршност у СОО“. Штавише, Савет министара образовања препознаје да је „СОО светске класе“

¹¹ Доступно на: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117849.pdf
ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

кључни фактор „у одржавању положаја Европе као најјачег извозника индустријских производа на свету“, као и у „одржавању европског модела социјалне заштите“.

У сваком случају, један од кључних елемената система осигурања квалитета у СОО-у је мерење инпута-резултата-исхода кроз индикаторе који се користе за одређивање колико добро је резултат постигнут у одређеној области, на пример у пољу квалификације у којима стопа формалних стручних квалификација помаже у одређивању тога да ли су полазници стручног образовања успешни/неуспешни у програмима стручног образовања.

1.2. Принципи осигурања квалитета у EQAVET-у – коришћење дескриптора и индикатора

Полазећи од обимне литературе о управљању квалитетом, може се закључити да се примена **Препоруке о успостављању Европског референтног оквира за осигурање квалитета за стручно образовање и обуку**, посебно примена предложеног скупа индикатора, може постићи само кроз заједничке принципе за осигурање квалитета. На европском нивоу, заједнички принципи су дефинисани у **Препоруци Европског парламента и Савета од 23. априла 2008. о успостављању Европског оквира квалификација за целоживотно учење**¹², који су наведени у Анексу 3 и то:

(...)

- политике и процедуре осигурања квалитета треба да буду основа свих нивоа Европског оквира квалификација,
- осигурање квалитета треба да буде саставни део интерног управљања институцијама образовања и обуке,
- осигурање квалитета треба да укључује редовно вредновање институција, њихових програма или њихових система осигурања квалитета од стране спољних надзорних тела или агенција,
- спољна надзорна тела или агенције које врше осигурање квалитета треба да буду предмет редовног прегледа,

¹² Доступно на: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:111:0001:0007:EN:PDF>
ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

- осигурање квалитета треба да укључује димензије контекста, инпута, процеса и резултата, истовремено наглашавајући резултате и исходе учења,
- системи осигурања квалитета треба да садрже следеће елементе:
 - јасне и мерљиве циљеве и стандард, смернице за примену, укључујући укључивање заинтересованих страна,
 - одговарајуће ресурсе,
 - конзистентне методе оцењивања, повезивање самопроцене и екстерног прегледа,
 - механизме за повратне информације и поступке за побољшање,
 - широко доступни резултати евалуације,
- иницијативе за осигурање квалитета на међународном, националном и регионалном нивоу треба координирати како би се осигурао преглед, кохерентност, синергија и анализа на нивоу система,
- осигурање квалитета треба да буде процес сарадње на свим нивоима образовања и обуке и системима, који укључује све релевантне заинтересоване стране, унутар држава чланица и широм Заједнице,
- оријентације ка осигурању квалитета на нивоу заједнице могу пружити референтне тачке за евалуације и вршњачко учење.

Да би се државама чланицама помогло да промовишу и надгледају континуирано побољшање њихових система стручног образовања и обуке на основу заједничких европских референци, *EQAVET препорука* садржи циклус осигурања и побољшања квалитета **планирања, примене, евалуације/процене и прегледа/ревизије** (види дијаграм, Први део, страна 6) уз помоћ заједничких критеријума квалитета, индикативних дескриптора и индикатора.

Будући да је квалитет ЦОО-а вишедимензионални феномен, предлаже се да се сет од десет индикатора примењује у различитим фазама циклуса, не као сукцесија независних јединица, већ као интегрисани кластер систематских пракси осмишљених да побољшају СОО перформансе система и пружалаца. Конкретно, и што се тиче индикатора, различити актери могу имати различите приоритете, различите нивое знања и способности и/или вољу да их користе, али зато што је сет од десет индикатора EQAVET-а органски део EQAVET

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

приступа за осигурање квалитета, морају се примењивати и на нивоу система и на нивоу пружаоца. Штавише, употреба индикатора у различитим фазама циклуса квалитета доводи до заједничког разумевања о основама осигурања квалитета у ОО-у и помаже развојном размишљању корисника, односно може помоћи заинтересованим странама у постављању сопствених питања, прикупљању и анализирању њихових података и коришћењу сопствених информација и доказа као део самопроцене и доношења одлука.

Избор индикатора, према томе, мора бити повезан са очекиваним резултатима циљева и задатака које су дефинисале релевантне заинтересоване стране, узимајући у обзир како ти циљеви/задачи комуницирају са контекстуалним факторима. Ова контекстуална анализа укључиваће и повољне услове и ограничења на макро нивоу и на микро нивоу који могу утицати на предвиђене кориснике и заинтересоване институције. Вежба одабира одговарајућих индикатора може се максимално искористити кроз кумулативно учење заинтересованих страна, при чему се они надовезују на комплементарност између различитих нивоа, тј. законодавног нивоа, нивоа политике (националног, поднационалног и европског), институционалног нивоа (Министарства, пружаоци, организације крајњих корисника) и способни су да пронађу одговарајућу равнотежу за своје специфичне интересе.

1.3 Осигурање квалитета и актери – EQAVET актери¹³

Те 1980. године концепт „заинтересоване стране“ развио је Р. Едвард Фриман¹⁴, професор пословне администрације. Као што је раније поменуто, појам квалитета и с њим повезани концепти прожели су се у другим областима, укључујући образовање. У Пословном речнику (2007) заинтересована страна (*stakeholder*) је дефинисан као „особа, група или организација која има директан или индиректан удео у организацији, јер на њу може

¹³ Видети Први део, тачка 1.4

¹⁴ Е. Фриман је професор пословне администрације и његова идеја анализе заинтересоване стране постала је спона академског писања и модела доношења одлука.

утицати или активности, циљеви и политике те организације може утицати на њега“. Према дефиницији ЕУ¹⁵ заинтересованих страна представља:

Различите појединце и организације на које директно и индиректно утичу спровођење и резултати дате интервенције и који ће вероватно бити заинтересовани за њену процену (нпр. руководиоци програма, креатори политике и циљна популација програма).

Ову смо дефиницију одабрали између осталог из два основна разлога, тј. потребе за конвергенцијом дефиниција на нивоу ЕУ и кохерентности дефиниције са основним принципом СОО-а, односно принципом целоживотног учења, при чему сам ученик постаје одговоран за своје учење. Ако ученик мора да преузме одговорност за сопствено учење, онда би он/она требало да буде део процеса доношења одлука. СОО, заправо, укључује више заинтересованих страна са директним или чак индиректним интересом за СОО (види доле).

Врсте заинтересованих страна

- **Креатори политике** на европском, националном и поднационалном нивоу (нпр. регионалне власти) који одлучују о правцу деловања који се односи на систем стручног образовања и обуке, на политичком / законодавном / управљачком нивоу.
- **Националне референтне тачке за осигурање квалитета (НРТ)** које су директно укључене у развој националног приступа и имају улогу ширења и информисања.
- **Пружаоци стручног образовања** који надгледају спровођење програма и могу деловати као посредници у одржавању равнотеже између захтева политике и интереса и очекивања послодаваца;
- **Секторске организације** којима је циљ да стекну увид у развој потреба за запошљавањем и вештинама, са циљем да помогну у креирању политика унутар или за њихов сектор.

¹⁵ У евалуацији активности ЕУ: практични водич за службе Комисије. Луксембург: Канцеларија за службене публикације Европских заједница, 2004. Доступно на: http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/evaluation/docs/eval_activities_en.pdf

- **Послодавци и организације запослених** који траже раднике чије су вештине усклађене са њиховим дефинисаним потребама;
- **Наставници и тренери** који спроводе програме стручног образовања и обуке;
- **Полазници стручног образовања** који желе да стекну компетенције потребне за прелазак и излазак из стручног образовања и стицање квалификација;
- **Социјални партнери** (како на националном, тако и на европском нивоу) који су укључени у социјални дијалог о улози и развоју улога политика СОО-а

Међутим, чак и ако све ове заинтересоване стране имају удела у овој области, тј. доносе одлуке и потенцијални су корисници СОО података и налаза, њихова перспектива може бити веома различита (види доле).

Перспективе заинтересованих страна

- **Креатори политике** на нивоу система имају тенденцију да се усредсреде на процене и исходе трошкова и користи, тј. да ли је СОО постигло очекиване исходе? Који су (били) трошкови?
- **Националне референтне тачке за осигурање квалитета (НРТ)** имају глобални поглед на сва питања у вези са применом Препоруке, посебно за индикаторе.
- **Пружаоци стручног образовања и обуке** су вероватно више забринути питањима наставе/обуке, тј. који елементи њиховог управљања обуком су најефикасније допринели постигнутим резултатима?
- **Послодавци** ће вероватно нагласити релевантност квалификација и компетенција потребних за радно место и њихово задовољство/незадовољство полазницима СОО програма, тј. да ли је програм обуке обезбедио праву врсту запослених за компанију?
- **Наставници и тренери** ће бити заинтересовани за сопствено задовољство послом и развој каријере, тј. да ли ће њихово претходно искуство/неформално учење бити признато и акредитовано?

- **Ученике стручног образовања и обуке** вероватно ће највише занимати приступ квалитетним програмима који ће их подржати у важним прелазима у каријери, тј. да ли је програм био доступан и користан?
- **Социјални партнери** ће вероватно бити углавном заинтересовани за питања попут заштите радника у безбедносном смислу, потреба радника и прописа о обуци или одговорности за трошкове обуке.

Могу се постављати питања о улози различитих група заинтересованих страна у процесу осигурања квалитета. Као илустрација проблема који се могу појавити приликом разматрања улоге заинтересованих страна, могли бисмо размотрити питања као што су:

Зашто укључити заинтересоване стране?

Један од главних разлога за укључивање заинтересованих страна је чињеница да што је више заинтересованих страна укључено, процес ће бити лакши јер је више људи спремно да напорно ради како би добило потребне информације. На овај начин прикупљене информације ће бити поузданије, јер долазе из различитих перспектива, па су они који су укључени у процес приморани да размисле о значењу доступних информација. Штавише, све промене које ће можда бити потребно увести у процес вероватно ће прихватити шира публика, а такође могу бити примењене потпуније и са мање отпора.

Колико је то реално?

Чак и ако је пожељно, можда је нереално веровати да ће бити могуће укључити све заинтересоване стране. Међутим, формат заступања (где се консултују представници што већег броја заинтересованих страна) показао се као изводљив начин за укључивање заинтересованих страна приликом дизајнирања или редизајнирања планова, и пружањем благовремених резултата и повратних информација. До сада се то сматрало најбољим начином за изградњу поверења међу различитим странама. Због тога што на заинтересоване стране у СОО-у могу утицати многе одлуке надлежних органа, консултације и

комуникација су неопходне да би се оне обавестиле и да би се њихов интерес адекватно узео у обзир.

Да резимирамо, ако желимо да повећамо успех и смањимо непоузданост у смислу постизања укупних циљева у примени EQAVET-а, посебно његових индикатора, морамо да разумемо факторе који могу утицати на овај процес. У том циљу, препоручљиво је адекватно управљати свим последицама које могу настати, било „последицама које представљају могућности за неку корист (предност) или претње успеху (мана)“¹⁶.

Када треба укључити заинтересоване стране?

Да резимирамо, различити актери имају различита очекивања, али ако се главни актер занемари, примена циклуса квалитета EQAVET-а може бити ослабљена од самог почетка и последично лоше осмишљена. Стога је златни савет укључити заинтересоване стране и открити који су њихови интереси и потребе од самог почетка. При постављању процеса осигурања квалитета, наиме у одабиру индикатора који ће се примењивати у било којој од фаза циклуса квалитета: **планирање, примена, процена/процена и преглед**, активно учешће релевантних заинтересованих страна обезбедиће и њихово посвећено залагање и кредибилитет процеса.

2. Која је улога Индикатора EQAVET-а?

Пажљив поглед на дефиниције „образовног индикатора“ и „система индикатора“ у истраживачкој литератури може бити врло просветљујућа вежба. Нека од схватања која открива литература су следећа:

- Не постоји неспорна дефиниција ни за „индикатор“ ни за „систем индикатора“;
- Индикатори морају бити релевантни за образовне политике које процењују;
- Перцепције о природи и улози индикатора варирају и крећу се од нормативне до циљано оријентисане природе;

¹⁶ Стандард за управљање ризиком. Објавио AIRMIC, ALARM, IRM: 2002. Доступно на: http://www.theirm.org/publications/documents/Risk_Management_Standard_030820.pdf
ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

- Појединачни индикатор не може пружити потпуне информације нити објаснити тако сложен друштвени феномен као што је образовање уопште и посебно СОО;
- Систем индикатора је инструмент који треба да опише низ димензија образовног система (нпр. квалитет, ефикасност, ефективност, правичност), а не сам циљ.

Штавише, генерално се наводи да ће се индикатори користити као кључно средство у доношењу политика тако што ће се политичари, доносиоци одлука и менаџери позивати на одговорност колико добро постижу циљеве које су поставили. У ствари, индикатори не подржавају само системску веродостојност проценом напретка и учинка, већ пружају и боље информације релевантним заинтересованим странама, друштву у целини и појединим грађанима, истовремено их мотивишући да идентификују области у којима је потребно побољшање. Али индикатори такође могу прославити успех давањем осећаја индивидуалне и колективне важности задацима који су у току док припремају све заинтересоване стране за будуће напоре.

Укратко, индикатори би се требали користити за решавање таквих главних евалуативних питања као што су релевантност, ефикасност, ефективност, национални или системски значај, корисност и транспарентност политике или програма.

2.1. Шта представља један EQAVET индикатор?

Скуп EQAVET-а од десет индикатора (како је наведен у Анексу *Препоруке о успостављању Европског референтног оквира за осигурање квалитета за стручно образовање и обуку*) одобрили су Парламент и Савет и има за циљ да помогне креаторима политике и пружаоцима СОО-а на европском, националном и поднационалном нивоу да процене опште стање њихових система и програма стручног образовања и обуке и да развију стратегије по потреби. Индикатори EQAVET-а одабрани су из великог броја кључних области фокуса за које се могло сматрати да „указују на квалитет“ у СОО-у. Циљ овог избора од десет

индикатора је да се позабави значајним питањима везаним за три приоритета политике у СОО на европском нивоу како је утврђено у Закључцима Савета (стр. 4)¹⁷,

циљеви постављени у политици стручног образовања и обуке треба да се фокусирају на побољшање и оцену резултата стручног образовања у смислу повећања запошљивости, побољшања подудараности између потражње и понуде и бољи приступ целоживотној обуци, посебно за рањиве групе.¹⁸

Саопштење из Брижа (2010, стр. 3) ставља већи значај овим циљевима, наводећи следеће: „Иницијално и континуирано стручно образовање и обука деле двоструки циљ пружања доприноса запошљивости и економском расту и одговору на шире друштвене изазове, посебно промовисање социјалне кохезије“.¹⁹ Као што се наводи у *Препоруци Европског парламента и Савета о успостављању [Европског референтног оквира за осигурање квалитета за стручно образовање и обуку](#)* (Увод у анексе, пара. 5)

Они [индикатори] не би требало да се сматрају ни референтном вредношћу, нити као средство извештавања или упоређивања квалитета и ефикасности различитих националних система. Одговорност за надгледање квалитета ових система остаје у потпуности на државама чланицама.

Коришћење овог скупа индикатора, међутим, може пружити добру полазну основу на путу ка обезбеђивању квалитета у СОО-у тако што ће се фокус усмерити на инпут-резултат-исходе СОО-а и на важне утицаје на те исходе. Укратко, они могу описати услове који се могу побољшати и тако се три главне сврхе могу идентификовати са EQAVET индикаторима:

- Да пружи процену релевантних аспеката система стручног образовања и обуке у системима/подсистемима и резултатима који се могу пратити током времена;

¹⁷ Закључци Савета о осигурању квалитета у стручном образовању и обуци, 18. мај 2004. Доступно на: http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/vetquality_en.pdf

¹⁸ Истакнуто у овом тексту, а не у наведеном извору

¹⁹ У овом документу истакнути су појмови који истичу поруку Комуникације из Брижа и континуитет у стратешким циљевима СОО-а.

- Да се расветле национални трендови у пружању стручног образовања, посебно у области развоја знања, вештина и компетенција;
- Да би се помогло у идентификовању кључних питања која ће а) ажурирати национално креирање стратешких политика и планирање СОО-а и б) информисати релевантне заинтересоване стране и ширу јавност о „најсавременијим решењима“.

Према литератури о социјалним индикаторима, међутим, како тврди Шавелсон Мекдонел и Окес (*Shavelson, McDonell and Oakes*) (1991, стр. 4) индикатори могу „[...] јасније описати и навести проблеме, брже сигнализирати нове проблеме и пружити образовни програм који обећава и слично“. Или другим речима аутора „[...] индикатори имају за циљ да помогну у разумевању појаве, а не да буду појава“. (Рутковски, 2008, стр. 471).

На крају, стабилност у индикатору која настане током времена је још једна важна тачка коју треба узети у обзир јер ће рад на индикаторима увек бити у току. Треба имати на уму да индикатори немају за циљ да нам пруже потпуну слику, тј. не само да су образовни системи уопште, а посебно СОО системи много сложенији од приче коју ће нам ти индикатори испричати, већ имају и намену да „укажу“ а понекад ће то учинити само индиректно (користећи „прокси индикатор“, нпр. индикатор 3 који намерава да мери улагање у обуку наставника и тренера у циљу побољшања постигнућа ученика)²⁰. У сваком случају, EQAVET група од десет индикатора у [Европском референтном оквиру за осигурање квалитета за стручно образовање и обуку](#) (видети Први део, стр. 6-7) представља **уравнотежену мешавину** категорија и типологије индикатора и података како је приказано у наставку:

- **Категорије индикатора:** свеобухватни индикатори и индикатори који подржавају квалитет.
- **Врсте индикатора:** Контекст-инпут, Инпут-Процес-Инпут, Процес-Резултат, Процес, Резултат-Исход, Исход, Контекст, Контекст-Инпут.
- **Врсте података/информација:** квантитативне/квалитативне.

²⁰ Видети Први део, тачку 1.5

2.2. На који начин су EQAVET индикатори усклађени са циљевима европске политике?

Једна од главних карактеристика управљања ЕУ је отворени метод координације (ОМК), посебно од 2000. године, када га је Европски савет у Лисабону увео 23. и 24. марта 2000. године ради боље примене дугорочне стратегије за конкурентну економија засновану на знању са већим и бољим запошљавањем и социјалном кохезијом. Као што је наведено у ст. 37. Закључака председништва²¹, овај метод подразумева

- *утврђивање смерница за Унију у комбинацији са одређеним роковима за постизање циљева које су поставили у кратком, средњем и дугом року;*
- *успостављање, где је то прикладно, квантитативних и квалитативних индикатора и мерила која су најбоља у свету, прилагођених потребама различитих држава чланица и сектора као средства за упоређивање најбољих пракси;*
- *превођење ових европских смерница у националне и регионалне политике постављањем специфичних циљева и усвајањем мера, узимајући у обзир националне и регионалне разлике;*
- *периодично праћење, оцењивање и рецензија, организовани као процеси узајамног учења.*

Према Олсену (*Olsen*) (2008, стр. 2) „Отворени метод координације (ОМК) такође се често помиње као пример „новог управљања“ у Европској унији. ОМК је „мека“ метода док „[...] Постоји одређена контрола кроз процесе оптуживања и срамоћења, али Унија нема законску способност за спровођење“. ОМК је, према томе, обезбедио општу парадигму (користећи индикаторе и референтне вредности за информисање креирања политике засноване на доказима и за праћење напретка), а свако подручје политике морало би да развије своје алате и процедуре у оквиру свог специфичног политичког окружења. На пример, усвајање парадигме ОМК од стране образовања

²¹ Доступно на: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/00100-r1.en0.htm
ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

обликовано је принципом „супсидијарности“ како је прописано Уговором, па су стога „конкретни будући циљеви система образовања и обуке“ (2001.) на крају усвојени, чак и ако су државе чланице имале одређене потешкоће у постизању консензуса. Постепена изградња поверења између држава чланица омогућила би и усвајање прве листе индикатора и *референтних вредности* успешности неколико година касније (2003), чак и ако договорене референтне вредности представљају просек ЕУ.

Према *Лисабонској стратегији*, присвајање ОМК-а од стране СОО-а кренуло је другим путем, јер су активности усмерене на побољшање СОО-а доживљаване као начин да се пружи подршка у пружању вештина, знања и компетенција потребних на тржишту рада. Међутим, чини се да је „мерење напретка“ одабиром „квантитативних и квалитативних индикатора и референтних вредности“ у СОО-у доживљено као преурањено с обзиром на то да се *Копенхашка декларација* (којом је успостављен [Копенхашки процес](#)²² 2002. године) не односи на индикаторе или *референтне вредности*. Од тада, државе чланице ЕУ и друге земље укључене у овај процес сарађивале су на развоју низа европских иницијатива чији је циљ боље препознавање вештина и компетенција које су ученици стекли у различитим земљама или окружењима за учење, као што је *Препорука Европског парламента и Савета* од 23. априла 2008. о успостављању [Европског оквира квалификација за целоживотно учење \(ЕОК\)](#),²³ *Препорука Европског парламента и Савета* од 18. јуна 2009. о успостављању [Европског система кредита за стручно образовање и обуку \(ЕСВЕТ\)](#).²⁴

Процес сваке две године преиспитују министри образовања, Европска комисија и представници социјалних партнера на европском нивоу. У складу са усвојеним приступом за примену ОМК-а у СОО-у, индикатори су први пут поменути у *Maastricht Communiqué* у (2004) и идентификовани као приоритет у *Helsinki Communiqué* (2006). *Bordeaux Communiqué* је 2008. године препоручио наставак рада на „побољшању обима,

²² Доступно на: http://ec.europa.eu/education/vocational-education/doc1143_en.htm

²³ Доступно на: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc44_en.htm

²⁴ Доступно на: <http://eur-ex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0011:0018:EN:PDF>

упоредивости и поузданости статистика СОО-а“ и „развоју експлицитније компоненте СОО-а у оквиру кохерентног оквира индикатора и референтних вредности“, док су у *Bordeaux Communiqué* (2010)²⁵ истакнути „одрживост и изврсност стручног образовања и обуке. Ако Европа жели да задржи своју позицију најјачег извозника индустријских производа на свету, мора имати ВЕТ светске класе.“

Дакле, као резултат дискусије на нивоу ЕУ и заједничког рада на осигурању квалитета који се одвија од 2000,²⁶ Европски парламент и Савет усвојили су *Препоруку Европског парламента и Савета о успостављању Европског Референтни оквир за осигурање квалитета за стручно образовање и обуку* (2009). Осигурање квалитета је, према томе, постало **експлицитно питање** у креирању политика СОО-а, чак и ако је потребно прокрчити дугачак пут пре него што се успостави кохерентна и систематска стратегија за осигурање и развој СОО квалитета у свакој европској земљи. Штавише, како нема сваки пружалац СОО-а традицију осигурања квалитета, националне власти требају постепено да уводе концепт квалитета и укључити пружаоце СОО-а у приступ одоздо према горе.

2.3. Која су то нека од питања која се тишу примене EQAVET индикатора?

На основу лекција научених из широке литературе о процесима имплементације, постоји низ фактора који могу или олакшати или отежати успех било ког процеса имплементације. При примени индикатора EQAVET-а, потребно је узети у обзир следеће факторе:

- **Фаза пре имплементације (успостављања):** јасно разумевање индикатора EQAVET-а, посвећеност националних органа, отворена комуникација између кључних актера;
- **Имплементација:** Националне референтне тачке као водећи субјекти примени (обезбеђивање консензуса и надгледање животног циклуса примене), отворена комуникациона и информативна политика, анализа тренутне националне политике СОО, идентификација и избор EQAVET индикатора који се најбоље уклапају у циљеве и задатке националне политике СОО, значај тачности података.

²⁵ Доступно на: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_en.pdf

²⁶ Додатне информације доступне на: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1134_en.htm

Најпре...

Идентификовање индикатора за СОО на нивоу ЕУ показало се изводљивим задатком, али у пракси се чини вероватним да је њихов развој тежак и дугорочан процес. Успешна дугорочна институционализација индикатора EQAVET-а на нивоу система и пружалаца усталиће се само ако је испуњен скуп предуслова, односно прихватање индикатора од стране креатора политике и пружалаца програма, јер је њихова основна вредност употреба у праћењу трендова. Да би се постигла ова сврха морају се испунити неки специфични захтеви.

Прво, оперативне дефиниције се морају ускладити²⁷, јер имају импликације како на природу стручног образовања и обуке, тако и на доступност одговарајућих података и методологија мерења. Друго, овај процес се развија на основу два различита, чак и комплементарна распореда, тј., с једне стране, распореда уграђеног у *Препоруку* када подстиче државе чланице да изврше преглед и, с друге стране, постојећих распореда на нивоу државе чланице, који објашњава потребу да се обезбеди усклађеност и координација акција спроведених на националном и регионалном нивоу. Треће, постоји потреба за применом приступа који имају за циљ обједињавање политика у образовању и стручном образовању у складу са принципом ЦЖУ. На крају, постоји потреба за унакрсним покривањем оквира холистичких индикатора, тј. индикатора образовања и обуке и индикатора EQAVET-а, уз идентификовање слабости у доступним подацима, нпр. могуће неподударања између IVET-а и CVET-а, формалног учења и неформалног и информалног учења.

Отуда, и у складу са EQAVET препоруком „[...] скуп од десет индикатора служи као алата „приручник“ из којег различити корисници могу одабрати индикаторе које сматрају најрелевантнијим за захтеве њиховог посебног система осигурања квалитета“. Притом би требало да постоје критеријуми при одабиру одговарајућих индикатора и одговарајућег прикупљања података, тј. података прикупљених ради пружања информација о различитим

²⁷ Индикатори EQARF - прегледа и усаглашавање дефиниција. Европска мрежа за осигурање квалитета у СОО-у, 2009. Доступно на: <http://www.eqavet.eu/gns/library/publications/2009.aspx>

елементима СОО који се разматрају. Критеријуми понуђени као предлог, како у вези са одабиром индикатора, тако и у погледу визуелизације прикупљених података, заснивају се на доступној литератури (видети у наставку).

Одабир индикатора

Критеријуми за одабир индикатора

- **Релевантност** за исходе СОО-а: индикатор ће мерити исходе СОО-а и оне социјалне и економске исходе који су директно повезани са СОО-ом или снажно утичу на те исходе
- **Национални/системски утицај**: индикатор ће одражавати напредак на нивоу система
- **Капацитет разврставања**: индикатор може бити разврстан по значајним подгрупама становништва
- **Тачност и валидност**: индикатор ће бити статистички поуздан и пружаће тачан приказ појаве и промена у појави коју намерава да мери
- **Конзистентност и стабилност**: индикатор ће имати доследну дефиницију и мериће се током времена
- **Изводљивост и правовременост**: индикатор ће се благовремено прикупљати и благовремено ће се анализирати ефикасност трошкова

Прикупљање података

Критеријуми за прикупљање података

- Постојеће податке треба користити када/где је то могуће, али не на штету њихове валидности и тачности
- Административни терет, ресурси и време потребно за прикупљање података су важни фактори, тј. индикатори би требало да буду у могућности да се сакупљају и анализирају у смислу исплативости и да благовремено и тачно пружају прецизне информације.
- Индикатори би требало да буду у стању да се мере доследно током времена и, према томе, треба успоставити континуитет у националном систему праћења

- Треба бити свестан пракси које могу утицати на квалитет података или довести до нежељених последица употребе индикатора, тј. „ефекта негативне реакције“ у пракси наставника и тренера као резултат учинка ученика у екстерном вредновању.
- Некада су неопходни компромиси, нпр. приликом усаглашавања средстава за финансирање и стопе завршетка/осипања.

Методe за прикупљање података

Административни извори

- Годишњи попис струковних организација/институција
- Систематско прикупљање података за административне потребе - административни подаци (нпр. финансирање СОО-а, квалификација наставника и тренера) и евиденција (нпр. евиденција о упису)
- Анкете на репрезентативном узорку циљне популације са циљем прикупљања информација о одређеним питањима
- Резултати испитивања и анкете о нивоима постигнућа релевантним за националне квалификације

Индиректни извори података о СОО

- Општи попис становништва
- Анкете домаћинстава, анкете о радној снази

Када се процес прикупљања података заврши и прикупљене информације сортирају и анализирају, треба размотрити неке даље фазе, наиме стратегију за ширење резултата.

Али онда, у том циљу....

Морамо дисеминирати чињенице и бројке које су виталне за изградњу подршке политици, програму или интервенцији на пољу стручног образовања и обуке. Будући да су графикони веома корисни интерпретативни алати, вреди узети у обзир различите начине визуализације података, тј. кодирање информација на визуелним приказима. Другим речима, приказ информација графиконима и другим врстама графичког приказа може бити врло ефикасан, јер ако се правилно ураде, омогућавају људима да визуализују податке који се наводе, што

чини пружање информације реалнијим и разумљивијим, углавном за оне заинтересоване стране које нису специјалисти и јавност уопште.

Графички визуелни приказ података, дакле, представља налазе на брз и јасан начин након што се сложене прикупљене информације сортирају и анализирају. У последњим деценијама рачунарски системи и доступни софтвер променили су начин на који вршимо визуелизацију, чак и ако то није био њихов циљ. Као што тврде Френдли, М. и Денис, Д. Ј. (*Friendly, M. & Denis, D.J.*) (2001, стр. 35)²⁸:

Овај развој метода и техника визуелизације вероватно је зависио од напретка у теоријској и технолошкој инфраструктури. Неки од њих су: (а) софтверски инжењеринг великих размера; (б) проширења класичног линеарног статистичког моделирања на шире домене; (в) знатно повећана брзина и капацитет рачунарске обраде, омогућавајући рачунски интензивне методе и приступ масовним проблемима са подацима.

Као закључак, када се користи како трба, графички приказ, може бити врло корисно средство за илустрацију података. Као опште правило, што је концепт сложенији, већа је вероватноћа да ће добра графика помоћи у преношењу информација које садржи. С друге стране, ако се низ бројева може описати у једној реченици без икаквих квалификатора, не би требало да их приказујемо графички. Без обзира на врсту графике (тј. линијски графикон, тракасти графикон, табеле, графикон у облику колача или други графички приказ информација), графички приказ треба да стоји самостално, односно све информације потребне за разумевање главних тачака у њему треба укључити у графички приказ. Стога би они који праве графичке приказе требало да размисле о томе како ће крајњи корисници приступити подацима и како их користити и како им графикони могу помоћи да у највећој мери искористе информације.

²⁸ Прекретнице у историји тематске картографије, статистичке графике и визуелизације података. Доступно на: <http://www.math.yorku.ca/SCS/Gallery/milestone/>

ТРЕЋИ ДЕО

КАТАЛОГ ИНДИКАТОРА

Увод: који су проблеми приликом примене EQAVET индикатора на националном нивоу?

Ниједан од задатих скупова индикатора не може се претпоставити као скуп „индикатора који одговара свима“. Задатак овде није, дакле, прикупљање података како би се ухватила „укупна и објективна слика“ стручног образовања и обуке (и на националном и на европском нивоу), већ да се надогради комплементарност између ова два нивоа и процени удаљеност коју је потребно прећи зарад постизања крајњег циља, тј. да осигура квалитет СОО-а како на нивоу система, тако и на нивоу пружаоца. Без обзира где се налазите у EQAVET циклусу осигурања и побољшања квалитета **планирања, примене, евалуације/процене и прегледа/ревизије**, коришћење индикатора за праћење напретка је користан и неопходан корак. Међутим, EQAVET индикатори нису дискретне категорије, тј. они постоје и треба их користити као део и у свакој фази циклуса квалитета. Штавише, индикатори нису статични и на резултате мерења утичу разни фактори, нпр. услови на тржишту рада могу имати утицаја на неке од EQAVET индикатора.

Нека основна питања могу бити корисна у мапирању општих питања (на основном, политичком, техничком и процесном нивоу) у вашем националном и/или регионалном контексту, ако и када одлучујете о примени EQAVET индикатора или повезивању вашег постојећег система са њима.

Мапирање националних и/или регионалних питања

Питања на основном нивоу

- Да ли ваш систем осигурања квалитета задовољава ваше потребе?
- Да ли је постојећи систем осигурања квалитета у потпуности/делимично компатибилан са принципима EQAVET-а? Ако су делимично компатибилни, у којим фазама циклуса квалитета се користе ти принципи?

Питања на политичком нивоу

- Колико су ови индикатори релевантни за ваш систем стручног образовања и обуке?

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

- Ко ће у вашој земљи (на ком нивоу и у које сврхе) користити ове индикаторе?
- Какве информације ови индикатори могу дати о вашем систему стручног образовања?

Питања на техничком нивоу

- Које још индикаторе имате на који се може упоређивати са овим индикаторима?
- Да ли имате податке потребне за све ове индикаторе? Ако не, зашто не?
- Да ли су подаци јавно доступни и отворени онима који спроводе побољшање квалитета?
- Да ли се подаци прикупљају систематично на нивоу пружаоца и система?
- Да ли различите заинтересоване стране прикупљају податке у различитим облицима? Ако јесте, ко ће упоређивати и упаривати различите врсте података?
- Како знате да су подаци тачни и валидни?
- Да ли је могуће добити податке на време да се довољно брзо реагује на политичке заинтересоване стране (ако је то циљ)?

Питања на нивоу процеса

- Да ли су вам потребни споразуми како бисте осигурали да се информације повезане са овим индикатором деле у право време са правим људима?
- Постоје ли питања заштите података која треба размотрити на националном нивоу?
- Да ли постоји поступак за решавање неслагања у информацијама?
- Да ли су све заинтересоване стране укључене у процес примене EQAVET индикатора? Ко су релевантни актери? Где можете да постигнете консензус и како да дате приоритет проблемима?
- Како ће контекстуални фактори утицати на развој, примену, успех и камен спотицања овог индикатора?

Индикатор број 1

Релевантност система осигурања квалитета за пружаоце СОО:

- Удео пружалаца који примењују интерне системе осигурања квалитета дефинисане законом/на сопствену иницијативу;
- Удео акредитованих пружалаца стручног образовања и обуке.

Дефиниција

Релевантност система осигурања квалитета за пружаоце СОО:

Процент пружалаца стручног образовања и обуке који показују доказе о примени принципа EQAVET-а у дефинисаном систему осигурања квалитета, где је број регистрованих пружалаца стручног образовања и обуке = 100%;

Процент акредитованих пружалаца СОО-а, где је број регистрованих пружалаца СОО-а = 100%.

Водећа питања и одговори (Q&A) која служе као смернице
за кориснике при тумачењу Индикатора број 1

Кључне информације

Следећа питања и одговори могу бити корисни за тумачење овог индикатора и подршку у његовој примени.

1. Препоручена употреба

Питање: Шта је образложење политике за индикатор бр. 1 и за шта је он користан?

Одговор:

1. Образложење политике

Сврха политике је промовисање културе побољшања квалитета на нивоу пружалаца СОО-а, повећање транспарентности квалитета обуке и побољшање међусобног поверења у пружање обуке.

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

2. Корисност индикатора бр. 1

Индикатор бр. 1 је индикатор контекста/инпута који

- Помаже у промовисању културе побољшања квалитета на нивоу пружалаца СОО-а, у повећању транспарентности квалитета обуке и побољшању међусобног поверења у пружање обуке;
- Може се користити у фазама планирања, примене, оцене и прегледа циклуса квалитета.

2. Повезани индикатори

Питање: Који се други индикатори EQAVET-а могу користити за побољшање разумевања или пружање додатних информација?

Одговор: Сви EQAVET индикатори

Индикатор број 2

Улагање у обуку наставника и тренера:

- удео наставника и тренера који учествују у даљој обуци (б) износ уложених средстава.

Индикатор број 3

Стопа учешћа у СОО програмима:

Број учесника у програмима стручног образовања и обуке (1), према врсти програма и појединачним критеријумима (2).

За IVT: потребан је период од 6 недеља обуке пре него што се ученик рачуна као учесник. За целоживотно учење: проценат становништва примљеног у формалне програме стручног образовања и обуке. (2) Поред основних података о полу и старости, могу се применити и други социјални критеријуми, нпр. рано напуштање школе, највише образовно постигнуће, мигранти, особе са инвалидитетом, дужина незапослености.

Индикатор број 4

Стопа завршетка у СОО програмима:

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

Број особа које су успешно завршиле/напустиле програме стручног образовања и обуке, према врсти програма и појединачним критеријумима.

Индикатор број 5

Стопа пласмана у програмима стручног образовања и обуке:

одредиште полазника стручног образовања у одређено време након завршетка обуке, према врсти програма и појединачним критеријумима (3) (б) удео запослених полазника у одређено време након завршетка обуке, према типу програма и појединачних критеријума. За IVT: укључујући информације о одредишту ученика који су одустали.

Индикатор број 6

Коришћење стечених вештина на радном месту:

информације о занимању које су појединци добили након завршетка обуке, према врсти обуке и појединачним критеријумима (б) стопи задовољства појединаца и послодаваца стеченим вештинама/компетенцијама.

Индикатор број 7

Стопа незапослености (4) према појединачним критеријумима

Дефиниција према Међународној организацији рада и OECD: појединци старости 15-74 године без посла, активно траже запослење и спремни за почетак рада

Индикатор број 8

Распрострањеност рањивих група:

- проценат учесника у СОО класификованим као групе у неповољном положају (у дефинисаном региону или области) према старости и полу (б) стопи успешности група у неповољном положају према старости и полу.

Индикатор број 9

Механизми за идентификовање потреба за обуком на тржишту рада:

- информације о механизмима успостављеним за идентификовање променљивих захтева на различитим нивоима
- докази о њиховој ефикасности.

Индикатор број 10

Шеме које се користе за промоцију бољег приступа стручном образовању и обуци:

(а) информације о постојећим шемама на различитим нивоима (б) докази о њиховој ефикасности.

3. Техничка и контекстуална упозорења

Питање: Која би конкретна питања требало узети у обзир како би се избегла погрешна примена и/или погрешно тумачење овог индикатора?

Одговор:

- Постојање вишеструких надзорних органа;
- Употреба различитих принципа осигурања квалитета, нпр. EQAVET, ИСО 9001, EFQM;
- Системи осигурања квалитета (ОК) различито су акредитовани у државама чланицама, нпр. од стране државних органа/агенција, јавних овлашћених тела или приватног сектора;
- Могућа потреба за мерењем основних услова (први пут када мерите индикатор);
- Базе података пружалаца стручног образовања, као и инспекција или системи су потребни да омогуће доношење оцене о интерним системима осигурања квалитета пружалаца, односно та тела која додељују акредитацију могу захтевати од пружалаца стручног образовања и обуке да поштују одређене стандарде осигурања квалитета, док неки од њих, који се јавно финансирају, такође треба да извештавају агенције које их финансирају;
- Могу постојати проблеми око тога да ли су ови подаци а) јавно доступни и стога отворени за надзор од стране органа који администрирају EQAVET-а и б) ако могу да се обједине на поуздан начин;
- Ако је релевантно, размислите о разлици између система осигурања квалитета дефинисаних законом/регулисаним на националном и система на нивоу пружаоца, тј. осигурање квалитета може предузети спољна агенција и спољни поступак, или интерни, односно предузет кроз интерни систем управљања квалитетом институције стручног образовања и обуке, који укључује интерне процесе и сопствено особље;
- Начин на који се изрази „регистровани“ и „акредитовани“ користе у вашем контексту може утицати на употребу овог индикатора;
- Изворима података из различитих база података требао би заједнички идентификатор за повезивање података.

Техничке информације

5. Компоненте

Питање: Који су елементи података потребни за генерисање овог индикатора?

Одговор:

а) **Бројилац:** Број пружалаца стручног образовања и обуке који показује доказе о примени принципа EQAVET-а у оквиру дефинисаног система осигурања квалитета.

Именилац: Укупан број регистрованих пружалаца стручног образовања и обуке.

б) **Бројилац:** Број акредитованих пружалаца СОО-а.

Именилац: Укупан број регистрованих пружалаца стручног образовања и обуке.

6. Формула

Питање: Која математичка формула се може користити за израчунавање вредности индикатора?

Одговор:

а) Број пружалаца стручног образовања и обуке који показују доказе о примени принципа EQAVET-а **подељен** укупним бројем регистрованих пружалаца услуга **X 100**;

б) Број акредитованих пружалаца СОО-а **подељен са** бројем регистрованих пружалаца СОО-а **X 100**.

7. Пријављене подгрупе

Питање: Које се подгрупе обично извештавају за овај индикатор?

Одговор:

Узети у обзир релевантне подгрупе на националном, регионалном и локалном нивоу, и IVET и CVET пружаоце, нпр.

- Пружаоци IVET-а и CVET-а који су формално регистровани од стране Министарства (нпр. образовање, економија, рад), коморе, релевантних органа (нпр. регионални органи);
- Пружаоци ИВЕТ-а и ЦВЕТ-а акредитовани од јавног овлашћеног органа или пружалаца услуга према прописима о образовним законима.

8. Потребни подаци

Питање: Која врста података може бити од користи за овај индикатор?

Одговор: Релевантност система за осигурање квалитета за пружаоце СОО-а

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

а) Скуп регистрованих пружалаца СОО-а: пружаоци СОО-а формално регистровани од стране Министарства (нпр. образовање, економија, рад), коморе, релевантних органа (нпр. регионални органи);

б) Акредитовани пружаоци стручног образовања и обуке:

- Пружаоци стручног образовања и обуке према прописима о образовним законима, нпр. школе, факултети;
- Пружаоци стручног образовања на тржишту образовања/обуке који су акредитовани од стране јавног овлашћеног тела.

НАПОМЕНА: за даље информације о осигурању квалитета за пружаоце услуга стручног образовања и обуке у Естонији, Мађарској, Ирској, Словенији и Уједињеном Краљевству (АНЕКС 2)

Индикатор број 2

Улагање у обуку наставника и тренера:

- Удео наставника и тренера који учествују у даљој обуци;
- Износ уложених средстава.

Дефиниција

Улагање у обуку наставника и тренера:

- Процент наставника и тренера који учествују у акредитованим програмима обуке, од укупног броја регистрованих наставника и тренера;
- Укупан износ годишње уложених средстава по наставнику и тренеру у даље образовање и обуку наставника и тренера.

Водећа питања и одговори (Q&A) која служе као смернице
за кориснике при тумачењу Индикатора број 2

Кључне информације

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

Следећа питања и одговори могу бити корисни за тумачење овог индикатора и подршку у његовој примени.

1. Препоручена употреба

Питање: Које је образложење политике за индикатор бр. 2 и за шта је користан?

Одговор:

1. Образложење политике

Сврха политике је промовисање власништва наставника и тренера над развојем квалитета у СОО-у, побољшање одговора СОО-а на променљиве захтеве тржишта рада, повећање индивидуалне израде капацитета за учење и побољшање постигнућа ученика.

2. Корисност индикатора бр. 2

Индикатор бр. 2 је индикатор инпута/процеса који:

а) Може да помогне националним надлежним органима, компанијама или појединим пружаоцима стручног образовања и обуке

- Да осигуравају фокус на улагања у развој даљег усавршавања и квалификација наставника и тренера;
- У тежњи ка постизању максималног броја наставника/тренера који имају формалне квалификације и/или професионални развој;
- У побољшању одговора стручног образовања и обуке на променљиве захтеве тржишта рада;
- У промовисању власништва наставника и тренера над процесом квалитета развоја у стручном образовању и обуци.

б) Може се користити за фазе примене, оцене и прегледа циклуса квалитета. Такође је користан за утврђивање буџетских циљева и за шеме награђивања.

2. Повезани индикатори

Питање: Који се други индикатори EQAVET-а могу користити за побољшање разумевања или пружање додатних информација?

Одговор:

EQAVET индикатор бр. 4 (чак и индиректно)

Индикатор бр. 4

Стопа завршетка у СОО програмима:

Број особа које су успешно завршиле/напустиле програме стручног образовања, према врсти програма и појединачним критеријумима.

3. Контекстуална и техничка упозорења

Питање: Која конкретна питања треба размотрити да би се применио овај индикатор?

Одговор:

- Чак и ако су образовање и обука наставника/тренера периодично повезани са учинком ученика, они не морају нужно да буду у корелацији. Квалитет наставника, укључујући формално образовање, степен стручне спреме и учешће у професионалном развоју може имати значајан утицај на исходе ученика. Стога би и анализа утицаја учешћа наставника/тренера у даљим програмима обуке на квалитет наставног процеса могла бити корисна;
- Демографски подаци наставника/тренера (старост, пол) могу утицати на вредност овог индикатора;
- Трошкови обуке наставника/тренера могу бити покривени (делимично или у потпуности) из различитих извора финансирања, нпр. јавни буџет, европски програми, инвестиције компанија, индивидуално самофинансирање наставника и тренера, или комбинација различитих финансијских извора;
- На нивоу политике, посебну пажњу треба посветити јавним улагањима у обуку наставника и тренера и/или подстицаје у пружању подршке обуци наставника и тренера;
- Изворима података из различитих база података требао би заједнички идентификатор за повезивање података.

4. Додатне информације

Питање: Која друга питања могу утицати на употребу овог индикатора?

Одговор:

- Постојање/непостојање националних/регионалних/локалних шема којима се признаје неформално учење и претходно искуство;
- Постојање/непостојање програма обуке који омогућавају акумулацију броја бодова или сати обуке (на националном, регионалном или локалном нивоу).

5. Компоненте

Питање: Који су елементи података потребни за генерисање овог индикатора?

Одговор:

а) **Бројилац:** Број наставника и тренера (према старости и полу) који учествују у акредитованој даљој обуци.

Именилац: Укупан број регистрованих наставника и тренера.

б) **Бројилац:** Укупан износ средстава који се годишње улаже у даљу обуку тренера/наставника.

Именилац: Укупан број наставника и тренера који учествују у даљој обуци.

6. Формула

Питање: Која математичка формула се може користити за израчунавање вредности индикатора?

Одговор:

- а) Број наставника и тренера (према старости и полу) који учествују у акредитованој даљој обуци **подељен** укупним бројем наставника **X 100**.
- б) Укупан износ средстава који се годишње улажу у даљу обуку наставника и тренера **подељен** укупним бројем наставника који учествују у даљој обуци.

7. Пријављене подгрупе

Питање: Које се подгрупе обично пријављују за овај индикатор?

Одговор:

- Регистровани или овлашћени наставници и тренери који учествују у било којем формално признатом програму стручног усавршавања на радном месту, који може укључивати признавање неформалног учења;
- Старост и пол;
- Сектори/филијале, величина предузећа (у смислу броја запослених), као и величина школа (у смислу броја наставника) у односу на IVET системе обуке засноване на компанијама (приправништво/дуални систем) или CVET;
- Наставници и тренери на различитим нивоима образовања;
- Извори финансирања за обуку (нпр. ЕУ, јавни, приватни, самостални или мешовити);
- Изворима података из различитих база података требао би заједнички идентификатор за повезивање података.

8. Потребни подаци

Питање: Коју врсту података може бити корисно прикупити о овом индикатору?

Одговор:

а) **Удео наставника и тренера који учествују у даљој обуци:**

- Скуп наставника и тренера: регистровани наставници и тренери који учествују у било којем формално признатом програму стручног усавршавања на послу, који може укључивати признавање неформалног учења;
- Врста програма: узимаће се у обзир програми који омогућавају акумулирање минималног броја бодова или сати прихваћених на националном, регионалном или локалном нивоу;

- Обим: национални, регионални или секторски ниво, IVET и CVET, јавни и приватни, искључујући неформално, али интегришу неформално стручно образовање, признавање претходног искуства;
- Обухват: регистровани или сертификовани наставници и тренери (за програме на радном месту).

б) Износ уложених средстава:

- Опсег: национални, регионални или секторски ниво, IVET и CVET, јавни и приватни, искључујући неформално, али интегрисати неформално стручно образовање, признавање претходног искуства;
- Обухват: формално признати програми стручног усавршавања на радном месту, тј. акредитовани или сертификовани програми који могу укључивати признавање неформалног учења;
- Износ улагања: Укупни годишњи издаци по броју наставника и тренери обучени.

НАПОМЕНА: за даље информације о улагању у обуку наставника и тренера у Естонији, Мађарској, Румунији и Словенији (АНЕКС 2)

Индикатор број 3

Стопа учешћа у СОО програмима:

Број учесника у програмима стручног образовања и обуке (1), према врсти програма и појединачним критеријумима (2)

(1) За IVET: потребан је период од 6 недеља обуке пре него што се ученик рачуна као учесник у ЦЖУ (целоживотно учење): проценат популације примљене у формалне програме стручног образовања и обуке.

(2) Поред основних података о полу и старости, могу се применити и други социјални критеријуми, нпр. рано напуштање школе, највише образовно постигнуће, мигранти, хендикепиране особе, дужина незапослености итд.

Дефиниција

а) Процент годишње кохорте која завршава нижу средњу школу/обавезно образовање и учествује у IVET програмима на вишем секундарном нивоу (који воде ка формалној квалификацији);

б) Процент активне популације (15-74 године) која улази у CVET програме (што доводи до признавања).

**Водећа питања и одговори (Q&A) која служе као смернице
за кориснике при тумачењу Индикатора број 3**

Кључне информације

Следећа питања и одговори могу бити корисни за тумачење овог индикатора и подршку у његовој примени.

1. Препоручена употреба

Питање: Која је политичко образложење за индикатор бр. 3 и за шта је он користан?

Одговор:

1. Образложење политике

Сврха политике је добијање основних информација на нивоу система и пружалаца о атрактивности СОО-а и одређивање подршке за повећање приступа СОО-у, укључујући групе у неповољном положају.

2. Корисност индикатора бр. 3

Индикатор бр. 3 је индикатор инпута/процеса/резултата који:

а) Може да помогне у прибављању основних информација на нивоу СОО-система и пружаоца СОО-а по питању атрактивности стручног образовања и обуке и циљања подршке за повећање приступа стручном образовању и обуци, укључујући и групе у неповољном положају;

б) Може се користити за фазе планирања, примене, оцене и прегледа циклуса квалитета. Такође се може користити за постављање шема награђивања и постављања буџетских циљева.

2. Повезани индикатори

Питање: Који се други индикатори EQAVET-а могу користити за побољшање разумевања или пружање додатних информација?

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

Одговор:

Додатни индикатори EQAVET-а:

а2) Процент уписа у IVET који не потичу директно из обавезног или нижег средњег образовања;

а3) Процент годишње кохорте која завршава средњу школу и улази у програме стручног образовања на вишем или високом нивоу (који воде ка формалној квалификацији).

Остали EQAVET индикатори: Индикатори бр. 1, 4, 5 и 7:

Индикатор бр. 1

Релевантност система осигурања квалитета за пружаоце СОО:

(а) удео пружалаца стручног образовања и обуке који примењују интерне системе осигурања квалитета дефинисане законом/на сопствену иницијативу (б) удео акредитованих пружалаца стручног образовања и обуке.

Индикатор бр. 4

Стопа завршетка СОО програмима:

Број особа које су успешно завршиле/напустиле програме стручног образовања, према врсти програма и појединачним критеријумима.

Индикатор бр. 5

Стопа пласмана у програмима стручног образовања:

(а) одредиште ученика СОО-а у одређено време након завршетка обуке, према врсти програма и појединачним критеријумима (3) (б) удео запослених полазника у одређено време након завршетка обуке, према врсти програма и појединачних критеријума.

За IVET: укључујући информације о одредишту ученика који су одустали.

Индикатор бр. 7

Стопа незапослености (4) према појединачним критеријумима.

(4) Дефиниција према Међународној организацији рада и ОЕСД: појединци старости 15-74 године без посла, активно траже запослење и спремни за почетак рада.

3. Техничка и контекстуална упозорења

Питање: Која конкретна питања треба размотрити како би се избегла погрешна примена и/или погрешно тумачење индикатора?

Одговор: Треба размотрити следећа питања:

- Учешће у програму укључује неке унапред постављене захтеве, нпр. за IVET је потребан период од 6 недеља обуке пре него што се ученик рачуна као учесник у ЦЖУ (целоживотно учење);
- Потражња тржишта рада за адекватно квалификованом радном снагом може изискивати подстицаје или дестимулације за упис ученика за одређена занимања;
- Циљеви једнакости могу се разматрати за учешће у обуци према одређеној циљној групи
- Анализа података: на пример уписи, статус са пуним/непуним радним временом и да ли је учење уживо или на даљину;
- Постојећа питања заштите података;
- Податке за CVET вероватно ће бити у поседу бројних организација, а везе можда нису добро успостављене. Овај индикатор може бити адекватан за јавно финансирану обуку, али проблематичан за остале обуке. Коришћење анкета (анкета о радној снази се најчешће користи), а не прецизни подаци, можда је више реалан приступ;
- Извори података из различитих база података требали би да имају заједнички идентификатор за повезивање података.

4. Додатне информације

Питање: Која још питања могу утицати на употребу овог индикатора?

Одговор:

- С обзиром на разноликост система стручног образовања у Европи, национални и регионални актери су важан извор информација који ће обухватити неке од прича мимо самог исхода;
- Можда ћете морати узети у обзир 1) претходно радно искуство 2) рањиве групе;
- Циљане интервенције и/или други фактори вероватно ће утицати на број учесника у разним програмима стручног образовања, нпр. саветовање у каријери на школском нивоу, владине кампање за промоцију.

Техничке информације

5. Компоненте

Питања: Који су елементи података потребни за генерисање овог индикатора?

Одговор: Формула

а) Бројилац: Број учесника у IVET програмима на вишем средњем нивоу.

Именилац: Број ученика (укључујући старост, пол или друге факторе који вас занимају) који су завршили ниже средње/обавезно образовање у датој години.

б) Бројилац: Број учесника (укључујући старосну доб, пол или друге факторе који вас занимају) у CVET програму старости између 15 и 64 године.

Именилац: Број становништва старости 15-64 године.

6. Формула

Питање: Која математичка формула се може користити за израчунавање вредности индикатора?

Одговор:

а) Број учесника у IVET програмима на вишем средњем нивоу **подељен** бројем ученика (укључујући старост, пол или друге факторе који вас занимају) који су завршили ниже средње/обавезно образовање у датој години **X 100**.

б) Број учесника (укључујући старост, пол или друге факторе који вас занимају) у CVET програму старости између 15-64 године **подељен са** популацијом старости 15-64 **X 100**.

7. Пријављене подгрупе

Питање: Које се подгрупе обично пријављују за овај индикатор?

Одговор:

- Можете узети у обзир подгрупе које су релевантне на националном, регионалном и локалном нивоу, пружаоце IVET-а и CVET-а, држављанство, пол; старост, рањиве групе (нпр. особе које рано напуштају школу, особе са инвалидитетом); највиши ниво образовања или обуке успешно завршен, дужина незапослености,

8. Потребни подаци

Питање: Коју врсту података је корисно прикупити о овом индикатору?

Одговор:

Стопа учешћа у СОО програмима:

- Врста СОО програма: IVET програми који воде до квалификације и CVET програми који воде до признавања;
- Становништво у CVET-у: активно/радно способно становништво (15-64 године);
- Учешће: укупно учешће, не само оних који су стекли квалификацију;
- Социјални критеријуми: треба узети у обзир 1) претходно радно искуство 2) рањиве групе (нпр. рано напуштање школе, особе са инвалидитетом).

НАПОМЕНА: за додатне информације о стопи учешћа у програмима стручног образовања и обуке у Естонији, Мађарској, Словенији и Уједињеном Краљевству (АНЕКС 2)

Индикатор број 4

Стопа завршетка у СОО програмима:

- Број успешно завршених/напуштених програма СОО, према врсти програма и индивидуалним критеријумима

Дефиниција

Стопа завршетка у ВЕТ програмима:

- а) Процент оних који завршавају (тј. стичу формалну квалификацију) IVET програм(е) (који воде до формалне квалификације), у поређењу са онима који улазе у IVET програм(е);
- б) Процент оних који завршавају (тј. стичу формалну квалификацију) CVET програм(е) (који воде ка признавању), у поређењу са онима који улазе у CVET програм(е).

Водећа питања и одговори (Q&A) која служе као смернице
за кориснике при тумачењу Индикатора број 4

Кључне информације

Следећа питања и одговори, према томе, могу бити корисни у тумачењу овога индикатор и као подршка његовој примени.

1. Препоручена употреба

Питање: Која је политичка основа за индикатор број 4 и за шта је он користан?

Одговор:

1. Образложење политике

Сврха политике је добијање основних информација о образовним достигнућима и квалитету процеса обуке, како би се израчунале стопе напуштања школе у поређењу са стопом учешћа, као подршка успешном завршетку и прилагођеном пружању обуке, укључујући и групе у неповољном положају.

2. Корисност индикатора бр. 4

Индикатор бр. 4 је индикатор резултата/исхода који:

- а) Помаже у постизању основних информација о образовним постигнућима, рачунању стопе напуштања ученика у поређењу са стопама учешћа, подржавајући успешно завршавање и прилагођено пружање обуке, посебно за групе у неповољном положају;

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

б) Може се користити у фазама планирања, имплементације, евалуације и прегледа циклуса квалитета;

в) Може се користити и за утврђивање буџетских циљева и резултате референтних вредности упоређивањем резултата пружалаца СОО-а на националном нивоу.

2. Повезани индикатори

Питање: Који се други индикатори EQAVET-а могу користити за побољшање разумевања или пружање додатних информација?

Одговор:

- **EQAVET допунски индикатор: СОО квалификација у поређењу са популацијом**
Процент оних који су завршили програме стручног образовања (тј. постигли формалне квалификације или признање) у поређењу са активном популацијом (од 15 до 74 године).
- **EQAVET индикатори бр. 3, 6, 8, 9 и 10.**

Индикатор бр. 3

Стопа учешћа у СОО програмима:

Број учесника у програмима стручног образовања (1), према врсти програма и појединачним критеријумима (2).

(1) За IVT: потребан је период од 6 недеља обуке пре него што се ученик рачуна као учесник. За целоживотно учење: проценат становништва примљеног у програм формалног стручног образовања и обуке. (2) Поред основних података о полу и старости, други социјални критеријуми се могу применити, нпр. рано напуштање школе, највише образовно постигнуће, мигранти, особе са инвалидитетом, дужина незапослености.

Индикатор бр. 6

Коришћење стечених вештина на радном месту:

(а) информације о занимању које су појединци добили након завршетка обуке, према врсти обуке и индивидуалним критеријумима (б) стопа задовољства појединаца и послодавци са стеченим вештинама/компетенцијама.

Индикатор бр. 8

Распрострањеност рањивих група:

(а) проценат учесника у СОО који се класификују као групе у неповољном положају (у одређеном региону или подручју) према старости и полу (б) стопи успешности групе у неповољном положају према старости и полу.

Индикатор бр. 9

Механизми за идентификовање потреба за обуком на тржишту рада:

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

(а) информације о механизмима успостављеним за препознавање променљиве потражње на различитим нивоима (б) докази о њиховој ефикасности.

Индикатор бр. 10

Шеме које се користе за промоцију бољег приступа стручном образовању:

- информације о постојећим шемама на различитим нивоима (б) докази о њиховој ефикасности.

3. Контекстуална и техничка упозорења

Питање: Која конкретна питања треба размотрити да би се применио овај индикатор?

Одговор:

- Рачунање стопе напуштања варира у зависности од тога како су дефинисани концепт и врсте статистике о напуштању, тј. а) удела ученика који одустану у једној години без завршетка програма (стопа догађаја), б) проценат ученика који нису завршили програм и нису уписани у једном тренутку, без обзира на то када су напустили (стопа статуса) или в) шта се дешава са једном групом или кохортом ученика током одређеног временског периода (стопа кохорте);
- Вишеструке методе и дефиниције могу довести до неусаглашених информација, нпр. могућа је ниска стопа завршетка и ниска стопа одустајања на основу израчунавања догађаја или статуса. Будући да се ради о лицима која су *успешно* завршила програм, могли бисмо се ограничити на оне који завршавају програм на време и полагају завршне испите на крају СОО програма;
- Стопе напуштања не пружају информације о томе зашто студенти нису завршили своје курсеве, тј. потребна је даља процена да би се они протумачили;
- Такође, може се препоручити да се, у зависности од специфичне ситуације и ако је релевантно, укључи додатна статистичка димензија индикатора који се мери, нпр. за годину дана након „редовног“ завршетка програма;
- Временски размак између индикатора бр. 3 (Стопа учешћа у СОО програмима) и индикатора бр. 4 (стопа завршетка СОО програма);
- Можда је корисно за идентификовање одређених група особа које напуштају школу у циљу дизајнирања адекватних програма и методологија;
- Извори података из различитих база података изискују заједнички идентификатор за повезивање података.

4. Додатне информације

Питање: Која друга питања могу утицати на употребу овог индикатора?

Одговор:

- Области које доприносе дефинитивној конфузији укључују: варијације у старости ученика који се могу класификовати као лица која напуштају школовање, варијације

у дужини времена за завршетак програма пре него што се ученик сматра лицем које одустајање од школовања;

- Према дефиницији датај изнад, индикатор који мери стопу завршетка није специфичан за мерење стопе напуштања (иако би могао дати идеју о томе), то јест, неко можда не напусти школовање јер прати тренинг до краја, већ једноставно не положи завршни испит. Ако вам је сврха израчунавање „завршетка програма“, тада ћете можда сматрати непотребним да рачунате када је тај програм завршен, тј. након редовног завршетка програма;
- Разматрање активности учења у оквиру Националног оквира квалификација;
- Добра стопа завршетка не доказује аутоматски квалитет образовања, тј. тешко је узети у обзир као поуздан индикатор без осигурања квалитета и релевантности испита на основу здравих стандарда и процедура обуке и оцењивања;
- Можда је врло сложено покушати створити статистику која се може носити са свим различитим врстама напуштања школе.

Техничке информације

5. Компоненте

Питање: Који су елементи података потребни за генерисање овог индикатора?

Одговор:

1а) Лица која завршавају IVET програм који стичу формалне квалификације

Бројилац: Број лица која су успешно завршила IVET програм (према старости и полу).

Именилац: Укупан број учесника који учествују у IVET курсевима.

1б) Лица која заврше CVET програм и стичу формалне квалификације

Бројилац: Број лица која су успешно завршила CVET програм (према старости и полу).

Именилац: Укупан број учесника који улазе у CVET програме.

6. Формула

Питање: Која математичка формула се може користити за израчунавање вредности индикатора?

Одговор:

а) Број лица која успешно заврше програма (према старости и полу) **подељен** бројем оних који су ушли у IVET програм **X 100**.

б) Број лица која успешно заврше CVET (према старости и полу) **подељен** бројем оних који су ушли у CVET програм **X 100**.

7. Пријављене подгрупе

Питање: Које се подгрупе обично извештавају за овај индикатор?

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

Одговор:

- Будући да се ради о лицима која успешно заврше програм, можда ћете се ограничити на оне који правовремено завршавају програм и полагају завршне испите на крају СОО програма. У зависности од специфичне ситуације, и ако је релевантно, могло би бити корисно увести додатну статистичку димензију, нпр. за годину дана након „редовног“ завршетка програма.

8. Потребни подаци

Питање: Коју врсту података је корисно прикупити о овом индикатору?

Одговор:

Стопа завршетка у СОО програмима:

а) Врста СОО програма: СОО програми који воде до квалификације или признавања

б) Завршетак програма: они који добијају или квалификацију (IVET) или потврду (CVET).

Треба размотрити

- различита тумачења која користе различити СОО системи у државама чланицама, како би се добио контекст;
- допунски индикатор, због потешкоћа у прикупљању података са предложеним индикатором;
- рањиве групе.

НАПОМЕНА: за додатне информације о стопи завршетка програма стручног образовања и обуке у Данској, Естонији, Мађарској и Румунији (АНЕКС 2)

Индикатор број 5

Стопа пласмана у СОО програмима

а) Одредиште ученика у СОО у одређено време након завршетка обуке, у складу са врстом програма и појединачним критеријумима (1);

б) Удео запослених ученика у одређено време након завршетка обуке, према врсти програма и појединачним критеријумима.

(1) За ИВТ: укључујући информације о одредишту осипања

Дефиниција

Стопа пласмана у СОО програмима:

- а) Удео лица која заврше ВЕТ програм која се налазе на тржишту рада, у даљем образовању или обуци (укључујући универзитет) или неком другом одредишту у року од 12-36 месеци након завршетка програма;
- б) Процент лица која су завршила ВЕТ програм а која су запослена годину дана након завршетка обуке.

**Водећа питања и одговори (Q&A) која служе као смернице
за кориснике при тумачењу Индикатора број 5**

Кључне информације

Следећа питања и одговори могу бити корисни за тумачење овог индикатора и подршку у његовој примени.

1. Препоручена употреба

Питање: Шта је образложење политике за индикатор бр. 5 и за шта је користан?

Одговор:

1. Образложење политике

Сврха ове политике је да подржи запошљивост, побољша одговор СОО-а на променљиве захтеве на тржишту рада и подржи прилагођено пружање обуке, укључујући и групе у неповољном положају.

2. Корисност индикатора бр. 5

Индикатор бр. 5 је **индикатор резултата** који:

- а) Може да помогне у подршци запошљивости, побољшању одговора стручног образовања на променљиве захтеве на тржишту рада и у подршци прилагођеном пружању обуке, укључујући и групе у неповољном положају;
- б) Може се користити у фазама планирања, евалуације и прегледа циклуса квалитета;
- в) Може се користити за надгледање доступности и атрактивности СОО програма показујући релевантност СОО програма за запошљавање и/или високо образовање;
- г) Може се користити и за утврђивање буџетских циљева.

2. Повезани индикатори

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

Питање: Који други индикатори EQAVET-а се могу користити за побољшање разумевања или пружање додатних информација?

Одговор:

Индикатори EQAVET-а: Индикатори бр. 3, 6, 7, 8 и 9.

Индикатор бр. 3

Стопа учешћа у СОО програмима:

Број учесника у програмима стручног образовања и обуке (1), према врсти програма и појединачним критеријумима (2).

(1) За IVT: потребан је период од 6 недеља обуке пре него што се ученик рачуна као учесник. За целоживотно учење: проценат становништва примљеног у формалне програме стручног образовања. (2) Поред основних података о полу и старости, могу се применити и други социјални критеријуми, нпр. рано напуштање школе, највише образовно постигнуће, мигранти, особе са инвалидитетом, дужина незапослености.

Индикатор бр. 6

Коришћење стечених вештина на радном месту:

(а) информације о занимању које су појединци добили након завршетка обуке, према врсти обуке и појединачним критеријумима (б) стопи задовољства појединаца и послодаваца стеченим вештинама / компетенцијама.

Индикатор бр. 7

Стопа незапослености (4) према појединачним критеријумима.

(4) Дефиниција према Међународној организацији рада и ОЕСД: појединци старости 15-74 године без посла, активно траже запослење и спремни за почетак рада.

Индикатор бр. 8

Распрострањеност рањивих група:

(а) проценат учесника у СОО класификованим као групе у неповољном положају (у одређеном региону или области) према старости и полу (б) стопи успешности група у неповољном положају према старости и полу.

Индикатор бр. 9

Механизми за идентификовање потреба за обуком на тржишту рада:

(а) информације о механизмима успостављеним за идентификовање променљивих захтева на различитим нивоима

(б) докази о њиховој ефикасности.

3. Техничка и контекстуална упозорења

Питање: Која специфична питања треба размотрити како би се избегла погрешна примена или погрешно тумачење овог индикатора?

Одговор:

- Овај индикатор може захтевати анкету, што значи да се могу применити питања везана за оптерећеност ресурса и одговора;
- Процену потражње на тржишту рада за СОО курсевима могу заједнички спровести кључне заинтересоване стране, нпр. СОО институција и послодавци спроводе истраживање тренутне радне снаге како би открили најважније начине за улазак у занимања;
- Такође су могући проблеми са заштитом података о приступу евиденцијама појединаца из одређених програма и праћењу одредишта. Потребно је добити дозволе од ученика који похађају обуку. Можда је практичније за појединачне пружаоце образовања;
- Прикупљање података може садржати, на пример:
 - положај на тржишту рада: запослени - траже запослење - не траже посао;
 - основне карактеристике посла: пуно радно време - хонорарно; трајно - привремено;
 - положај у систему образовања и обуке: похађање - не похађање формалних активности образовања и обуке;
 - рањиве групе;
- Размислите да ли треба рачунати радна места;
- Извори података из различитих база података изискују заједнички идентификатор за повезивање података.

4. Додатне информације

Питање: Која друга питања могу утицати на употребу овог индикатора?

Одговор:

- Учесталост прикупљања ових података ће имати утицаја и може отежати поређење података;
- Било би корисно добити додатне информације од особа које су запослене ако је њихов посао у области у којој је извршена обука (запослени на послу везаном за обуку).

Техничке информације

5. Компоненте

Питање: Који су елементи података потребни за генерисање овог индикатора?

Одговор:

а) Бројилац: Број лица која су завршила СОО програм (према старости и полу) који су, у року од 12-36 месеци од дана када су стекли акредитив за обуку, добили запослење, уписали се на даље образовање или обуку или било коју другу дестинацију.

Именилац: Укупан број завршених ВЕТ програма.

б) Бројилац: Број лица која су завршила СОО програм (према старости и полу) запослених годину дана након завршетка обуке.

Именилац: Укупан број лица која су завршила програм.

6. Формула

Питање: Која математичка формула се може користити за израчунавање вредности индикатора?

Одговор:

а) Број особа које заврше СОО програм (према старости и полу) који су у року од 12-36 месеци од дана добијања докумената за обуку, запослења, уписаних у даље образовање или обуку или било које друго одредиште од укупног броја лица која су завршила СОО програм.

б) Број лица која су завршила програм (према старости и полу) запослених годину дана након завршетка обуке **подељен** укупним бројем лица која су завршила програм **X 100**.

7. Пријављене подгрупе

Питање: Које се подгрупе обично пријављују за овај индикатор?

Одговор:

- Потребно је узети у обзир релевантност искључиво за IVET и/или CVET, тј. релевантне подгрупе на националном, регионалном и локалном нивоу, пружаоци IVET-а и CVET-а, мигранти, пол; старост; врста и трајање програма.

8. Потребни подаци

Питање: Коју врсту података може бити корисно прикупити о овом индикатору?

Одговор:

Стопа пласмана у програмима стручног образовања и обуке:

- Одредиште: тржиште рада, даље образовање и обука (укључујући универзитет) и друге дестинације;
- Одређена тачка: 1-36 месеци;
- Прикупљање података треба да садржи:
 - положај на тржишту рада: запослени - траже запослење - не траже посао;
 - основне карактеристике посла: пуно радно време - непуно радно време; трајно - привремено; зависно- независан;
 - положај у систему образовања и обуке: похађање - не похађање формалних активности образовања и обуке;

- рањиве групе.

НАПОМЕНА: за даље информације о стопи пласмана у програмима стручног образовања и обуке у Естонији, Мађарској, Уједињеном Краљевству (Северна Ирска) (АНЕКС 2)

Индикатор број 6

Коришћење стечених вештина на радном месту:

- а) Информације о занимању које су појединци добили након завршетка обуке, према врсти обуке и појединачним критеријумима;
- б) Стопа задовољства појединаца и послодаваца стеченим вештинама/компетенцијама

Дефиниција

Коришћење стечених вештина на радном месту:

- а) Процент лица која су завршила СОО програм која раде у одговарајућим занимањима;
- б1) Процент запослених у датом сектору који су, у периоду од 12-36 месеци након завршетка СОО програма, схватили да је њихова обука релевантна за њихово тренутно занимање;
- б2) Процент послодаваца у датом сектору који су задовољни што проналазе стручно образовања лица која су завршила СОО програм са релевантним квалификацијама и компетенцијама потребним за дато радно место;
- б3) Процент послодаваца у датом сектору који су задовољни лицима која су завршила програм.

**Водећа питања и одговори (Q&A) која служе као смернице
за кориснике при тумачењу Индикатора број 6**

Кључне информације

Следећа питања и одговори могу бити корисни за тумачење овог индикатора и подршку у његовој примени.

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

1. Препоручена употреба

Питање: Која је политичка основа за индикатор бр. 6 и за шта је он користан?

Одговор:

1. Образложење политике

Сврха политике је повећати запошљивост, побољшати одговор стручног образовања на променљиве захтеве на тржишту рада, као и подржати прилагођено пружање обуке, укључујући и групе у неповољном положају.

2. Корисност индикатора бр. 6

Индикатор бр. 6 је **индикатор исхода** који:

- а) Помаже у повећању запошљивости ученика СОО-а, у побољшању одговора стручног образовања на променљиве захтеве тржишта рада и подржавању прилагођеног пружања обуке, посебно за групе у неповољном положају;
- б) Може се користити за фазе планирања, имплементације, евалуације и прегледа циклуса квалитета.

2. Повезани индикатори

Питање: Који се други индикатори EQAVET-а могу користити за побољшање разумевања или пружање додатних информација?

Одговор:

- EQAVET индикатори: директна веза са индикатором бр. 5 и вероватно са индикаторима бр. 1, 7, 8 и 9.

Индикатор бр. 1

Релевантност система осигурања квалитета за пружаоце СОО:

(а) удео пружалаца стручног образовања и обуке који примењују интерне системе осигурања квалитета дефинисане законом/на сопствену иницијативу (б) удео акредитованих пружалаца стручног образовања.

Индикатор бр. 5

Стопа пласмана у програмима стручног образовања:

(а) одредиште полазника стручног образовања и обуке у одређено време након завршетка обуке, према врсти програма и појединачним критеријумима (3) (б) удео запослених полазника у одређено време након завршетка обуке, према врсти програма и појединачних критеријума.

За IVT: укључујући информације о одредишту ученика који су одустали.

Индикатор бр. 7

Стопа незапослености (4) према појединачним критеријумима.

(4) Дефиниција према Међународној организацији рада и ОЕСД: појединци старости 15-74 године без посла, активно траже запослење и спремни за почетак рада.

Индикатор бр. 8

Распрострањеност рањивих група:

(а) проценат учесника у СОО који се класификују као групе у неповољном положају (у одређеном региону или области) према старости и полу (б) стопи успешности група у неповољном положају према старости и полу.

Индикатор бр. 9

Механизми за идентификовање потреба за обуком на тржишту рада:

(а) информације о механизмима успостављеним за идентификовање променљивих захтева на различитим нивоима (б) докази о њиховој ефикасности.

3. Техничка и контекстуална упозорења

Питање: Која специфична питања треба размотрити како би се избегла погрешна примена и/или погрешно тумачење овог индикатора?

Одговор:

- Могу постојати потешкоће у проналажењу индивидуалног подударња између стечених домена/квалификација и сектора економских активности (нпр. секретар или ИТ оператер може радити у било ком сектору; кувар обично ради у ресторанима, али такође може радити у болницама или у школској мензи итд.);
- Успешно завршавање програма не мора се нужно довести до успешног запошљавања;
- Прикладно је позвати се на „лица која заврше СОО одређеног сектора“ само у случају IVET система заснованих на предузећима (приправништво/дуални систем) или у случају CVET-а;
- Потреба да се узму у обзир рањиве групе;
- Овај индикатор захтева комбинацију и квантитативних и квалитативних података;
- Изворима података из различитих база података требало би да има заједнички идентификатор за повезивање података.

4. Додатне Информације

Питање: Која друга питања могу утицати на употребу овог индикатора?

Одговор:

- Овај индикатор (6а, 6б1, 6б2 и 6б3) може захтевати анкету, што значи да треба узети у обзир таква организациона ограничења као што су буџет и терет одговора;
- Студије праћења потребне су на основу две врсте анкета:
 - Студије праћења особа које заврше IVET (за индикаторе бр. 6а и 6б1) како би истражиле њихове учинке на тржишту рада
 - Студије обрнутог праћења особа које завршавају CVET у предузећима (за индикаторе 6б1, 6б2 и 6б3) како би истражиле како су се запослиле у одређеним занимањима и коју улогу имају пружаоци СОО и предузећа у том процесу.
- Испитивања задовољства послодаваца пружају мере релевантности курсева (или институција СОО-а) за њихове посебне потребе у вештинама;
- Комплетне информације за индикатор 6б1 могу произаћи из обе врсте анкета;
- Морају се размотрити и правна питања у вези са заштитом података о приступу евиденцији појединаца, а писмена одобрења ученика препоручљиво је добити још док су у школи.

Техничке информације

5. Компоненте

Питања: Који су елементи података потребни за генерисање овог индикатора?

Одговор:

а)

Бројилац: Број особа које заврше стручно образовање (према полу, степену образовања / нивоима квалификација и областима обуке) датог сектора који у року од 12-36 месеци од завршетка СОО програма пронађу одговарајуће занимање.

Именилац: Укупан број особа које заврше СОО програм.

б)

Бројилац: Број појединаца (према полу, образовању / нивоима квалификација и по областима обуке) и послодаваца који су задовољни стеченим вештинама / компетенцијама.

Именилац: Укупан број особа које заврше СОО програм и послодаваца из датог сектора.

6. Формула

Питање: Која математичка формула се може користити за израчунавање вредности индикатора?

Одговор:

а) Број особа које заврше IVET програм (према старости и полу) који у року од 12-36 месеци од завршетка СОО програма пронађу одговарајуће занимање **подељено са** укупним бројем лица која су завршила СОО програм **X 100**.

б1) Број особа које заврше СОО програм, запослених (према полу, степену образовања / нивоима квалификација и доменима обуке) у датом сектору који у периоду од 12-36 месеци од завршетка СОО програма утврде да је њихова обука релевантна за њихов тренутно занимање **подељено са** укупним бројем лица која су завршила СОО програм, запослених у том одређеном сектору **X 100**.

б2) Број послодаваца из датог сектора који су задовољни са тим да лица која су завршила СОО програм имају одговарајуће квалификације и компетенције потребне за радно место **подељено са** укупним бројем послодаваца из датог сектора **X 100**.

б3) Број послодаваца у датом сектору који су задовољни реализаторима програма **подељен са** укупним бројем послодаваца тог сектора **X 100**.

7. Пријављене подгрупе

Питање: Које се подгрупе обично пријављују за овај индикатор?

Одговор:

- Потреба да се узму у обзир рањиве групе;
- Подгрупе особа које заврше IVET према образовању/нивоу квалификација и по областима обуке.

8. Потребни подаци

Питање: Коју врсту података може бити корисно прикупити о овом индикатору?

Одговор:

Коришћење стечених вештина на радном месту:

- Обухват програма: формални програми, шеме за признавање претходног учења, посебне награде;
- Релевантност програма и занимања: може се истражити провером да ли је квалификација одговарајућа за обављање тог занимања и/или за даље учење из радног знања у областима у којима су обучени;
- Потребно је размотрити рањиве групе.

НАПОМЕНА: за даље информације о коришћењу стечених вештина на радном месту у Естонији, Мађарској и Румунији (АНЕКС 2)

Индикатор број 7

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

Стопа незапослености (3) према индивидуалним критеријумима

(3) Дефиниција према Међународној организацији рада и ОЕСД: појединци узраста од 15 до 74 године који су без посла, који активно траже запослење и спремни су да почну да раде

Дефиниција

Стопа незапослености: број незапослених као проценат радне снаге. Радна снага је укупан број запослених људи плус број незапослених.

Водећа питања и одговори (Q&A) која служе као смернице
за кориснике при тумачењу **Индикатора број 7**

Кључне информације

Следећа питања и одговори могу бити корисни за тумачење овог индикатора и подршку у његовој примени

1. Препоручена употреба

Питање: Шта је образложење политике за индикатор бр. 7 и за шта је користан?

Одговор:

1. Образложење политике

Сврха политике је добити основне информације за доношење одлука на нивоу система СОО-а

2. Корисност индикатора бр. 7

Ово је **индикатор контекста** који

- а) Пружа информације за све индикаторе;
- б) Може се користити у фазама планирања, примене, оцене и прегледа циклуса квалитета;
- в) Може се користити за постављање буџетских циљева.

2. Повезани индикатори

Питање: Који се други индикатори EQAVET-а могу користити за побољшање разумевања или пружање додатних информација?

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

Одговор:

- Сви EQAVET индикатори

Индикатор бр. 1

Релевантност система осигурања квалитета за пружаоце СОО:

(а) удео пружалаца стручног образовања који примењују интерне системе осигурања квалитета дефинисане законом/на сопствену иницијативу (б) удео акредитованих пружалаца стручног образовања.

Индикатор бр. 2

Улагање у обуку наставника и тренера:

(а) удео наставника и тренера који учествују у даљој обуци (б) износ уложених средстава.

Индикатор бр. 3

Стопа учешћа у СОО програмима:

Број учесника у програмима стручног образовања (1), према врсти програма и појединачним критеријумима (2).

(1) За IVT: потребан је период од 6 недеља обуке пре него што се ученик рачуна као учесник. За целоживотно учење: проценат становништва примљеног у формалне програме стручног образовања. (2) Поред основних података о полу и старости, могу се применити и други социјални критеријуми, нпр. рано напуштање школе, највише образовно постигнуће, мигранти, особе са инвалидитетом, дужина незапослености.

Индикатор бр. 4

Стопа завршетка у ВЕТ програмима:

Број особа које су успешно завршиле/напустиле програме стручног образовања, према врсти програма и појединачним критеријумима.

Индикатор бр. 5

Стопа пласмана у програмима стручног образовања:

(а) одредиште полазника стручног образовања у одређено време након завршетка обуке, према врсти програма и појединачним критеријумима (3) (б) удео запослених полазника у одређено време након завршетка обуке, према врсти програма и појединачних критеријума. За IVT: укључујући информације о одредишту ученика који су одустали.

Индикатор бр. 6

Коришћење стечених вештина на радном месту:

(а) информације о занимању које су појединци добили након завршетка обуке, према врсти обуке и појединачним критеријумима (б) стопи задовољства појединаца и послодаваца стеченим вештинама / компетенцијама.

Индикатор бр. 7

Стопа незапослености (4) према појединачним критеријумима.

(4) Дефиниција према Међународној организацији рада и ОЕСД: појединци старости 15-74 године без посла, активно траже запослење и спремни за почетак рада.

Индикатор бр. 8

Распрострањеност рањивих група:

(а) проценат учесника у СОО класификованим као групе у неповољном положају (у одређеном региону или области) према старости и полу (б) стопи успешности група у неповољном положају према старости и полу.

Индикатор бр. 9

Механизми за идентификовање потреба за обуком на тржишту рада:

(а) информације о механизмима успостављеним за идентификовање променљивих захтева на различитим нивоима

(б) докази о њиховој ефикасности.

Индикатор бр. 10

Шеме које се користе за промоцију бољег приступа стручном образовању:

(а) информације о постојећим шемама на различитим нивоима (б) докази о њиховој ефикасности.

3. Техничка и контекстуална упозорења

Питање: Која специфична питања треба размотрити како би се избегла погрешна примена и/или погрешно тумачење овог индикатора?

Одговор:

- Овај индикатор захтева разматрање на раздвојеном нивоу како би се осигурала релевантна поређења.

4. Додатне информације

Питање: Која друга питања могу утицати на употребу овог индикатора?

Одговор:

Корелација економског развоја, продуктивности и раста запослености, посебно међусобно јачање интеракције између образовања и исхода на тржишту рада.

Техничке информације

5. Компоненте

Питање: Који су елементи података потребни за генерисање овог индикатора?

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

Одговор:

Бројилац: Незапослени радници (према старости и полу)

Именилац: Укупно радне снаге

Напомена: Радна снага се односи на број људи у радној доби и испод старосне границе за пензију који активно учествују у послу или активно траже запослење.

6. Формула

Питање: Која математичка формула се може користити за израчунавање вредности индикатора?

Одговор:

Незапослени радници (према старости, полу, статусу инвалидности) подељени са укупном радном снагом $X 100$.

7. Пријављене подгрупе

Питање: Које се подгрупе обично извештавају за овај индикатор?

Одговор:

Узмите у обзир релевантност искључиво за IVET и/или CVET: групе у неповољном положају како су дефинисане на европском и националном/регионалном/локалном нивоу, укључујући старост, пол и мигрантски статус.

8. Потребне информације

Коју врсту података може бити корисно прикупити о овом индикатору?

Одговор:

Распрострањеност рањивих група:

- Опсег: национални ниво, IVET и CVET, искључујући информално, али интегришуће неформално стручно образовање;
- Обухват: групе у неповољном положају како су дефинисане на европском и националном нивоу, укључујући и групе у неповољном положају по полу и старости.

НАПОМЕНА: за даље информације о стопи незапослености према појединачним критеријумима у Естонији и Мађарској (АНЕКС 2)

Индикатор број 8

Распрострањеност рањивих група:

- а) Процент учесника у СОО који се класификују као групе у неповољном положају (у одређеном региону или области) према старости и полу;
- б) Стопа успеха група у неповољном положају према старости и полу.

Дефиниција

Распрострањеност рањивих група:

Процент учесника и оних који заврше програм а долазе из група у неповољном положају, дефинисаних на европском и националном нивоу, од укупног броја учесника и лица која завршавају ВЕТ програм;

Процент реализатора програма из група у неповољном положају дефинисаних на европском и националном нивоу у поређењу са бројем оних који улазе.

Водећа питања и одговори (Q&A) која служе као смернице
за кориснике при тумачењу Индикатора број 8

Кључне информације

Следећа питања и одговори могу бити корисни за тумачење овог индикатора и подршку у његовој примени.

1. Препоручена употреба

Питање: Шта је образложење политике за индикатор бр. 8 и за шта је користан?

Одговор:

1. Образложење политике

Сврха политике је давање основних података за доношење одлука на нивоу система СОО-а, подршка приступу стручном образовању за угрожене групе као и прилагођена обука за групе у неповољном положају.

2. Корисност индикатора бр. 8

Ово је индикатор контекста који

- а) Може да помогне у давању основних информација за доношење одлука на нивоу система и у подршци приступачности и прилагођеном пружању обуке у СОО, посебно за групе у неповољном положају;
- б) Може се користити за планирање на нивоу система, утврђивање буџетских циљева и процену атрактивности и погодности СОО за рањиве групе. То такође указује на способност пружалаца стручног образовања да раде са тим групама;
- в) Може се користити у фазама планирања, имплементације, евалуације и прегледа циклуса квалитета.

2. Повезани индикатори

Питање: Који се други индикатори EQAVET-а могу користити за побољшање разумевања или пружање додатних информација?

Одговор:

- EQAVET индикатори бр. 3, 4, 5, 6, 7 и (могуће) 10

Индикатор бр. 3

Стопа учешћа у ВЕТ програмима:

Број учесника у програмима стручног образовања и обуке (1), према врсти програма и појединачним критеријумима (2).

За IVT: потребан је период од 6 недеља обуке пре него што се ученик рачуна као учесник. За целоживотно учење: проценат становништва примљеног у формалне програме стручног образовања. (2) Поред основних података о полу и старости, могу се применити и други социјални критеријуми, нпр. рано напуштање школе, највише образовно постигнуће, мигранти, особе са инвалидитетом, дужина незапослености.

Индикатор бр. 4

Стопа завршетка у СОО програмима:

Број особа које су успешно завршиле/напустиле програме стручног образовања, према врсти програма и појединачним критеријумима.

Индикатор бр. 5

Стопа пласмана у програмима стручног образовања и обуке:

(а) одредиште полазника стручног образовања у одређено време након завршетка обуке, према врсти програма и појединачним критеријумима (3) (б) удео запослених полазника у одређено време након завршетка обуке, према врсти програма и појединачних критеријума. За IVT: укључујући информације о одредишту ученика који су одустали.

Индикатор бр. 6

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

Коришћење стечених вештина на радном месту:

(а) информације о занимању које су појединци добили након завршетка обуке, према врсти обуке и појединачним критеријумима (б) стопи задовољства појединаца и послодаваца стеченим вештинама/компетенцијама.

Индикатор бр. 7

Стопа незапослености (4) према појединачним критеријумима.

Дефиниција према Међународној организацији рада и ОЕСД: појединци старости 15-74 године без посла, активно траже запослење и спремни за почетак рада.

Индикатор бр. 10

Шеме које се користе за промоцију бољег приступа стручном образовању:

(а) информације о постојећим шемама на различитим нивоима (б) докази о њиховој ефикасности.

3. Контекстуална и техничка упозорења

Питање: Која специфична питања треба размотрити како би се избегла погрешна примена и/или погрешно тумачење овог индикатор?

Одговор:

- Дефиниција „рањиве групе“ на националном нивоу и коришћене спецификације (нпр. старост, тип становништва, статус учешћа и завршетка, имиграциони статус, етничка припадност, ниво прихода, статус инвалидитета, владин циљ социјалне политике, итд.);
- Корисно за IVET и CVET програме, искључујући информално, али укључујући и неформално стручно образовање;
- Према горњим дефиницијама, заступљеност рањивих група односи се само на индикатор 8а;
- Индикатор 8б мери стопу успеха (а не заступљеност);
- Извори података из различитих база података треба да имају заједнички идентификатор за повезивање података.

4. Додатне информације

Питање: Која друга питања могу утицати на употребу овог индикатора?

Одговор:

За неке рањиве групе доступне су јасне дефиниције на европском нивоу, а за те групе подаци се могу пружити путем Еуростата. Те групе су следеће: рано напуштање школе (напуштање школе); млади незапослени (млађи од 25 година); дуготрајно незапослене особе (више од годину дана); старији људи (старији од 55 година); особе са инвалидитетом.

Техничке информације

5. Компоненте

Питање: Који су елементи података потребни за генерисање овог индикатора?

Одговор:

а)

Бројилац: Број учесника и лица која су завршила програм (према старости и полу) из група у неповољном положају, дефинисан на европском и националном нивоу; Именилац: Укупан број учесника и лица која су завршила СОО програм.

б)

Бројилац: Број лица која су завршила програм (према старости и полу) из група у неповољном положају, дефинисан на европском и националном нивоу.

Именилац: Укупан број учесника у програму из група у неповољном положају.

6. Формула

Питање: Која математичка формула се може користити за израчунавање вредности индикатора?

Одговор:

а) Број учесника и лица која су завршила програм (према старости и полу) из група у неповољном положају, дефинисан на европском и националном нивоу **подељен** укупним бројем учесника и лица која су завршила СОО програм **X 100**.

б) Број лица која су завршила програм (према старости и полу) из група у неповољном положају, дефинисан на европском и националном нивоу, **подељен** укупним бројем учесника у програму из група у неповољном положају **X 100**.

7. Пријављене подгрупе

Питање: Које се подгрупе обично пријављују за овај индикатор?

Одговор:

- Пол и старост;
- Људи са ниским нивоом образовања, студенти са потешкоћама у учењу или ученици са посебним образовним потребама;
- Лица у затвору, мигранти;
- Лица која превремено напусте школу (напуштање школе);

- Дуготрајно незапослени; младе незапослене особе (млађе од 25 година), старије особе (старије од 55 година);
- Особе са инвалидитетом.

8. Потребни подаци

Питање: Коју врсту података може бити корисно прикупити за овај индикатор?

Одговор:

Распрострањеност рањивих група:

- Опсег: национални ниво, IVET и CVET, искључујући информално, али интегришући неформално стручно образовање и обуку;
- Обухват: групе у неповољном положају како је дефинисано на европском нивоу, укључујући пол и старост група у неповољном положају.

НАПОМЕНА: за даље информације о распрострањености рањивих група у Естонији и Мађарској (АНЕКС 2)

Индикатор број 9

Механизми за идентификовање потреба за обуком на тржишту рада:

а) Информације о механизмима успостављеним за идентификовање променљивих захтева на различитим нивоима;

б) Докази о њиховој ефикасности.

Дефиниција

Механизми за идентификовање потреба за обуком на тржишту рада:

Врста механизма који се користе за ажурирање понуде стручног образовања према будућим потребама тржишта рада;

Информације о механизмима који се користе да би се заинтересованим странама пружиле најновије информације о будућим потребама тржишта рада.

**Водећа питања и одговори (Q&A) која служе као смернице
за кориснике при тумачењу Индикатора број 9**

Кључне информације

Следећа питања и одговори могу бити корисни за тумачење овог индикатора и подршку у његовој примени.

1. Препоручена употреба

Питање: Шта је образложење политике за индикатор бр. 9 и за шта је користан?

Одговор:

1. Образложење политике

Сврха политике је побољшати реакцију стручног образовања на променљиве захтеве на тржишту рада и подржати запошљивост.

2. Корисност индикатора бр. 9

Индикатор бр. 9 је **индикатор контекста/инпута** који

- а) Може да помогне у побољшању одговор стручног образовања на променљиве захтеве на тржишту рада, у подршци запошљивости и побољшању квалитета пружања обуке;
- б) Може се користити за узајамно учење и планирање;
- в) Може се користити за питања везана за ЕОК, јер овај индикатор помаже у сертификацији о осигурању квалитета;
- г) Може се користити у фазама планирања, евалуације и прегледа циклуса квалитета.

2. Повезани индикатори

Питање: Који се други индикатори EQAVET-а могу користити за побољшање разумевања или пружање додатних информација?

Одговор:

- EQAVET индикатори 3, 4, 5, 6 и 7 (као „прокси“) и 8, али са временским размаком ради мерења ефеката.

Индикатор бр. 3

Стопа учешћа у СОО програмима:

Број учесника у програмима стручног образовања (1), према врсти програма и појединачним критеријумима (2).

(1) За IVT: потребан је период од 6 недеља обуке пре него што се ученик рачуна као учесник. За целоживотно учење: проценат становништва примљеног у формалне програме стручног образовања. (2) Поред основних података о полу и старости, могу се применити и други социјални критеријуми, нпр. рано напуштање школе, највише образовно постигнуће, мигранти, особе са инвалидитетом, дужина незапослености.

Индикатор бр. 4

Стопа завршетка у СОО програмима:

Број особа које су успешно завршиле/напустиле програме стручног образовања, према врсти програма и појединачним критеријумима.

Индикатор бр. 5

Стопа пласмана у програмима стручног образовања:

(а) одредиште полазника стручног образовања у одређено време након завршетка обуке, према врсти програма и појединачним критеријумима (3) (б) удео запослених полазника у одређено време након завршетка обуке, према врсти програма и појединачних критеријума. За IVT: укључујући информације о одредишту ученика који су одустали.

Индикатор бр. 6

Коришћење стечених вештина на радном месту:

(а) информације о занимању које су појединци стекли након завршетка обуке, према врсти обуке и појединачним критеријумима (б) стопи задовољства појединаца и послодаваца стеченим вештинама / компетенцијама.

Индикатор бр. 7

Стопа незапослености (4) према појединачним критеријумима

(4) Дефиниција према Међународној организацији рада и OECD: појединци старости 15-74 године без посла, активно траже запослење и спремни за почетак рада.

Индикатор бр. 8

Распрострањеност рањивих група:

(а) проценат учесника у СОО класификованим као групе у неповољном положају (у одређеном региону или области) према старости и полу (б) стопи успешности група у неповољном положају према старости и полу.

3. Техничка и контекстуална упозорења

Питање: Која специфична питања треба размотрити како би се избегла погрешна примена и/или погрешно тумачење овог индикатора?

Одговор:

- Ово је квалитативни индикатор;
- Много је непредвидивих фактора који могу утицати на економију земље и потребе за радном снагом коју она производи. Штавише, уплетени су различити актери јер прихватљивост и преносивост квалификација зависе од послодаваца и других страна, па стога треба осигурати сарадњу међу актерима;
- Да би се измерила ефикасност, овај индикатор/дескриптор се односи не само на саме шеме (како се планирају и примењују) већ и на способност система стручног образовања да повећа приступ њиховом проценом и одлуком о даљим акцијама;
- Фокус на IVET и CVET, искључујући неформално, али интегришуће неформално стручно образовање;
- Извори података из различитих база података би требало да имају заједнички идентификатор за повезивање података.

4. Додатне информације

Питање: Која друга питања могу утицати на употребу овог индикатора?

Одговор:

- Размотрите врсте механизма који постоје на националном нивоу, нпр. систем прогнозирања усредсређен на тржиште рада/занимања, систем праћења који прати завршетак СОО програма, пројекције радне снаге, анализа тржишта рада, економетријска испитивања и поступци за ажурирање професионалних профила;
- Могло би бити корисно разликовати непосредне и дугорочне потребе тржишта рада. Разлика између попуњавања непосредних потреба за вештинама и дугорочног планирања стратешких промена;
- Потребно је узети у обзир капацитете пружалаца СОО-а, нпр. у области људских ресурса, као и недостаци или вишкови у тим капацитетима, тј. недостатак компетентних наставника/тренера у одређеним областима вештина;
- Потреба да се позабаве питањима одговора и флексибилности пружалаца СОО-а, тј. способности да одговоре на променљиве захтеве.

Техничке информације

5. Компоненте

С обзиром на квалитативну природу овог индикатора, елементи података су описни.

Питање: Који су елементи података потребни за генерисање овог индикатора?

Одговор:

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

- Информације о приступима за а) утврђивање потреба за вештинама и б) повезивање пружања обуке са потребама привреде;
- Докази ће вероватно укључивати извештаје организација (организација) одговорних за ову активност;
- Докази о ефикасности механизма повезани су са другим индикаторима, нпр. Индикатор бр. 5 (види горе).

6. Формула

Није применљиво

7. Пријављене подгрупе

Питање: Које се подгрупе обично извештавају за овај индикатор?

Одговор:

- Узмите у обзир релевантност искључиво за IVET и/или CVET, нпр. на националном, регионалном и локалном нивоу, привредни сектори, стопе незапослености, потражња / понуда радне снаге;
- Информално стручно образовање није укључено, али неформално стручно образовање треба узети у обзир.

8. Потребни подаци

Питање: Коју врсту података могу бити корисне за прикупљање о овом индикатору?

Одговор:

Шеме које се користе за промоцију бољег приступа стручном образовању:

а) **Тип шеме** (нпр. планови, политике, програми): планирање, примена, процена и доношење одлука засновано на информисању како би се промовисао бољи приступ стручном образовању, посебно за групе у неповољном положају.

- Обим: политике, процеси, процедуре; средњорочне или дугорочне интервенције; национални и европски ниво, IVET и CVET, искључујући информалне, али интегришу неформално стручно образовање;
- Обухват: групе у неповољном положају (како је дефинисано на европском нивоу);
- Погодност обуке за потребе стварних и будућих потреба одређених група и појединаца у неповољном положају;
- Флексибилност: колико брзо образовање може одговорити на специфичне потребе групе и појединца.

б) Докази о њиховој ефикасности: да би мерио ефикасност, овај индикатор/дескриптор се односи не само на саме шеме (како се планирају и примењују) већ и на способност система стручног образовања да повећа приступ њиховом проценом и одлуком о даљим активностима.

- Удео становништва из угрожене групе која улази у СОО повезан са већинским уделом;
- Потреба за корелацијом са индикатором 4 (Стопа завршетка у СОО програмима) и 8 (Распрострањеност рањивих група);
- Запошљивост: ефекти на незапосленост група у неповољном положају и запошљивост након увођења одређене шеме;
- Индивидуално и групно задовољство везано за приступ систему стручног образовања.

НАПОМЕНА: за даље информације о механизмима за идентификовање потреба за обуком на тржишту рада у Естонији, Мађарској, Ирској и Уједињеном Краљевству (АНЕКС 2)

Индикатор број 10

Шеме које се користе за промоцију бољег приступа стручном образовању и обуци:

а) Информације о постојећим шемама на различитим нивоима;

б) Докази о њиховој ефикасности

Дефиниција

Шеме које се користе за промоцију бољег приступа стручном образовању:

а) врста шема које се користе за побољшање приступа стручном образовању;

б) информације које показују способност система стручног образовања да повећа приступ СОО-у.

Водећа питања и одговори (Q&A) која служе као смернице
за кориснике при тумачењу Индикатора број 10

Кључне информације

Следећа питања и одговори могли би бити корисни за тумачење овог индикатора и подршку у његовој примени.

1. Препоручена употреба

Питање: Које је образложење политике за индикатор10 и за шта је користан?

Одговор:

1. Образложење политике

Сврха ове политике је да промовише приступ стручном образовању, укључујући и групе у неповољном положају, и да подржи прилагођено пружање обуке.

2. Корисност индикатора бр. 10

Индикатор бр. 10 је индикатор процеса који

- а) Помаже у подршци приступачности и прилагођеном пружању обуке за СОО, укључујући групе у неповољном положају;
- б) Може се користити за узајамно учење и планирање;
- в) Може бити корисно у фазама планирања, примене, оцене и прегледа циклуса квалитета.

2. Повезани индикатори

Питање: Који се други индикатори EQAVET-а могу користити за побољшање разумевања или пружање додатних информација?

Одговор:

- EQAVET индикатори 4 и 8

Индикатор бр. 4

Стопа завршетка у СОО програмима:

Број особа које су успешно завршиле/напустиле програме стручног образовања, према врсти програма и појединачним критеријумима.

Индикатор бр. 8

Распрострањеност рањивих група:

(а) проценат учесника у СОО који су класификовани као групе у неповољном положају (у одређеном региону или области) према старости и полу (б) стопи успешности група у неповољном положају према старости и полу.

3. Техничка и контекстуална упозорења

Питање: Која специфична питања треба размотрити како би се избегла погрешна примена и/или погрешно тумачење овог индикатора?

Одговор:

- Постојеће или планиране шеме, планови и политике могу бити повезани са другим владиним иницијативама да би се катализовали захтеви за вештинама потребним у одрживој економији у настајању;
- Питање флексибилности образовања и обуке у одговору а) на групне и индивидуалне потребе; б) потребама тржишта рада;
- Овај индикатор може пружити подршку и одговорност за напредовање у питањима праведности у политици стручног образовања и може открити која се кључна подручја ефикасније промовишу на националном нивоу;
- Извори података из различитих база података би требало да имају заједнички идентификатор за повезивање података.

4. Додатне информације

Питање: Која друга питања могу утицати на употребу овог индикатора?

Одговор:

- Постојање (или планирано успостављање) механизма на нивоу система за постојеће савете и смернице за вођење одговора СОО (под) система на потребе и тежње ученика који ће можда морати да се спусте на ниво пружалаца СОО-а;
- Партнерства са послодавцима су пресудна, јер пут од стручног образовања до значајног рада и запошљавања није увек јасан;
- Кад год се реформе одвијају у систему образовања и обуке, СОО (под) систем мора бити проактивни партнер у процесу и заговарати његов социо-економски значај како би се осигурала одржива системска промена.

Техничке информације

5. Компоненте

Питање: Који су елементи података потребни за генерисање овог индикатора?

Одговор:

- Ово је квалитативни индикатор који захтева истрагу о томе које шеме/мере, како на нивоу система, тако и на нивоу пружаоца, могу да се позабаве питањем побољшања приступа и правичности у СОО;
- Ове иницијативе такође треба да истраже колико је СОО успешно у успостављању равнотеже између тежње за постизањем економских резултата, истовремено промовишући правичност за групе у неповољном положају;
- Још један драгоцени елемент за стварање овог индикатора је показати како се пружање стручног образовања повезује са побољшаним запошљавањем и резултатима индивидуалног и друштвеног развоја.

6. Формула

Није применљиво

7. Пријављене подгрупе

Питање: Које се подгрупе обично пријављују за овај индикатор?

Одговор:

- Друштво у целини и посебно актери у СОО-у (нпр. студенти, послодавци, социјални партнери);
- Рањиве групе како су дефинисане на европском и националном нивоу.

8. Захтеви за подацима

Питање: Коју врсту података могу бити корисне за прикупљање о овом индикатору?

Одговор:

Шеме које се користе за промоцију бољег приступа стручном образовању:

а) **Тип шеме** (нпр. планови, политике, програми): планирање, примена, процена и доношење одлука заснованих на информисању како би се промовисао бољи приступ стручном образовању, посебно за групе у неповољном положају:

- Обим: политике, процеси, процедуре; средњорочне или дугорочне интервенције; национални и европски ниво, IVET и CVET, искључујући информалне, али интегришу неформално стручно образовање;
- Обухват: групе у неповољном положају - како је дефинисано на европском и националном нивоу; прикладност обуке за потребе стварних и будућих потреба одређених угрожених група и појединаца;
- Флексибилност: колико брзо образовање може одговорити на специфичне потребе група и појединаца.

б) Докази о њиховој ефикасности

Да би се измерила ефикасност, овај индикатор/дескриптор се односи не само на саме шеме (како се планирају и примењују) већ и на способност система стручног образовања да повећа приступ њиховом проценом и одлуком о даљим акцијама:

- Удео становништва из угрожене групе која улази у СОО повезан је са већинским уделом;
- Запошљивост: ефекти на незапосленост група у неповољном положају и запошљивост након увођења одређене шеме;
- Индивидуално и групно задовољство везано за приступ систему стручног образовања.

НАПОМЕНА: за даље информације о шемама које се користе за промоцију бољег приступа стручном образовању и оспособљавању у Естонији, Мађарској и Португалу (АНЕКС 2)

АНЕКС 1

РЕЧНИК ТЕРМИНА

НАПОМЕНА: Израда овог речника је и даље у току. Осмишљен је да би појачао комуникацију у оквиру читавог СОО (под) система и пружаоца СОО о европском осигурању квалитета у стручном образовању и оспособљавању (EQAVET) кроз више дефиниција у кључној терминологији осигурања квалитета. Ова многострукост дефиниција одражава њихов развој којим се баве истраживачи, стручна тела, владине агенције или различите међународне организације (нпр. Европска комисија и CEDEFOP, Уједињене нације, ОЕСД, Светска банка) у складу са променљивом праксом у управљању и мерењу. Тамо где је наведено више од једне дефиниције, дефиниције су нумерисане редоследом који није хијерархијски.

Приступ образовању и обуци

ДЕФИНИЦИЈА 1: Услови, околности или захтеви (нпр. квалификација, ниво образовања, вештине или радно искуство, итд.) који регулишу пријем и учешће у институцијама или програмима образовања и обуке.

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних израза CEDEFOP-а, 2008. Луксембург: Канцеларија за службене публикације Европских заједница.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/13125.aspx>

ДЕФИНИЦИЈА 2: Политика или група стратегија које осигуравају да стручно образовање и обука одговарају потребама свих чланова заједнице.

НАПОМЕНА: Такође се назива капитал

ИЗВОР: Национални центар за истраживање стручног образовања (NCVER) СОО РЕЧНИК

ХИПЕРЛИНК: <http://www.ncver.edu.au/resources/glossary.htm>

Одговорност

ДЕФИНИЦИЈА 1: Обавеза да се покаже да је нека активност спроведена у складу са договореним правилима и стандардима или да се поштено и тачно извештава о резултатима учинка у односу на прописане улоге и/или планове.

ИЗВОР: Прилагођено ОЕСД-у, 2002.

Појмовник: квалитет образовања и обуке, CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за публикације Европске уније, 2011.

ХИПЕРЛИНК: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4096_en.pdf

ДЕФИНИЦИЈА 2: Механизми које заинтересоване стране могу користити за процену учинка јавног сектора и за притисак на државу да поштује њихове интересе.

ИЗВОР: Речник Светске банке за Европу и регион Централне Азије

ХИПЕРЛИНК:

[http://lnweb90.worldbank.org/eca/eca.nsf/Attachments/Education+Glossary/\\$File/gloss_ary.pdf](http://lnweb90.worldbank.org/eca/eca.nsf/Attachments/Education+Glossary/$File/gloss_ary.pdf)

Акредитација

ДЕФИНИЦИЈА: Акредитација је потврда треће стране која се односи на тело за оцењивање усаглашености, чиме се формално доказује његова способност за извршавање одређених задатака оцењивања усаглашености (дефиниција према EN ISO/IEC 17000).

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

КОМЕНТАР: Акредитација пружа поверење у вредност и кредибилитет различитих врста оцењивања усаглашености и представља последњи ниво контроле ваљаности услуга оцењивања усаглашености у добровољним и регулисаним областима.

ИЗВОР: Европски комитет за стандардизацију

ХИПЕРЛИНК:

<http://www.cen.eu/cen/Services/ConformityAssessment/Accreditation/Pages/default.aspx>

Акредитација пружаоца образовања или обуке

ДЕФИНИЦИЈА: Процес осигурања квалитета кроз који се статус акредитованог за образовање додељује пружаоцу услуга образовања или пружаоцу обуке, показујући да је одобрен од стране релевантних законодавних или професионалних органа тиме што испуњава унапред утврђене стандарде.

ИЗВОР: CEDEFOP, 2008ц, заснован на Канадском информативном центру за међународне акредитације, 2003.

Појмовник: *квалитет образовања и обуке*. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за публикације Европске уније, 2011.

ХИПЕРЛИНК: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4096_en.pdf

Акредитација СОО курсева

ДЕФИНИЦИЈА: формално признање да је струковни курс у складу са националним принципима и смерницама за акредитацију и националним оквиром квалификација. То значи да:

- његов садржај и стандарди одговарају квалификацији;
- испуњава сврху за коју је направљен; и
- заснива се на националним стандардима компетенција, тамо где они постоје.

ИЗВОР: Институције за стручно оспособљавање. Ед. Владимир Гашков, Међународна организација рада, 2006.

ХИПЕРЛИНК: http://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/2006/106B09_15_engl.pdf

Процена исхода учења

ДЕФИНИЦИЈА: Процес процене знања, умећа, вештина и/или компетенција појединца према унапред дефинисаним критеријумима (очекивања од учења, мерење исхода учења). Процену обично прати валидација и сертификација.

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

КОМЕНТАР: у литератури се „процена“ генерално односи на процену појединаца док се „евалуација“ чешће користи за описивање оцене образовања и метода обуке или пружалаца

ИЗВОР: CEDEFOP, 2004.

ИЗВОР: *Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних појмова*. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/13125.aspx>

ПОВЕЗАНИ ТЕРМИН: сертификација исхода учења

Атрактивност стручног образовања и обуке

ДЕФИНИЦИЈА: Капацитет стручног образовања и обуке да:

- охрабри појединце да одаберу стручно образовање и обуку;
- предложи квалификације које отварају изгледе за каријеру.

КОМЕНТАР: Атрактивност СОО-а зависи од различитих фактора: имица СОО-а и једнакости признавања са академским путевима; флексибилних путева који омогућавају мобилност између стручног образовања и академског образовања; укључивања заинтересованих страна у управљање стручним образовањем, укључујући социјалне партнере.

ИЗВОР: CEDEFOP.

ИЗВОР: *Речник: квалитет образовања и обуке*, CEDEFOP, Луксембург:

Канцеларија за публикације Европске уније, 2011.

ХИПЕРЛИНК: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4096_en.pdf

Додела квалификација

ДЕФИНИЦИЈА 1: До додељивања квалификације долази када ученик у СОО-у испуни захтеве квалификације и квалификација се потврди давањем потврде о положеном испиту.

ИЗВОР: Прилагођено аустралијском оквиру квалификација 2011, АОК термилошки речник. 2011.

ХИПЕРЛИНК:

http://www.aqf.edu.au/Portals/0/Documents/Australian%20Qualifications%20Framework_k%20-%20pending%20MСТЕЕ%20approval%202010.pdf

ДЕФИНИЦИЈА 2: Сертификат (електронски или на папиру) издат појединцу који признаје његово постигнуће.

ИЗВОР: Речник жаргона - Листа појмова и дефиниција квалификација и кредитног оквира.
Квалификација и кредитни оквир
ХИПЕРЛИНК: <http://qcfiguide.skillsfundingagency.bis.gov.uk/>
ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: квалификација, орган који издаје квалификације

Орган који издаје квалификације

ДЕФИНИЦИЈА: Орган које издаје квалификације (сертификате, дипломе или звања) формално признаје исходе учења (знања, вештине и/или компетенције) појединца, следећи поступак процене и валидације.

ИЗВОР: *Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних појмова* CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за службене публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/13125.aspx>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: квалификација, орган за издавање, додела квалификација

Основни подаци

ДЕФИНИЦИЈА: Подаци који описују ситуацију којом треба да се позабави политика или програм стручног образовања и обуке и који служе као полазна тачка за мерење учинка те политике или програма. [...] користе за одређивање резултата и постигнућа неке активности и служи као важна референца за евалуацију.

ИЗВОР: Прилагођено из *Приручника о праћењу и вредновању резултата*. Канцеларија за евалуацију, Развојни програм Уједињених нација (UNDP), N.Y, 2002.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.undp.org/evaluation/documents/HandBook/ME-HandBook.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: прикупљање података, инструмент или алат за прикупљање података, квалитет података, осигурање квалитета података

Референтна вредност

ДЕФИНИЦИЈА 1: Признати стандард који чини основу за поређење.

КОНТЕКСТ: У лексикону за побољшање квалитета, референтна вредност је најбоља вредност у постигнућима по класи. Ово достигнуће тада постаје референтна тачка или признати стандард изврности према којем се мере слични процеси.

ИЗВОР: *Смернице оријентисане на садржај*. Размена статистичких података и метаподатака (SDMX), 2009.

ХИПЕРЛИНК: <http://sdmx.org/>

ДЕФИНИЦИЈА 2: Референтна вредност или стандард на основу којих се могу проценити учинци или достигнућа.

НАПОМЕНА: Референтна вредност се односи на учинак који су у недавној прошлости постигле друге упоредиве организације или на оно за шта се разумно може закључити да је постигнуто у датим околностима.

ИЗВОР: *Појмовник кључних појмова у евалуацији и управљању заснованом на резултатима*. Дирекција за развојну сарадњу, ОЕСД Публикације, Париз, 2002.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.oecd.org/dataoecd/29/21/2754804.pdf>

ДЕФИНИЦИЈА 3: Било шта узето или коришћено као референтна тачка или поређење; нешто што служи као стандард по коме се могу служити и други; било шта што је упоредиво мерљиво.

ИЗВОР: *Референтна вредност за најбољу праксу: континуирано учење путем одрживих иновација*, М. Заири, 1998, Butterworth-Heinemann.

ДЕФИНИЦИЈА 4: Стандарди помоћу којих се учинак интервенције може процењивати на не-произвољан начин. Очигледан начин извођења референтних тачака био би испитивање циљева интервенције изражених очекиваним резултатима, крајњим резултатима и исходима. У идеалном случају, референтне вредности би требало да нам омогуће да упоредимо учинак интервенције са учинком других инструмената политике у истом или сличном пољу деловања.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.evaluation.org.uk/resources/glossary.aspx>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: упоредна анализа, подаци, индикатор, исходи, крајњи резултати, резултати и стандард

Упоредна анализа (*Benchmarking*)

ДЕФИНИЦИЈА 1: Поређење података, метаподатака или процеса са признатим стандардом.

КОНТЕКСТ: Упоредна анализа се може односити, на пример, на случај када постоје два извора података за исту циљну променљиву са различитим фреквенцијама, нпр. кварталне и годишње процене додате вредности из различитих извора.

Упоредна анализа се генерално врши ретроспективно, јер су годишњи референтни подаци доступни неко време након кварталних података. Мерење перформанси ипак има елемент који гледа у будућност, јер се однос између података референтне вредности и индикатора екстраполира унапред ради побољшања кварталних процена за најновије периоде за које референтни подаци још увек нису доступни

ИЗВОР: *SDMX* смернице оријентисане на садржај. Анекс 4: Уобичајени речник метаподатака. Иницијатива за размену статистичких података и метаподатака (*SDMX*) под покровитељством БИС, ЕЦБ, ЕУРОСТАТ, ММФ, ОЕСД, УН и Светске банке, 2009.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.sdmx.org/>

ДЕФИНИЦИЈА 2: Упоредна анализа је методологија која се користи за тражење најбољих пракси. Упоредна анализа се може применити на стратегије, политике, операције, процесе, производе и организационе структуре. Проналажењем и усвајањем најбољих пракси можете побољшати укупни учинак своје организације.

НАПОМЕНА: Најбоље праксе можете пронаћи у оквиру своје или у другим организацијама. То обично значи идентификовање организација које нешто раде на најбољи могући начин, а затим покушај опонашања начина на који то раде. Постоје најмање две врсте екстерних упоредних анализа: конкурентна упоредна анализа и генеричка упоредна анализа. Конкурентна упоредна анализа укључује поређење начина на који радите ствари са начином на који то раде конкуренти, док генеричка упоредна анализа укључује поређење себе са организацијама у неповезаним секторима.

ИЗВОР: ИСО 9000, 9001 и 9004 Дефиниције управљања квалитетом PRAXIOM.

ХИПЕРЛИНК: <HTTP://WWW.PRAXIOM.COM/ISO-DEFINITION>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: референтна вредност, подаци, индикатор, исходи, резултати, крајњи резултати, стандард

Најбоља пракса

ДЕФИНИЦИЈА 1: Планска и/или оперативна пракса која се показала успешном у одређеним околностима. Најбоља пракса се користи за демонстрирање онога шта функционише, а шта не, као и за акумулирање и примену знања о томе како и зашто делује у различитим ситуацијама и контекстима.

ИЗВОР: Прилагођено из *Приручника о праћењу и вредновању резултата*. Канцеларија за евалуацију, UNDP, Њујорк, 2002.

ХИПЕРЛИНК:

<http://www.gesci.org/assets/files/Media/UNDP%20Handbook%20on%20ME%202009.p.df>

ДЕФИНИЦИЈА 2: Супериорна метода или иновативна пракса која доприноси побољшању перформанси организације, коју обично препознају најбоље организације других

ИЗВОР: *SDMX* смернице оријентисане на садржај. Анекс 4: Уобичајени речник метаподатака, *SDMX*, 2009.

ХИПЕРЛИНК: <http://sdmx.org/>

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: научене лекције, референтне вредности, упоредна анализа

Сертификација исхода учења

ДЕФИНИЦИЈА: Процес издавања сертификата, дипломе или звања за исход учења који формално потврђују да је скуп исхода учења (знање, умеће, вештине и/или компетенције) стечен од стране појединца процењен и потврђен од стране надлежног органа на основу унапред дефинисаних стандарда.

КОМЕНТАР: Сертификација може потврдити исход учења стеченог у формалном, неформалном или информалном окружењу.

Извор: CEDEFOP, 2008ц.

ИЗВОР: Речник: квалитет образовања и обуке, CEDEFOP, Луксембург:

Канцеларија за публикације Европске уније, 2011.

ХИПЕРЛИНК: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4096_en.pdf

Континуирано образовање и обука (CVET)

ДЕФИНИЦИЈА: образовање или обука након иницијалног образовања и оспособљавања - или након уласка у радни живот чији је циљ да помогне појединцима да:

- побољша или ажурира своје знање и/или вештине;
- стекну нове вештине за напредак у каријери или преквалификацију;
- настави свој лични или професионални развој.

КОМЕНТАР: континуирано образовање и обука део је целоживотног учења и може обухватати било коју врсту образовања (опште, специјализовано или стручно, формално или неформално, итд.). Од кључне је важности за запошљивост појединаца.

ИЗВОР: CEDEFOP, 2004.

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор 100 кључних појмова CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/13125.aspx>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: образовање одраслих, накнадно учење, почетно образовање и обука, целоживотно учење

Заједнички принципи за осигурање квалитета

ДЕФИНИЦИЈА: сет од девет принципа који су неопходни да би се осигурала одговорност и побољшање високог образовања и стручног образовања и обуке у Европској унији, тј.:

- политике и поступци осигурања квалитета треба да буду основа свих нивоа европског оквира квалификација,
- осигурање квалитета треба да буде саставни део интерног управљања институцијама образовања и обуке,
- осигурање квалитета треба да укључује редовно вредновање институција, њихових програма или њихових система осигурања квалитета од стране спољних надзорних тела или агенција,
- спољна надзорна тела или агенције које врше осигурање квалитета треба да буду предмет редовног прегледа,
- осигурање квалитета треба да укључује контекстне, инпутне, процесне димензије и димензије резултата, истовремено наглашавајући резултате и исходе учења
- системи осигурања квалитета треба да садрже следеће елементе:
 - јасне и мерљиве циљеве и стандарде, смернице за спровођење, укључујући укључивање заинтересованих страна,
 - одговарајуће ресурсе,
 - доследне методе оцењивања, повезивање самопроцене и екстерног прегледа,
 - механизме повратних информација и поступке за побољшање,
 - широко доступне резултате евалуације,
- иницијативе за осигурање квалитета на међународном, националном и регионалном нивоу треба координисати како би се осигурао преглед, кохерентност, синергија и анализа на нивоу система,
- осигурање квалитета треба да буде заједнички процес на свим нивоима образовања и обуке и системима, који укључује све релевантне заинтересоване стране, унутар држава чланица и широм Заједнице,
- оријентације према осигурању квалитета на нивоу заједнице могу пружити референтне тачке за евалуације и вршњачко учење.

ИЗВОР: Европски оквир квалификација (Анекс 3), 2009.

ХИПЕРЛИНК:

<http://eur-ex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:111:0001:0007:EN:PDF>

Индикатор контекста

ДЕФИНИЦИЈА 1: Индикатор контекста је податак који пружа једноставне и поуздане информације које описују варијаблу у односу на контекст.

ИЗВОР: Смернице, *Europe Aid*.

ХИПЕРЛИНК:

http://ec.europa.eu/europeaid/evaluation/methodology/tools/too_ind_def_en.htm

ДЕФИНИЦИЈА 2: Статистика или мера која даје квантитативне и/или (о квалитету у СОО) квалитативне информације о контексту стручног образовања, нпр. трајање, разноврсност ученика, број сати предавања за сваку тему, квалитет обуке наставника и тренера, квалитет наставних планова и програма итд.

ИЗВОР: CEDEFOP, 2003.

ИЗВОР: *Речник: квалитет образовања и обуке*, CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за публикације Европске уније, 2011.

ХИПЕРЛИНК: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4096_en.pdf

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: образовни индикатор, индикатор, индикатор инпута, индикатор исхода, индикатор резултата, индикатор учинка, прокси индикатор, индикатор квалитета, статистички индикатор, допунски индикатор

Трошак и терет

ДЕФИНИЦИЈА: Трошкови повезани са прикупљањем и израдом статистичког производа и оптерећење испитаника.

КОНТЕКСТ: Трошкови су повезани са статистичким производом и могу бити финансијски, људски или временски. Могу се састојати од трошкова особља, трошкова прикупљања података и других трошкова у вези са обавезама извештавања.

Терет се често мери трошковима испитаника (предузећа, институције, домаћинства, појединца) наметнути статистичком обавезом. Укупан терет достављања информација зависи од: а) броја испитаника; б) просека времена потребног за пружање информација, укључујући време проведено након пријема упитника („време поновног контакта“); и ц) сатнице трошкова испитаника.

ИЗВОР: *SDMX смернице оријентисане на садржај. Прилог 4: Уобичајени речник метаподатака*. SDMX, 2009.

ХИПЕРЛИНК: <http://sdmx.org/>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: исплативост

Исплативост

ДЕФИНИЦИЈА: Исплативост је карактеристика процеса у којем су трошкови израде статистике пропорционални важности резултата и тражених користи, ресурси се оптимално користе, а терет одговора минимуму. Тамо где је то могуће, тражени подаци се лако могу извући из доступних евиденција или извора.

ИЗВОР: *ESS речник квалитета 2010*. Јединица Б1 "Квалитет; класификације", Еуростат, 2010.

ХИПЕРЛИНК:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/quality/documents/ESS%20Quality%20Glossary%202010.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: трошак и терет

Подаци

ДЕФИНИЦИЈА: Специфичне квантитативне и квалитативне информације или чињенице које се прикупљају.

ИЗВОР: *Приручник о праћењу и вредновању резултата*. Канцеларија за процену, UNDP, Њујорк, 2002.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.undp.org/evaluation/documents/HandBook/ME-HandBook.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: основни подаци, прикупљање података, инструмент или алат за прикупљање података, квалитет података, осигурање квалитета података

Прикупљање података

ДЕФИНИЦИЈА: Систематски процес прикупљања података за званичну статистику.

КОНТЕКСТ: Постоји низ метода прикупљања података које се користе за званичну статистику, укључујући лично или телефонско интервјуисање уз помоћ рачунара, упитнике поштом, електронске или интернет упитнике и директним посматрањем. Прикупљање података може бити искључиво у статистичке сврхе или првенствено у не-статистичке сврхе. Описи метода прикупљања података треба да укључују сврху због које су подаци прикупљени, период на који се подаци односе, класификације и дефиниције које се користе и сва ограничења у вези са даљом употребом ових података.

ИЗВОР: SDMX смернице оријентисане на садржај. Анекс 4: Уобичајени речник метаподатака, SDMX, 2009.

ХИПЕРЛИНК: <http://sdmx.org/>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: основни подаци, референтна вредност, упоредна анализа, подаци, инструмент или алат за прикупљање података, квалитет података, осигурање квалитета података

Инструмент/алат за прикупљање података

ДЕФИНИЦИЈА 1: Односи се на уређај који се користи за прикупљање података, као што су папирни упитник или систем анкетирања уз помоћ рачунара.

ИЗВОР: *Статистички стандарди квалитета*, САД. Пописни биро, 2010.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.census.gov/quality/standards/glossary.html>

ДЕФИНИЦИЈА 2: Методологије коришћене за идентификовање извора информација и прикупљање информација током евалуације.

НАПОМЕНА: Примери су неформална и формална истраживања, директно и партиципативно посматрање, интервјуи, фокус групе, стручно мишљење, студије случаја и претрага литературе.

ИЗВОР: *Појмовник кључних појмова у евалуацији и управљању заснованом на резултатима*.

Управа за развојну сарадњу, ОЕСД Публикације, Париз, 2002.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.oecd.org/dataoecd/29/21/2754804.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: основни подаци, подаци, прикупљање података, квалитет, осигурање квалитета података

Квалитет података

ДЕФИНИЦИЈА: Обим у којем се подаци придржавају шест димензија квалитета - а то су тачност, поузданост, потпуност, прецизност, правовременост и интегритет.

ИЗВОР: *Функционисање система праћења и евалуације: комплет алата за развој капацитета*. Marelize Görgens and Jody Zall Kusek, Светска банка, Вашингтон, ДК, 2009.

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: основни подаци, подаци, прикупљање података, инструмент/алат за прикупљање података, квалитет података, осигурање квалитета података

Дескриптор

ДЕФИНИЦИЈА 1: реч или фраза која се користи као ознака за опис или класификацију; термин који се користи за идентификовање или лоцирање датотеке или одређених података.

ИЗВОР: *Webster's New World College Dictionary*. Wiley Publ. Inc., Cleveland, Охајо, 2010

ХИПЕРЛИНК: [Webster's New World College Dictionary](http://www.yourdictionary.com/dictionary-definitions/) Copyright © 2010 by Wiley Publishing, Inc., Cleveland, Ohio. Used by arrangement with John Wiley & Sons, Inc. <http://www.yourdictionary.com/dictionary-definitions/>

ДЕФИНИЦИЈА 2: Реч, фраза или алфанумерички знак који се користи за идентификацију предмета у систему за складиштење и проналажење информација (*In Computer Science*).

ИЗВОР: The American Heritage Dictionary of the English language, 4th ed., 2010. Houghton Mifflin Harcourt Publ. Company, USA

ХИПЕРЛИНК: [The American Heritage® Dictionary of the English Language, 4th edition](http://www.yourdictionary.com/dictionary-definitions/) Copyright © 2010 by Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company. Published by Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company. All rights reserved <http://www.yourdictionary.com/dictionary-definitions/>

КОМЕНТАР: Важно је нагласити разлику између кључних речи и дескриптора. Први се не померава било којој структури; насумично је и уклоњено из текстова на слободном језику. Да би кључна реч постала дескриптор, мора проћи кроз ригидну контролу синонима, значења и значаја у структурној хијерархији одређеног субјекта.

ИЗВОР: Brandau, Ricardo; Monteiro, Rosangela and Braille, Domingo M., **Importance of the correct use of descriptors in scientific articles**. *Rev Bras Cir Cardiovasc* [online]. 2005, vol.20, 1, pp.VII-IX.ISSN0102-7638.

ХИПЕРЛИНК: http://www.scielo.br/pdf/rbccv/v20n1/en_v20n1a04.pdf

ДЕФИНИЦИЈА 3: Дескриптори су фразе које помажу у дефинисању и оцртавању очекиваног понашања за одређени критеријум. Дескриптори нису свеобухватан списак понашања који би могао бити повезан са неким критеријумом.

ИЗВОР: Смернице за евалуацију наставника засноване на учинку, Одељење за основно и средње образовање у Мисурију, 1999.

ХИПЕРЛИНК: <http://dese.mo.gov/divteachqual/leadership/profdev/PBTE.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: критеријуми

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

Особе са инвалидитетом

ДЕФИНИЦИЈА: Особе са инвалидитетом укључују оне који имају дуготрајна физичка, ментална, интелектуална или чулна оштећења која у интеракцији са различитим препрекама могу ометати њихово пуно и ефикасно учешће у друштву на равноправној основи са другима (УН Конвенција, члан 1).

НАПОМЕНА: [...] инвалидност је концепт који се развија и тај инвалидитет произлази из интеракције између особа са оштећењима и препрекама у погледу става и околине која омета њихово пуно и ефикасно учешће у друштву на равноправној основи са другима. (Конвенција УН, Преамбула).

ИЗВОР: *Конвенција Уједињених нација о правима особа са инвалидитетом*, Уједињене нације, 2006.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.un.org/disabilities/default.asp?navid=13&pid=150>

Напуштање школовања

ДЕФИНИЦИЈА: Повлачење из програма образовања или обуке пре његовог завршетка.

КОМЕНТАРИ:

(а) овај термин означава и процес (рано напуштање школе) и особе (рано напуштање школе) које не успеју да заврше курс;

(б) поред раног напуштања школе, напуштања школовања може обухватати и ученике који су завршили образовање или обуку, али нису положили испите.

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних услова, CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за службене публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4064_en.pdf

Пружалац образовања/обуке

ДЕФИНИЦИЈА: Свака организација или појединац који пружа услуге образовања или обуке.

КОМЕНТАР: Пружаоци образовања и обуке могу бити организације посебно основане у ту сврху, а могу бити и друге, попут послодаваца, који пружају обуку као део својих пословних активности. Пружаоци обуке такође укључују независне појединце који нуде услуге.

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних услова 2008, CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за службене публикације Европских заједница, ЕУ.

ХИПЕРЛИНК: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4064_en.pdf

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: образовање, обука

Индикатор образовања

ДЕФИНИЦИЈА: појединачна или сложена статистика која се односи на основну структуру у образовању и корисна је у контексту политике.

ИЗВОР: Шта су образовни индикатори и индикаторски системи? Shavelson, Richard J., McDonnel, Lorraine M., Oakes, J., 1991.

ХИПЕРЛИНК:

http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/detailmini.jsp?_nfpb=true&_ERICExtSearch_SearchValue_0=ED338701&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=ED338701

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: додатни индикатор, контекстуални индикатор, улазни индикатор, индикатор исхода, индикатор резултата, индикатор учинка, прокси индикатор, индикатор квалитета, статистички индикатор, допунски индикатор

Ефективност

ДЕФИНИЦИЈА 1: Степен до којег су постигнути или се очекује да ће бити постигнути циљеви интервенције у области СОО-а, узимајући у обзир њихов релативни значај.

ИЗВОР: Прилагођено из Речника кључних појмова у евалуацији и управљању заснованом на резултатима. OECD, Париз, 2010.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.oecd.org/dataoecd/29/21/2754804.pdf>

ДЕФИНИЦИЈА 2: Мера у којој мери су постигнути предвиђени резултати политике (програма) (резултати или исходи) или у којој мери је постигнут напредак ка резултатима или исходима.

ИЗВОР: Прилагођено Приручнику о планирању, праћењу и процени развојних резултата. UNDP, Њујорк, 2009.

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

ХИПЕРЛИНК:

<http://www.undp.org/evaluation/handbook/documents/english/pme-handbook.pdf>

ДЕФИНИЦИЈА 3: Стање у коме се постиже одлучени или жељени ефекат.

ИЗВОР: Речник ASQ-а који су саставили чланови редакције James Bossert, R. Dan Reid и James Rooney

ХИПЕРЛИНК: <http://asq.org/glossary/index.html>

ДЕФИНИЦИЈА 4: Обим у којем се постижу циљеви политике или интервенције, обично без позивања на трошкове.

Извор: Cedefop, Descy and Tessaring, 2005; ISO, 2000

Појмовник: квалитет образовања и обуке, CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за публикације Европске уније, 2011.

ХИПЕРЛИНК: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4096_en.pdf

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: ефикасност

Ефикасност

ДЕФИНИЦИЈА 1: Мере како се економски ресурси/инпути (средства, стручност, време итд.) претварају у резултате

ИЗВОР: Појмовник кључних појмова у евалуацији и управљању заснованом на резултатима, Дирекција за развојну сарадњу, OECD Публикације, Париз, 2002.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.oecd.org/dataoecd/29/21/2754804.pdf>

ДЕФИНИЦИЈА 2: Мере како се економски ресурси или инпути (као што су средства, стручност и време) претварају у резултате. Иницијатива је ефикасна када ресурсе користи на одговарајући и економичан начин да би произвела жељене резултате. Ефикасност је важна за осигуравање правилне употребе ресурса и истицање ефикасније употребе ресурса.

ИЗВОР: Адаптирано из Приручника о планирању, праћењу и процени за резултате развоја. Програм Уједињених нација за развој, Њујорк, 2009

ХИПЕРЛИНК:

<http://www.undp.org/evaluation/handbook/documents/english/pme-handbook.pdf>

ДЕФИНИЦИЈА 3: Однос резултата и укупног инпута у процесу.

ИЗВОР: SDMX смернице оријентисане на садржај. Прилог 4: Уобичајени речник метаподатака, SDMX, 2009.

ХИПЕРЛИНК: <http://sdmx.org/>

ДЕФИНИЦИЈА 4: Веза између постигнутих крајњих резултата (резултат) и коришћених ресурса (инпут).

ИЗВОР: ИСО, 2000.

Појмовник: квалитет образовања и обуке, CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за публикације Европске уније, 2011.

ХИПЕРЛИНК: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4096_en.pdf

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: ефикасност

Евалуација

ДЕФИНИЦИЈА 1: Временски ограничена вежба која покушава да систематично и објективно процени релевантност, учинак и успех текућих политика стручног образовања, завршених програма и пројеката. Евалуација такође може да се односи на исходе или друга питања. Евалуација се врши селективно како би се одговорило на одређена питања која ће усмеравати доносиоце одлука и/или спроводиоце СОО програма и како би се пружиле информације о томе да ли су основне теорије и претпоставке коришћене у развоју програма ваљане, шта је функционисало, а шта није и зашто. Евалуација обично има за циљ утврђивање релевантности, ефикасности, ефективности, утицаја и одрживости. Евалуација треба да пружи информације које су веродостојне и корисне, што омогућава укључивање научених лекција у процес доношења одлука.

ИЗВОР: Прилагођено Приручнику о праћењу и вредновању резултата. Канцеларија за процену, UNDP, Њујорк, САД, 2002

ХИПЕРЛИНК: <http://www.undp.org/evaluation/documents/HandBook/ME-HandBook.pdf>

ДЕФИНИЦИЈА 2: Систематска и објективна процена текућег или завршеног СОО пројекта, програма или политике, његовог дизајна, примене и резултата. Циљ је утврдити релевантност и испуњење циљева, развојну ефикасност, ефективност, утицај и одрживост. Евалуација треба да пружи веродостојне и корисне информације које омогућавају укључивање научених лекција у процес доношења одлука како креатора политике тако и пружалаца стручног образовања. Евалуација се такође односи на поступак утврђивања вредности или значаја неке активности, политике или програма. Процена, што је могуће систематичнија и објективнија, планиране, текуће или завршене развојне интервенције.

ИЗВОР: Прилагођено из Десет корака система праћења и процене заснованог на резултатима, Kusek, J.Z. and Rist, R. C., Међународна банка за обнову и развој/Светска банка, Вашингтон, 2004.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.oecd.org/dataoecd/23/27/35281194.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: интерна евалуација, екстерна евалуација, процена утицаја, оцена учинка, процена процеса, самопроцена, самоевалуација

Запошљивост

ДЕФИНИЦИЈА 1: Запошљивост се односи на способност особе да стекне запослење. С једне стране, запошљивост особе зависи од знања, вештина и ставова те особе. С друге стране, правила и институције на тржишту рада имају значајан утицај на способност појединца да оствари запослење. Дакле, особа са истим карактеристикама знањем и вештинама може се врло различито снаћи на различитим националним или регионалним тржиштима рада.

ИЗВОР: Радни документ особља Комисије, Напредак у постизању циљева Лисабона у образовању и обуци - индикатори и показатељи, 2008.

ХИПЕРЛИНК: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/report08/report_en.pdf

ДЕФИНИЦИЈА 2: Комбинација фактора који омогућавају појединцима да напредују или се запосле, да остану у радном односу и да напредују током каријере.

КОМЕНТАР: запошљивост појединаца зависи од

- личних атрибута (укључујући адекватност знања и вештина);
- тога како су лични атрибути представљени на тржишту рада;
- еколошког и социјалног контекста (тј. подстицаји и могућности које се нуде за ажурирање и потврђивање њиховог знања и вештина); и
- економског контекста.

ИЗВОРИ: заснован на шкотској извршној власти, 2007; Институт за студије запошљавања, 2007.

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних услова. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/13125.aspx>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: прилагодљивост, целоживотно учење, мобилност

Екстерна евалуација

ДЕФИНИЦИЈА 1: Евалуација коју спроводе евалуатори ван субјекта који се оцењује.

ИЗВОР: *TESE (Thesaurus for Education Systems in Europe)*, Eurydice, 2009

ХИПЕРЛИНК: <http://eacea.ec.europa.eu/eurydice/portal/page/portal/Eurydice/TESEHome>

ДЕФИНИЦИЈА 2: Процену коју врше особе изван организације одговорне за саму интервенцију.

ИЗВОР: Речник термина оцењивања, UK Evaluation Society

ХИПЕРЛИНК: <http://www.evaluation.org.uk/resources/glossary.aspx>

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: евалуација, интерна евалуација, самопроцена, самоевалуација, процена утицаја, евалуација процеса

Формално учење

ДЕФИНИЦИЈА: окружење (нпр. у институцији образовања или обуке или на послу) и изричито је означено као учење (у смислу циљева, времена или ресурса). Формално учење је намерно са становишта ученика. Оно обично доводи до валидације и сертификације.

ИЗВОР: заснован на Cedefop-у, 2004.

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних појмова. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: сертификација, информално учење, учење, неформално учење

Процена утицаја

Дефиниција 1: Процена утицаја: Врста евалуације која се фокусира на општи, дугорочни утицај или резултате програма, било планираног или ненамерног.

ИЗВОР: Приручник о праћењу и вредновању резултата. UNDP, Канцеларија за процену, Њујорк, 2002.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.UNDP.ORG/EVALUATION/DOCUMENTS/HANDBOOK/ME-HANDBOOK.PDF](http://www.undp.org/evaluation/documents/handbook/me-handbook.pdf)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: евалуација, екстерна евалуација, интерна евалуација, самопроцена, процена процеса, самопроцена, самоевалуација

Индикатор

ДЕФИНИЦИЈА 1: Сигнал који открива напредак (или његов недостатак) према циљевима; средства за мерење онога што се стварно догађа у односу на оно што је планирано у смислу количине, квалитета и правовремености. Индикатор је квантитативна или квалитативна

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

променљива која пружа једноставну и поуздану основу за процену постигнућа, промене или учинка.

ИЗВОР: Приручник о праћењу и вредновању резултата. UNDP, Канцеларија за процену, Њујорк, 2002.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.UNDP.ORG/EVALUATION/DOCUMENTS/HANDBOOK/ME-HANDBOOK.PDF](http://www.undp.org/evaluation/documents/handbook/me-handbook.pdf)

ДЕФИНИЦИЈА 2: Квантитативни или квалитативни фактор или променљива који пружа једноставан и поуздан начин за мерење постигнућа, који одражава промене повезане са интервенцијом у пољу СОО-а или помаже у процени учинка актера у СОО.

ИЗВОР: Прилагођено речнику кључних појмова у евалуацији и управљању заснованом на резултатима OECD, Дирекција за развојну сарадњу, Париз, 2010.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.oecd.org/dataoecd/29/21/2754804.pdf>

ДЕФИНИЦИЈА 3: [Индикатор је] променљива, заснована на мерењима, представљајући што тачнији и неопходнији феномен од интереса за људе.

ИЗВОР: Функционалности индикатора и улога контекста. Према дефиницији мерљивог еколошки одрживог транспорта, R. Joumard and H. Gudmundsson, 2007.

ХИПЕРЛИНК:

http://cost356.inrets.fr/pub/reference/reports/synthesis_functions_contexts_290807.doc

ДЕФИНИЦИЈА 4: индикатор је појединачна или сложена статистика која се односи на основну структуру у образовању и корисна је у контексту политике.

ИЗВОР: ERIC-ов центар за мерење и оцену тестова, Вашингтон, ДЦ.

ХИПЕРЛИНК: [HTTP://WWW.ERIC.ED.GOV/PDFS/ED338701.PDF](http://www.eric.ed.gov/pdfs/ED338701.pdf)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: индикатор контекста, образовни индикатор, индикатор инпута, индикатор исхода, индикатор резултата, индикаторски систем, индикатор учинка, прокси индикатор, индикатор квалитета, статистички индикатор, допунски индикатор

Систем индикатора

ДЕФИНИЦИЈА: систем индикатора мери различите компоненте система, а такође пружа информације о томе како појединачне компоненте раде заједно како би произвеле укупан ефекат.

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

ИЗВОР: ЕРИЦ-ов центар за мерење и оцену тестова, Вашингтон, ДЦ.

ХИПЕРЛИНК: [ХТТП://ВВВ.ЕРИЦ.ЕД.ГОВ/ПДФС/ЕД338701.ПДФ](http://www.eric.ed.gov/pdf/ED338701.pdf)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: индикатор контекста, образовни индикатор, индикатор инпута, индикатор исхода, индикатор резултата, индикатор учинка, индикатор прокси, индикатор квалитета, статистички индикатор, допунски индикатор.

Информално учење

ДЕФИНИЦИЈА: Учење које произлази из свакодневних активности везаних за посао, породицу или слободно време. Није организован или структурисан у смислу циљева, времена или подршке учењу. Информално учење је у већини случајева ненамерно из перспективе ученика.

КОМЕНТАРИ:

- информални резултати учења обично не воде ка сертификацији, али могу бити потврђени и сертифицирани у оквиру признавања шема претходног учења;
- информално учење се такође назива искуственим или случајним/насумичним учењем.

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних термина CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за службене публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: учење, формално учење, неформално учење, неформално учење, признавање претходног учења.

Иницијално образовање и обука

ДЕФИНИЦИЈА: Опште или стручно образовање и обука која се изводи у систему почетног образовања, обично пре ступања у радни век.

КОМЕНТАРИ:

- обука предузета након уласка у радни век може се сматрати почетном обуком (нпр. преквалификација);
- иницијално образовање и обука могу се изводити на било ком нивоу општег или стручног образовања (редовна школа или алтернативна обука) или на стажирању.

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних појмова, 2008. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за службене публикације Европских заједница, ЕУ.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: образовање, обука.

Инпут

ДЕФИНИЦИЈА 1: Средство које се користи за спровођење програмских или пројектних активности, тј. финансијских, људских и физичких ресурса.

ИЗВОР: Приручник о праћењу и вредновању резултата. Канцеларија за процену, Светска банка, Њујорк, 2002.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.undp.org/evaluation/documents/HandBook/ME-HandBook.pdf>

ДЕФИНИЦИЈА 2: Финансијски, људски и материјални ресурси који се користе за интервенцију.

ИЗВОР: Појмовник кључних појмова у евалуацији и управљању заснованом на резултатима. OECD, Париз, 2002.

ХИПЕРЛИНК: [HTTP://WWW.OECD.ORG/DATAOECD/29/21/2754804.PDF](http://www.oecd.org/dataoecd/29/21/2754804.pdf)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: исход, резултат.

Индикатори инпута

ДЕФИНИЦИЈА Индикатори инпута мере количину (а понекад и квалитет) ресурса предвиђених за политику и/или програм стручног образовања.

ИЗВОР: Прилагођено индикаторима праћења учинка - приручник за менаџере задатака. Одељење за оперативну политику, Светска банка, Вашингтон, ДК, 1996.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://SITERESOURCES.WORLDBANK.ORG/BRAZILINPOREXTN/RESOURCES/3817166-1185895645304/4044168-1186409169154/24PUB_BR217.PDF](http://siteresources.worldbank.org/BrazilINPOREXTN/resources/3817166-1185895645304/4044168-1186409169154/24PUB_BR217.PDF)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: индикатор контекста, образовни индикатор, индикатор исхода, индикатор резултата, индикатор учинка, индикатор прокси, индикатор квалитета, статистички индикатор, допунски индикатор, систем индикатора.

Интерна евалуација

ДЕФИНИЦИЈА: Самоевалуација организација током које једно или више лица процењују учинак субјекта за чије су активности у потпуности или делимично одговорни.

ИЗВОР: TESE - Multilingual Thesaurus on education systems in Europe.

ХИПЕРЛИНК:

<http://eacea.ec.europa.eu/eurydice/portal/page/portal/Eurydice/TESEHomed>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: спољна евалуација, процена утицаја, процена процеса, оцена учинка, процена процеса, самопроцена, самоевалуација.

Учење

ДЕФИНИЦИЈА: Процес којим појединац усваја информације, идеје и вредности и тако стиче знање, умеће, вештине и/или компетенције.

КОМЕНТАР: Учење се одвија кроз личну рефлексију, реконструкцију и социјалну интеракцију. Учење се може одвијати у формалном, неформалном или информалном окружењу.

ИЗВОР: Cedefop, 2004; Европска комисија, 2006а.

Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних појмова. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

Повезани појмови: формално учење, неформално учење, исходи учења

Исходи учења

ДЕФИНИЦИЈА 1: Скуп знања, вештина и/или компетенција које је појединац стекао и/или је у стању да покаже након завршетка процеса учења, формалног, неформалног или информалног.

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних термина .. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за службене публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ДЕФИНИЦИЈА 2: Скуп знања, вештина и/или компетенција које је појединац стекао и / или је у стању да покаже након завршетка процеса учења.

ИЗВОР: Национални савет за квалитет - појмовник пакета обуке

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.DEEWR.GOV.AU/SKILLS/OVERVIEW/POLICY/TPDH/DOWNLOADS/DOCUMENTS/ TRAININGPACKGLOSSARY.PDF](http://www.deewr.gov.au/skills/overview/policy/tpdh/downloads/documents/trainingpackglossary.pdf)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: учење

Научене лекције

ДЕФИНИЦИЈА 1: Учење из искуства које је применљиво на генеричку ситуацију, а не на специфичне околности.

ИЗВОР: Приручник о праћењу и вредновању резултата. UNDP, Канцеларија за процену, NY, 2002.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.UNDP.ORG/EVALUATION/DOCUMENTS/HANDBOOK/ME-HANDBOOK.PDF](http://www.undp.org/evaluation/documents/handbook/me-handbook.pdf)

ДЕФИНИЦИЈА 2: Генерализације на основу евалуационих искустава са пројектима, програмима или политикама које апстрахују од специфичних околности до ширих ситуација. Лекције често истичу предности или недостатке у припреми, осмишљавању и примени који утичу на перформансе, исход и утицај.

ИЗВОР: Појмовник кључних појмова у евалуацији и управљању заснованом на резултатима.

Дирекција за развојну сарадњу, ОЕСД Публикације, Париз, 2002.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.oecd.org/dataoecd/29/21/2754804.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: референтна вредност, најбоља пракса.

Мерити

ДЕФИНИЦИЈА: Да би се утврдиле карактеристике или особености (обим, димензија, количина, капацитет и способност) нечега, посебно упоређивањем са стандардом.

ИЗВОР: Основни принципи и концепти за постизање квалитета. Emanuel R. Baker, Process Strategies Inc. Matthew J. Fisher and Wolfhart Goethert, SEI, Software Engineering Process Management, Carnegie Mellon University, 2007.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.sei.cmu.edu/publications/documents/02.reports/02tr010.html>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: мерење, метрика

Мерење

ДЕФИНИЦИЈА: Димензија, капацитет, количина или количина нечега.

ИЗВОР: Основни принципи и концепти за постизање квалитета. Emanuel R. Baker, Process Strategies Inc. Matthew J. Fisher and Wolfhart Goethert, SEI, Software Engineering Process Management, Carnegie Mellon University, 2007.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.sei.cmu.edu/publications/documents/02.reports/02tr010.html>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: мера, метрика.

Метрика

ДЕФИНИЦИЈА: Стандард за мерење

ИЗВОР: Речник ASQ саставили чланови редакције *Quality Progress*-а, рецензирали James Bossert, R. Dan Reid и James Rooney

ХИПЕРЛИНК: <http://asq.org/glossary/index.html>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: мерити, метрика

Мониторинг

ДЕФИНИЦИЈА 1: Континуирана функција која првенствено има за циљ да менаџерима и главним актерима пружи редовне повратне информације и ране индикације напретка или недостатка истих у постизању предвиђених резултата. Мониторинг прати стварне перформансе или ситуацију у односу на оно што је планирано или очекивано према унапред утврђеним стандардима. Мониторинг обично укључује прикупљање и анализу података о процесима имплементације, стратегијама и резултатима и препоручивање корективних мера.

ИЗВОР: Приручник о праћењу и вредновању резултата .. UNDP, Канцеларија за процену, Њујорк, 2002.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.UNDP.ORG/EVALUATION/DOCUMENTS/HANDBOOK/ME-HANDBOOK.PDF](http://www.undp.org/evaluation/documents/handbook/me-handbook.pdf)

ДЕФИНИЦИЈА 2: Континуирана функција која користи систематско прикупљање података о одређеним индикаторима како би менаџменту и главним актерима текуће развојне интервенције пружила индикације обима напретка и постизања циљева и напретка у коришћењу додељених средстава.

ИЗВОР: Прилагођено из *Десет корака за систем праћења и оцењивања заснованом на резултатима*, Kusek, J.Z. and Rist, R. Међународна банка за обнову и развој / Светска банка, Вашингтон, 2004.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.oecd.org/dataoecd/23/27/35281194.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: процена, евалуација, интерна евалуација, екстерна евалуација, оцена учинка, процена утицаја, оцена учинка, процена процеса, самопроцена, самоевалуација.

Неформално учење

ДЕФИНИЦИЈА: Учење које је уграђено у планиране активности које нису експлицитно означене као учење (у смислу циљева учења, времена учења или подршке учењу). Неформално учење је намерно са становишта ученика.

КОМЕНТАР:

- неформални резултат учења могу бити потврђени и довести до сертификације;
- неформално учење се понекад описује као полуструктурирано учење.

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних термина CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: учење, формално учење, неформално учење, признавање претходног учења.

Исход

ДЕФИНИЦИЈА: Стварна или намеравана промена услова СОО-а које EQAVET жели да подржи. Описује промену услова између завршетка резултата и постизања утицаја.

ИЗВОР: Прилагођено из Приручника о праћењу и вредновању резултата. Канцеларија за оцењивање, Канцеларија за оцењивање, Њујорк, 2002.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.UNDP.ORG/EVALUATION/DOCUMENTS/HANDBOOK/ME-HANDBOOK.PDF](http://www.undp.org/evaluation/documents/handbook/me-handbook.pdf)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: индикатор исхода.

Индикатор исхода

ДЕФИНИЦИЈА: Индикатори исхода мере квантитет и квалитет резултата постигнутих кроз пружање СОО-а.

ИЗВОР: Прилагођено из индикатора праћења учинка - приручник за менаџере задатака. Одељење за оперативну политику, Светска банка, Вашингтон, ДЦ, 1996.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://SITERESOURCES.WORLDBANK.ORG/BRAZILINPOREXTN/RESOURCES/3817166-1185895645304/4044168-1186409169154/24PUB_BR217.PDF](http://siteresources.worldbank.org/BrazilINPOREXTN/resources/3817166-1185895645304/4044168-1186409169154/24PUB_BR217.PDF)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: образовни индикатор, улазни индикатор, излазни индикатор, индикатор учинка, прокси индикатор, индикатор квалитета, статистички индикатор, допунски индикатор.

Резултат

ДЕФИНИЦИЈА: Конкретан производ (укључујући услуге) политике или програма стручног образовања који је неопходан за постизање циљева. Резултати се односе на завршетак (а не на спровођење) активности и врста су резултата на које менаџери имају висок степен утицаја.

ИЗВОР: Прилагођено из Приручника о праћењу и вредновању резултата. Канцеларија за процену, Светска банка, Њујорк, 2002.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.UNDP.ORG/EVALUATION/DOCUMENTS/HANDBOOK/ME-HANDBOOK.PDF](http://www.undp.org/evaluation/documents/handbook/me-handbook.pdf)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: учинак, инпут.

Индикатор резултата

ДЕФИНИЦИЈА: Индикатори резултата мере количину (а понекад и квалитет) политике стручног образовања и / или програма створеног или обезбеђеног коришћењем инпута.

ИЗВОР: Прилагођено из индикатора праћења учинка - приручник за менаџере задатака. Одељење за оперативну политику, Светска банка, Вашингтон, ДЦ, 1996.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://SITERESOURCES.WORLDBANK.ORG/BRAZILINPOREXTN/RESOURCES/3817166-1185895645304/4044168-1186409169154/24PUB_BR217.PDF](http://siteresources.worldbank.org/BrazilINPOREXTN/resources/3817166-1185895645304/4044168-1186409169154/24PUB_BR217.PDF)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: образовни индикатор, индикатор инпута, индикатор резултата, индикатор учинка, индикатор прокси, индикатор квалитета, статистички индикатор, допунски индикатор

Учинак

ДЕФИНИЦИЈА: Степен до ког СОО интервенција или пружалац СОО-а делује према одређеним критеријумима/стандардима/смерницама или постиже резултате у складу са наведеним циљевима или плановима.

ИЗВОР: Прилагођено из Десет корака за систем праћења и оцењивања заснованом на резултатима, Kusek, J.Z. and Rist, R. С. Међународна банка за обнову и развој/Светска банка, Вашингтон, 2004.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.oecd.org/dataoecd/23/27/35281194.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: индикатор учинка, мерење учинка, стандарди.

Индикатор учинка

ДЕФИНИЦИЈА 1: Индикатор учинка односи се на начин на који се може проценити да је циљ постигнут или није постигнут. Индикатори су стога везани за циљеве и служе једноставно као „мерила“ којима се мери степен успеха у постизању циљева. Индикатори учинка су квантитативни алати и обично се изражавају као стопа, однос или проценат.

ИЗВОР: Кључни индикатори учинка за услуге менталног здравља на Новом Зеланду. Министарство здравља Новог Зеланда, Нови Зеланд, 2004.

ХИПЕРЛИНК:

http://amhocn.org/static/files/assets/6282c6c7/Benchmarking_Manual_Part_2.pdf

ДЕФИНИЦИЈА 2: Индикатори учинка за СОО имају за циљ да информишу да ли нека политика или програм чини оно што је предвиђено и да ли то добро ради. [...] Инпути, процеси, резултати и исходи су основа за индикатор учинка.

КОМЕНТАР: Индикатори учинка се могу користити на три нивоа у оквиру СОО подсистема;

- На нивоу политике, индикатори се користе за праћење колико се ефикасно и ефективно јавни ресурси користе за задовољење потреба пружалаца стручног образовања, социјалних партнера и ученика.

- На нивоу управљања услугама, индикатори дају повратне информације о локалној стратегији програма.
- На нивоу пружаоца услуга, индикатори се користе за процену степена у којој програми задовољавају потребе ученика и тржишта рада.

ИЗБОР: *Adapted from Key Performance Indicator Framework for New Zealand Mental Health and Addiction Services. Phase II: Live Test of the Framework Benchmarking Participation Manual PART 2 Basic concepts to guide indicator development Desirable attributes of performance measurement systems, 2009.*

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.NDSA.CO.NZ/LINKCLICK.ASPX?FILETICKET=JXQQDSVKECE%3D&TABID=95](http://www.ndsa.co.nz/linkclick.aspx?fileticket=jxqqdsvkece%3d&tabid=95)

ДЕФИНИЦИЈА 3: Одређена карактеристика или димензија која се користи за мерење предвиђених промена дефинисаних оквиром резултата организационе јединице. Индикатори учинка користе се за посматрање напретка и за мерење стварних резултата у поређењу са очекиваним резултатима. Они служе да одговоре на питање „како“ или „да ли“ јединица напредује ка својим циљевима, уместо „зашто“ или „зашто се не“ постиже такав напредак. Индикатори учинка обично се изражавају мерљивим појмовима и требало би да буду објективни и мерљиви (нпр. нумеричке вредности, проценти, оцене и индекси).

ИЗБОР: Приручник о праћењу и вредновању резултата. Програм Уједињених нација за развој, Канцеларија за оцењивање, Њујорк, 2002.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.UNDP.ORG/EVALUATION/DOCUMENTS/HANDBOOK/ME-HANDBOOK.PDF](http://www.undp.org/evaluation/documents/handbook/me-handbook.pdf)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: додатни индикатор, образовни индикатор, индикатор инпута, индикатор исхода, индикатор резултата, индикатор прокси, индикатор квалитета, статистички индикатор, допунски индикатор.

Мерење учинка

ДЕФИНИЦИЈА: Прикупљање, тумачење и извештавање о подацима за индикаторе учинка који мере колико програми или пројекти доносе резултате и доприносе постизању циљева вишег нивоа (сврхе и циљеви). Мерење учинка је најкорисније када се користе за поређење

током времена или међу јединицама које обављају сличан посао. Систем за процену учинка развојних иницијатива према наведеним циљевима. Такође описан као процес објективног мерења колико добро агенција испуњава своје циљеве или задатке

ИЗБОР: Приручник о праћењу и вредновању резултата. Програм Уједињених нација за развој, Канцеларија за оцењивање, Њујорк, 2002.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.UNDP.ORG/EVALUATION/DOCUMENTS/HANDBOOK/ME-HANDBOOK.PDF](http://www.undp.org/evaluation/documents/handbook/me-handbook.pdf)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: метрика, мерење

Процена процеса

Дефиниција: Процена унутрашње динамике организација које спроводе, њихових инструмената политике, њихових механизма пружања услуга, њихове праксе управљања и веза међу њима.

ИЗБОР: Прилагођено из Десет корака за систем праћења и оцењивања заснованом на резултатима, Kusek, J.Z. and Rist, R. C. Међународна банка за обнову и развој/Светска банка, Вашингтон, 2004.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.oecd.org/dataoecd/23/27/35281194.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: процена, евалуација, екстерна евалуација, процена утицаја, интерна евалуација, надзор, процена учинка, самопроцена, самоевалуација

Програм образовања или обуке

ДЕФИНИЦИЈА: Попис активности, садржаја и/или метода примењених за постизање циљева образовања или обуке (стицање знања, вештина и/или компетенција), организован у логичном низу током одређеног временског периода.

КОМЕНТАР: појам програма образовања обуке односи се на спровођење активности учења, док се наставни план и програм односи на осмишљавање, организацију и планирање ових активности.

ИЗБОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних термина. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: образовање, обука, стручно образовање и обука, континуирано образовање и обука, иницијално образовање и обука.

Прокси индикатор

ДЕФИНИЦИЈА: Променљива која се користила да заузме ону коју је тешко измерити директно.

КОМЕНТАР: Трошкови, сложеност и/или правовременост прикупљања података могу спречити директно мерење резултата. У овом случају, прокси индикатори могу открити трендове учинка и менаџере упознати са потенцијалним проблемима или областима успеха.

ИЗВОР: Приручник о праћењу и вредновању резултата .. UNDP, Канцеларија за оцењивање, Њујорк, 2002.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.undp.org/evaluation/documents/HandBook/ME-HandBook.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: образовни индикатор, индикатор инпута, индикатор резултата, индикатор учинка, индикатор квалитета, статистички индикатор, допунски индикатор, систем индикатора.

Квалификација

ДЕФИНИЦИЈА 1: Термин квалификација обухвата различите аспекте:

(а) формална квалификација: формални исход (сертификат, диплома или назив) поступка оцењивања и валидације који се добија када надлежно тело утврди да је појединац постигао исходе учења према датим стандардима и/или поседује потребну компетенцију за обављање посла у одређеном подручју рада. Квалификација даје службено признање вредности исхода учења на тржишту рада и у образовању и обуци. Квалификација може бити законско право на бављење занатом (ОЕСД);

(б) захтеви посла: знање, склоности и вештине потребне за извршавање одређених задатака везаних за одређену радну позицију (Међународна организација рада).

Извор: заснован на Euridice, 2006; Европска фондација за обуку, 1997; OECD, 2007; МОР, 1998.

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних термина. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за службене публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ДЕФИНИЦИЈА 2: формална потврда, коју издаје одговарајуће тело, као признање да је особа постигла исходе учења или компетенције релевантне за идентификоване индивидуалне, професионалне, индустријске или друштвене потребе.

ИЗВОР: Аустралијски квалификациони оквир: приручник за примену. Објавио Саветодавни одбор Аустралијског квалификационог оквира (АКО), 2007.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.AQF.EDU.AU/PORTALS/0/DOCUMENTS/HANDBOOK/AQF_HANDBOOK_07.PDF](http://www.aqf.edu.au/portals/0/documents/handbook/aqf_handbook_07.pdf)

ДЕФИНИЦИЈА 3: додељени документи којима се признаје да се учење одвијало и да су постигнута одређени стандарди знања и вештина и да их ученици могу увежбавати.

ИЗВОР: Институције за стручно оспособљавање. Ед. Владимир Гашков, Међународна организација рада, 2006.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.ILO.ORG/PUBLIC/LIBDOC/ILO/2006/106B09_15_ENGL.PDF](http://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/2006/106B09_15_engl.pdf)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: додела квалификација, сертификација.

ДЕФИНИЦИЈА 4: Квалификација обухвата различите аспекте:

(а) формална квалификација: формални исход (сертификат, диплома или звање) поступка оцењивања и валидације који се добија када надлежно тело утврди да је појединац постигао исходе учења према датим стандардима и/или поседује потребну компетенцију за обављање посла у одређеном подручју рада. Квалификација даје службено признање вредности исхода учења на тржишту рада и у образовању и обуци. Квалификација може бити законско право на бављење занатом (OECD);

(б) захтеви посла: знање, склоности и вештине потребне за обављање одређених задатака везаних за одређено радно место (МОР).

Извори: CEDEFOP, 2008ц; заснован на Euridice, 2006; Европска комисија, 2008; ЕТФ, 1997; OECD, 2007; МОР, 1998.

Извор: Појмовник: квалитет образовања и обуке, CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за публикације Европске уније, 2011.

ХИПЕРЛИНК: [HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/FILES/4096_EN.PDF](http://www.cedefop.europa.eu/en/files/4096_en.pdf)

Квалитет

ДЕФИНИЦИЈА 1: Квалитет је степен у којем објекат (субјекат) [нпр. процес, производ или услуга] задовољава одређени скуп атрибута или захтева.

ИЗВОР: *Основни принципи и концепти за постизање квалитета*. Emanuel R. Baker Process Strategies Inc. Matthew, J. Fisher and Wolfhart Goethert, SEI, Software Engineering Process Management, Carnegie Mellon University, 2007

ХИПЕРЛИНК: <http://www.sei.cmu.edu/publications/documents/02.reports/02tr010.html>

ДЕФИНИЦИЈА 2: Квалитет нечега се може одредити упоређивањем скупа својствених карактеристика са скупом захтева. Ако те особине испуњавају све захтеве, постиже се висок или одличан квалитет. Ако те карактеристике не испуњавају све захтеве, постиже се низак или лош ниво квалитета.

НАПОМЕНА: Квалитет је, дакле, питање степена. Према овој дефиницији, квалитет је релативан појам. Повезујући квалитет са захтевима, ИСО 9000 тврди да се квалитет нечега не може утврдити у вакууму. Квалитет се увек посматра у односу на одређени скуп захтева.

ИЗВОР: Дефиниције управљања квалитетом ИСО 9000, 9001 и 9004. Praxiom Research Group Limited (2001-2010)

ХИПЕРЛИНК: <http://www.praxiom.com/iso-definition.htm>

ДЕФИНИЦИЈА 3: Квалитет је степен у којем скуп инхерентних карактеристика испуњава захтеве.

КОМЕНТАР: Квалитет је вишестрани концепт. Димензије квалитета које се сматрају најважнијим зависе од перспективе корисника, потреба и приоритета, који се разликују међу групама корисника. Неколико статистичких организација развило је листе димензија квалитета, које се за међународне организације усаглашавају под вођством *Комитета за координацију статистичких активности (CCSA)*. *Кодекс праксе европске статистике дефинише квалитет у смислу институционалног окружења, статистичких процеса и статистичких резултата.*

Међународна организација за стандардизацију (ИСО), ИСО стандард 9000/2005: „Системи управљања квалитетом - основе и речник“, Женева, 2005.

ИЗВОР: ESS речник квалитета 2010, развила јединица Б1 „Квалитет; класификације“, Европска унија, 2010.

ХИПЕРЛИНК:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/pls/portal/!PORTAL.wwpob_page.show?_docname=2344300.PDF

ДЕФИНИЦИЈА 4: Субјективни појам за који свака особа или сектор има своју дефиницију. У техничкој употреби, квалитет може имати два значења: 1. карактеристике производа или услуге које утичу на његову способност да задовољи наведене или подразумеване потребе; 2. производ или услуга без недостатака. Према Џозефу Џурану (*Joseph Juran*), квалитет значи „погодност за употребу;“ према Филипу Кросбију (*Philip Crosby*), то значи „усаглашеност са захтевима“.

ИЗВОР: Речник америчког друштва за квалитет (ASQ)

ХИПЕРЛИНК: [HTTP://ASQ.ORG/GLOSSARY/INDEX.HTML](http://ASQ.ORG/GLOSSARY/INDEX.HTML)

ДЕФИНИЦИЈА 5: Све карактеристике ентитета које се односе на његову способност да задовољи наведене и подразумеване потребе.

Извор: ИСО 8402.

Или

Степен до ког скуп инхерентних карактеристика испуњава захтеве.

Извор: ИСО, 2000.

Извор: Речник: квалитет образовања и обуке, CEDEFOP, Луксембург:

Канцеларија за публикације Европске уније, 2011.

ХИПЕРЛИНК: [HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/FILES/4096_EN.PDF](http://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/FILES/4096_EN.PDF)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: осигурање квалитета, процена квалитета, контрола квалитета, култура квалитета, побољшање квалитета, преглед квалитета

Процена квалитета

ДЕФИНИЦИЈА: Процена квалитета је део осигурања квалитета који се фокусира на процену испуњавања захтева за квалитет (потреба или очекивање које је наведено, генерално подразумевано или обавезно)

ИЗВОР: ESS речник квалитета 2010, развила јединица Б1 „Квалитет; класификације“, Еуростат, 2010.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://EPP.EUROSTAT.EC.EUROPA.EU/PORTAL/PLS/PORTAL/!PORTAL.WWPOB_PAGE.SHOW?_DOCNAME=2344300.PDF](http://EPP.EUROSTAT.EC.EUROPA.EU/PORTAL/PLS/PORTAL/!PORTAL.WWPOB_PAGE.SHOW?_DOCNAME=2344300.PDF)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: квалитет, осигурање квалитета, индикатор квалитета, контрола квалитета, култура квалитета, побољшање квалитета, преглед квалитета.

Осигурање квалитета

ДЕФИНИЦИЈА 1: Осигурање квалитета је гаранција организације да производ или услуга које нуди задовољава прихваћене стандарде квалитета. Постиге се идентификовањем шта „квалитет“ значи у контексту; одређивањем метода којима се може осигурати његово присуство; и прецизирањем начина на које се може измерити како би се осигурала усаглашеност.

КОМЕНТАР: Према ИСО, осигурање квалитета је део управљања квалитетом, пружајући уверење да ће захтеви за квалитет (потреба или очекивање које је наведено, углавном подразумевано или обавезно) бити испуњени.

ИЗВОР: ESS речник квалитета 2010, развила јединица Б1 „Квалитет; класификације“, Еуростат, 2010.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://EPP.EUROSTAT.EC.EUROPA.EU/PORTAL/PLS/PORTAL/!PORTAL.WWPOB_PAGE.SHOW?_DOCNAME=2344300.PDF](http://EPP.EUROSTAT.EC.EUROPA.EU/PORTAL/PLS/PORTAL/!PORTAL.WWPOB_PAGE.SHOW?_DOCNAME=2344300.PDF)

ДЕФИНИЦИЈА 2: Осигурање квалитета је компонента управљања квалитетом и „усмерено је на пружање поверења да ће захтеви квалитета бити испуњени

ИЗВОР: AS/NZS ISO 9000:2006: Системи управљања квалитетом - основе и речник, јун 2006., стр.9

ХИПЕРЛИНК:

<http://www.defence.gov.au/jlc/Documents/DSCC/Australian%20Standard%20ISO%209000.pdf>

ДЕФИНИЦИЈА 3: Процеси и поступци којима се осигурава да квалификације, процена и извођење програма испуњавају одређене стандарде.

ИЗВОР: Уводни водич за националне оквире квалификација: концептуална и практична питања за креаторе политике. Так, Р., Одељење за вештине и запошљивост. Међународни биро рада (ИЛО), 2007.

ХИПЕРЛИНК:

HTTP://WWW.ILO.ORG/PUBLIC/LIBDOC/ILO/2007/107B09_57_ENGL.PDF

ДЕФИНИЦИЈА 4: Осигурање квалитета обухвата било коју активност која се бави проценом и побољшањем заслуга или вредности интервенције у пољу СОО или њеног усаглашавања са датим стандардима.

ИЗВОР: Прилагођено из Речника кључних појмова у евалуацији и управљању заснованом на резултатима. OECD, Париз, 2010.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.oecd.org/dataoecd/29/21/2754804.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: квалитет, процена квалитета, контрола квалитета, култура квалитета, побољшање квалитета, преглед квалитета.

ДЕФИНИЦИЈА 5: *Осигурање квалитета односи се на постизање стандарда образовног програма које успостављају институције, професионалне организације, влада и/или тела за утврђивање стандарда које је успоставила влада. Механизми осигурања квалитета су процеси којима се мери постигнуће ових стандарда.*

ИЗВОР: Пракса осигурања квалитета за високошколске институције у Канади, Информативни лист бр. 5

ХИПЕРЛИНК: <HTTP://WWW.CICIC.CA/510/FACT-SHEET-NO-5.CANADA#TOP>

Осигурање квалитета у стручном образовању

ДЕФИНИЦИЈА: Активности које укључују планирање, спровођење, евалуацију, извештавање и побољшање квалитета, које се спроводе како би се осигурало да образовање и обука (садржај програма, наставни програми, оцењивање и валидација исхода учења итд.) испуњавају захтеви квалитета очекују заинтересоване стране.

КОМЕНТАРИ:

- Осигурање квалитета доприноси бољем усклађивању понуде и потражње за образовањем и обуком.
- Осигурање квалитета покрива макро-ниво (ниво образовног система), мезо-ниво (ниво појединих образовних институција) и микро-ниво (ниво процеса учења и учења).

Извор: Речник: квалитет образовања и обуке, CEDEFOP, Луксембург:

Уред за публикације Европске уније, 2011.

ХИПЕРЛИНК: [HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/FILES/4096_EN.PDF](http://www.cedefop.europa.eu/en/files/4096_en.pdf)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: квалитет, процена квалитета, осигурање квалитета, контрола квалитета, култура квалитета, побољшање квалитета, преглед квалитета.

Контрола квалитета

ДЕФИНИЦИЈА: Контрола квалитета је скуп активности чији је циљ да се то обезбеди да захтеви квалитета буду заправо испуњени. Контрола квалитета је један део управљања квалитетом.

ИЗВОР: Дефиниције управљања квалитетом ИСО 9000, 9001 и 9004. Praxiom Research Group Limited (2001-2010).

ХИПЕРЛИНК: [HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/FILES/4096_EN.PDF](http://www.cedefop.europa.eu/en/files/4096_en.pdf)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: квалитет, процена квалитета, осигурање квалитета, контрола квалитета, култура квалитета, побољшање квалитета, преглед квалитета

Култура квалитета

ДЕФИНИЦИЈА: Инструмент за постављање питања о томе како ствари функционишу, како институције функционишу, с ким су повезани и како себе виде.

ИЗВОР: Култура квалитета: разумевање, границе и везе, Harvey, L. and Stensaker, B. *Европски просветни гласник*, издање. 43, бр. 4, 2008

ХИПЕРЛИНК: http://www2.aau.org/ledev/mombasa10/docs/quality_culture.pdf

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ квалитет, процена квалитета, осигурање квалитета, контрола квалитета, побољшање квалитета, преглед квалитета

Унапређење квалитета

Дефиниција: односи се на све што побољшава способност организације да испуни захтеве квалитета. Побољшање квалитета је један део управљања квалитетом

ИЗВОР: Дефиниције управљања квалитетом ИСО 9000, 9001 и 9004. Praxiom Research Group Limited (2001-2010).

ХИПЕРЛИНК: <HTTP://WWW.PRAXIOM.COM/ISO-DEFINITION.HTM>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: квалитет, процена квалитета, осигурање квалитета, контрола квалитета, култура квалитета, преглед квалитета.

Индикатор квалитета

ДЕФИНИЦИЈА 1: Индикатори квалитета су статистичке мере које дају индикатор квалитета резултата. Међутим, неки индикатори квалитета такође могу дати индикатор квалитета процеса.

ИЗВОР: ESS речник квалитета 2010, развила јединица Б1 „Квалитет; класификације“, Еуростат, 2010.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://EPP.EUROSTAT.EC.EUROPA.EU/PORTAL/PLS/PORTAL/!PORTAL.WWPO
B_PAGE.SHOW? DOCNAME=2344300.PDF](HTTP://EPP.EUROSTAT.EC.EUROPA.EU/PORTAL/PLS/PORTAL/!PORTAL.WWPO%20B_PAGE.SHOW?DOCNAME=2344300.PDF)

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у **стручном образовању и обуци**

ДЕФИНИЦИЈА 2: Формално признате бројке или показатељи који се користе као аршини за процену и оцену квалитета учинка.

ИЗВОР: Cedefop, van der Berghe, 1996.

Извор: Речник: квалитет образовања и обуке, Cedefop, Луксембург: Канцеларија за публикације Европске уније, 2011.

ХИПЕРЛИНК: [HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/FILES/4096_EN.PDF](http://www.cedefop.europa.eu/en/files/4096_en.pdf)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: образовни индикатор, индикатор инпута, индикатор исхода, индикатор резултата, индикатор учинка, статистички индикатор, допунски индикатор.

Управљање квалитетом

ДЕФИНИЦИЈА 1: Управљање квалитетом је скуп система и оквира који постоје у СОО организацији за управљање квалитетом резултата и процеса.

Извор: Adapted from SDMX, Statistical Data and Metadata eXchange initiative, sponsored by Банка за међународна поравњања (BIS), Европска централна банка (ECB), Еуростат, Међународни монетарни фонд (IMF), Организација за економску сарадњу и развој (OECD), Статистички одсек Уједињених нација (UNSD) and World Bank, 2009.

ИЗВОР: Еуростатова база података о концептима и дефиницијама (КОДИРАНО)

ХИПЕРЛИНК:

http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL_GLOSSARY&StrNom=CODED2&StrLanguageCode=EN&IntCurrentPage=2

ДЕФИНИЦИЈА 2: Све активности менаџмента које одређују политику квалитета, циљеве и одговорности и спроводе их помоћу плана квалитета, контроле квалитета и осигурања квалитета у оквиру система квалитета.

Извор: ИСО, 1994.

Извор: Речник: квалитет образовања и обуке, CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за публикације Европске уније, 2011.

ХИПЕРЛИНК: [HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/FILES/4096_EN.PDF](http://www.cedefop.europa.eu/en/files/4096_en.pdf)

Преглед квалитета

ДЕФИНИЦИЈА: бави се прегледом алата за оцењивање, процедура и исхода ради побољшања за будућу употребу. То се назива ретроспективним приступом управљању квалитетом процене.

ИЗВОР: Национални савет за квалитет - појмовник пакета обуке

ХИПЕРЛИНК:

<http://www.deewr.gov.au/Skills/Overview/Policy/TPDH/downloads/Documents/TrainingPackGlossary.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ квалитет, процена квалитета, осигурање квалитета, контрола квалитета, култура квалитета.

Квалитет пружалаца стручног образовања

ДЕФИНИЦИЈА: квалитет потврђен поступком сертификације / регистрације добављача.

ИЗВОР: Институције за стручно оспособљавање. Ед. Владимир Гашков, Међународна организација рада (МОП), 2006.

ХИПЕРЛИНК:

HTTP://WWW.ILO.ORG/PUBLIC/LIBDOC/ILO/2006/106B09_15_ENGL.PDF

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: квалитет, процена квалитета, осигурање квалитета, контрола квалитета, култура квалитета, преглед квалитета

Признавање претходног учења (исхода учења)

ДЕФИНИЦИЈА:

а) Формално признавање: поступак давања службеног статуса вештинама и компетенцијама било путем:

- доделе квалификација (сертификата, дипломе или звања); или
- доделе еквиваленције, кредитне јединице или изузимања, валидације стечених вештина и/или компетенција;

и / или

б) Социјално признање: признавање вредности вештина и/или компетенција од стране економских и социјалних актера.

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних термина. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: учење, формално учење, неформално учење, без формалног учења, квалификација

Референтни период

ДЕФИНИЦИЈА: Текстуални опис временског периода на који се односе главне променљиве

КОНТЕКСТ: Статистичке променљиве се односе на одређена времена, која могу бити ограничена на референтну временску тачку (нпр. дан) или временски период (нпр. месец, фискална година, календарска година или неколико календарских година).

ИЗВОР: SDMX смернице оријентисане на садржај. Прилог 4: Уобичајени речник метаподатака. SDMX, 2009.

ХИПЕРЛИНК: <http://sdmx.org/>

Регистар

ДЕФИНИЦИЈА 1: Писани и потпуни запис који садржи редовне уносе предмета и детаља о одређеном скупу предмета.

Извор: Економска комисија за Европу Уједињених нација (UNECE), „Терминологија о статистичким метаподацима“, Конференција европских статистичара о статистичким стандардима и студијама, бр. 53, Женева, 2000.

ИЗВОР: Еуростатова база података о концептима и дефиницијама

ХИПЕРЛИНК:

http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/coded_files/UNECE_TERMINOLOGY_STAT_METADATA_2000_EN.pdf

ДЕФИНИЦИЈА 2: Скуп датотека (папирних, електронских или комбинација) које садрже додељене елементе података и повезане информације.

Контекст: Регистар је писани и потпуни запис који садржи редовне уносе предмета и детаља о одређеном скупу предмета (Економска комисија за Европу Уједињених нација (UNECE), „Терминологија о статистичким метаподацима“, Конференција европских статистичких мета подацима стандарда и студија , Бр. 53, Женева, 2000, <http://www.unece.org/stats/publications/53metadaterminology.pdf>

Извор: Међународни стандард ISO/IEC 11179, Део 1, Оквир за спецификацију и стандардизацију елемената података, 1999. ИЗБОР: Појмовник статистичких израза, OECD.

ХИПЕРЛИНК: [HTTP://STATS.OECD.ORG/GLOSSARY/](http://stats.oecd.org/glossary/)

Регистровани пружалац стручног образовања и обуке

ДЕФИНИЦИЈА: Организација коју је регистровало државно тело за регистрацију и акредитацију ради пружања обуке и/или спровођења процена и издавања национално признатих квалификација у складу са Националним оквиром квалификација.

Извор: Прилагођено из појмовника СОО Националног центра за истраживање стручног образовања (NCVER)

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.NCVER.EDU.AU/RESOURCES/GLOSSARY/GLOSSARY_FULL_RECORD.HTML?QUERY=BROWSE&ENTRY=REGISTERED+TRAINING+ORGANISATION](http://www.ncver.edu.au/resources/glossary/glossary_full_record.html?query=browse&entry=registered+training+organisation)

Релевантност

ДЕФИНИЦИЈА 1: 1. Степен у којој су циљеви СОО интервенције у складу са захтевима корисника, потребама и приоритетима земље и политикама партнера.

Напомена: Ретроспективно, питање релевантности често постаје питање да ли су циљеви интервенције или њен дизајн и даље одговарајући с обзиром на промењене околности

ИЗБОР: Адаптирано из Речника кључних појмова у евалуацији и управљању заснованом на резултатима, OECD, Париз, 2009.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.oecd.org/dataoecd/29/21/2754804.pdf>

ДЕФИНИЦИЈА 2: Степен у којем подаци задовољавају тренутне и потенцијалне потребе корисника.

КОНТЕКСТ: Релевантност се односи на то да ли доступне информације осветљавају питања која су важна за кориснике. Процена релевантности је субјективна и зависи од различитих потреба корисника. Изазов је измерити и уравнотежити сукобљене потребе тренутних и потенцијалних корисника за производњом података који задовољавају најважније потребе у оквиру задатих ограничења ресурса.

ИЗВОР: SDMX смернице оријентисане на садржај. Анекс 4: Уобичајени речник метаподатака. SDMX, 2009.

ХИПЕРЛИНК: <http://sdmx.org/>

ДЕФИНИЦИЈА 3: Степен до кога циљеви програма или пројекта остају валидни и релевантни како је првобитно планирано или накнадно модификовано услед променљивих околности у непосредном контексту и спољном окружењу тог програма или пројекта. За исход, у којој мери исход одражава кључне националне приоритете и прима подршку од кључних партнера.

ИЗВОР: Приручник о праћењу и вредновању резултата.. UNDP, Канцеларија за оцењивање, НИ, 2002.

ХИПЕРЛИНК:

<HTTP://WWW.UNDP.ORG/EVALUATION/DOCUMENTS/HANDBOOK/ME-HANDBOOK.PDF>

Поузданост

ДЕФИНИЦИЈА: Конзистентност и поузданост података прикупљених поновљеном употребом научног инструмента или поступка прикупљања података под истим условима.

КОМЕНТАР: Тешко је добити апсолутну поузданост података о процени. Међутим, контролне листе и обука евалуатора могу побољшати поузданост и валидност података. Поузданост подразумева исцрпно прикупљање података и прикладност постављених оцењивачких питања.

ИЗВОР: Приручник о праћењу и вредновању резултата. UNDP, Канцеларија за процену, Њујорк, 2002.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.UNDP.ORG/EVALUATION/DOCUMENTS/HANDBOOK/ME-HANDBOOK.PDF](http://www.undp.org/evaluation/documents/handbook/me-handbook.pdf)

Управљање засновано на резултатима

ДЕФИНИЦИЈА: Стратегија управљања која се фокусира на учинак и постизање резултата, исхода и утицаја.

ИЗВОР: Десет корака ка систему праћења и оцењивања заснованом на резултатима, Kusek, J.Z. and Rist, R. C. Међународна банка за обнову и развој/Светска банка, Вашингтон, 2004.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.oecd.org/dataoecd/23/27/35281194.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: исходи, резултати.

Сектор

ДЕФИНИЦИЈА: Група предузећа са истом главном економском делатношћу (нпр. хемикалије).

Или

Категорија трансверзалних професионалних активности (нпр. маркетинг) заједничких разних компанијама.

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних термина. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

Самопроцена

ДЕФИНИЦИЈА: Самопроцена је свеобухватан, систематичан и редован преглед активности и резултата организације који се наводе у односу на модел/оквир, који спроводи сама организација.

ИЗВОР: ESS речник квалитета 2010, јединица Б1 „Квалитет; класификације“, Еуростат, 2010.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://EPP.EUROSTAT.EC.EUROPA.EU/PORTAL/PLS/PORTAL/!PORTAL.WWPO B PAGE.SHOW? DOCNAME=2344300.PDF](http://ec.europa.eu/eurostat/portal/pls/portal/wwo_b_page.show?_afz=2344300.pdf)

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у **стручном образовању и обуци**

Самоевалуација

ДЕФИНИЦИЈА 1: Процена јавне интервенције од стране група, организација или заједница које директно учествују у њеној примени. Обично се допуњује другим облицима стручних или спољних евалуација. Самоевалуација је посебно погодна за помоћ менаџерима, промоторима и непосредним заинтересованим странама да побољшају сопствене перформансе и усмеравају своје програме током примене.

ИЗВОР: *EVALSED*: Ресурс за процену друштвено-економског развоја

ХИПЕРЛИНК:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/evalsed/guide/introduction/content_en.htm

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: процена, евалуација, интерна евалуација, екстерна евалуација, оцена учинка, процена утицаја, оцена учинка, процена процеса, самопроцена, самоевалуација.

Социјални партнери

ДЕФИНИЦИЈА: Удружења послодаваца и синдикати који чине две стране социјалног дијалога.

КОМЕНТАРИ:

- концепт „социјалног партнера“ потиче из Француске и Немачке, а потом је прихваћен у круговима ЕУ;
- трипартитни социјални дијалог такође укључује јавне органе и/или представнике цивилног друштва, НВО, итд.).

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних термина. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: заинтересована страна

Стандард

ДЕФИНИЦИЈА 1: Низ елемената чији садржај дефинишу дотични актери.

Коментар: може се разликовати неколико врста стандарда:

- стандард компетенције односи се на знање, вештине и/или компетенције повезане са праксом посла;
- образовни стандард односи се на изјаве о циљевима учења, садржај наставних планова и програма, захтеве за упис као и ресурсе потребне за постизање циљева учења;
- стандард занимања односи се на изјаве о активностима и задацима у вези са одређеним послом и његовом праксом;
- стандард оцењивања односи се на изјаве о резултатима учења који се оцењују и на кориштену методологију;
- стандард валидације односи се на изјаве о нивоу постигнућа које треба да достигне процењена особа и на кориштену методологију;
- стандард за сертификацију односи се на изјаве о правилима која се примењују за добијање сертификата или дипломе, као и на додељена права.

Према систему, ови стандарди се могу дефинисати одвојено или бити део једног документа.

Извор: Cedefop: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних појмова

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ДЕФИНИЦИЈА 2: То је скуп правила која контролишу како људи развијају и управљају материјалима, производима, услугама, технологијама, процесима и системима.

ИЗВОР: Дефиниције управљања квалитетом ИСО 9000, 9001 и 9004. Praxiom Research Group Limited (2001-2010)

ХИПЕРЛИНК: [HTTP://WWW.PRAXIOM.COM/ISO-DEFINITION.HTM](http://www.praxiom.com/iso-definition.htm)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: референтна вредност, упоредна анализа.

Заинтересоване стране

ДЕФИНИЦИЈА 1: Људи, групе или субјекти који имају улогу и интерес у циљевима и примени политике или програма стручног образовања. Укључују заједницу чију ситуацију политика или програм жели да промени; особље које спроводи активности; руководиоци политика и програма који надгледају спровођење; доносиоци одлука одлучују о правцу деловања који се односи на политику или програм; и присталице, критичари и друге особе које утичу на политику или програмско окружење

ИЗВОР: Адаптирано из Приручника о праћењу и вредновању резултата, Канцеларија за оцењивање, UNDP, Њујорк, 2002.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.UNDP.ORG/EVALUATION/DOCUMENTS/HANDBOOK/ME-HANDBOOK.PDF](http://www.undp.org/evaluation/documents/handbook/me-handbook.pdf)

ДЕФИНИЦИЈА 2: Заинтересована страна је особа или група која има удела у успеху или учинку организације. Организација може директно утицати на заинтересоване стране или бити активно забринута због њеног учинка. Заинтересоване стране могу доћи из или изван организације. Примери заинтересованих страна укључују пружаоце стручног образовања, полазнике стручног образовања, наставнике / тренере стручног образовања, запослене, синдикате или чланове шире јавности. Заинтересоване стране се такође називају заинтересовани актери.

ИЗВОР: Прилагођено према дефиницијама управљања квалитетом ИСО 9000, 9001 и 9004. Praxiom Research Group Limited (2001-2010)

ХИПЕРЛИНК: [HTTP://WWW.PRAXIOM.COM/ISO-DEFINITION.HTM](http://www.praxiom.com/iso-definition.htm)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: (СОО) пружаоци, наставници, тренери

Статистички индикатор

ДЕФИНИЦИЈА: Елемент података који представља статистичке податке за одређено време, место и друге карактеристике и коригује се за најмање једну димензију (обично величину) како би се омогућила значајна поређења.

КОНТЕКСТ: Једноставно агрегирање, као што је број несрећа, укупан приход или жене чланице парламента, само по себи није индикатор, јер није упоредиво између популације. Међутим, ако су ове вредности стандардизоване, нпр. број несрећа на хиљаду становништва, просечан приход или жене чланице парламента у проценту од укупног броја, резултат испуњава критеријуме за индикатор

ИЗВОР: Смернице оријентисане на садржај. SDMX, 2009.

ХИПЕРЛИНК: <http://sdmx.org/>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: индикатор, улазни индикатор, излазни индикатор.

Допунски индикатори

ДЕФИНИЦИЈА: Индикатори уз десет EQAVET индикатора који додатно појашњавају те индикаторе и објашњавају разлике у учинку организације у односу на договорене индикаторе.

ИЗВОР: Адаптирано из Националног приручника за пример менталног здравља, Аустралија, 2006.

ХИПЕРЛИНК: <http://amhocn.org/training-service-development/benchmarking/national-mental-health-benchmarking-project>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: индикатор, индикатор резултата, индикатор исхода, индикатор учинка, статистички индикатор.

Анкета

ДЕФИНИЦИЈА: Испитивање карактеристика дате популације прикупљањем података из узорка те популације и проценом њихових карактеристика систематском употребом статистичке методологије.

КОНТЕКСТ: Укључени су:

- пописи становништва, који покушавају да прикупе податке од свих чланова популације;
- анкете узимања узорка, у којима се подаци прикупљају из (обично случајног) узорка чланова популације.

Анкете могу бити јединствене у времену или се понављају са редовном или нередовном периодичношћу. Један талас поновљене анкете назива се инстанцом анкете. Такође је предложена шира дефиниција под којом појам анкете обухвата било коју активност која прикупља или добија статистичке податке (укључујући пописе становништва, анкета

узимања узорака, прикупљање података из административних евиденција и изведене статистичке активности).

ИЗВОР: Речник статистичких појмова, OECD, 2007.

ХИПЕРЛИНК: [HTTP://STATS.OECD.ORG/GLOSSARY/DOWNLOAD.ASP](http://stats.oecd.org/glossary/download.asp)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: Прикупљање података

Циљна популација

ДЕФИНИЦИЈА: Скуп елемената о којима се траже информације и потребне су процене. Практична разматрања могу налагати да се неке јединице искључе (нпр. институционализоване особе или оне којима није могуће приступити без претераних трошкова).

ИЗВОР: SDMX смернице оријентисане на садржај. Анекс 4: Уобичајени речник метаподатака. SDMX, 2009.

ХИПЕРЛИНК: <http://sdmx.org/>

Наставник

ДЕФИНИЦИЈА: Особа чија је функција да ученицима у институцији образовања или обуке пренесе знање, знање и вештине.

КОМЕНТАР: наставник може да испуни неколико задатака попут организовања и извођења програма/курсева обуке и преношења знања, било генеричког или специфичног, теоријског или практичног. Наставник у струковно оријентисаној институцији може се називати „тренером“.

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних појмова. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: тренер

Тренер

ДЕФИНИЦИЈА: Свако ко испуњава једну или више активности повезаних са (теоријском или практичном) функцијом обуке, било у институцији за образовање или обуку, било на радном месту.

КОМЕНТАР:

(а) могу се разликовати две категорије тренера:

- професионални тренери су стручњаци за обуку чији се посао може подударати са послом наставника у установи за стручно оспособљавање;
- хонорарни или повремени тренери су професионалци у разним областима који у својим уобичајеним задацима обављају хонорарне активности обуке, било у компанији (као ментори и тутори приправника и шегрта или као пружаоци обуке) или екстерни (повремено нуде своје услуге у установи за обуку);

(б) тренери могу обављати различите задатке: - осмишљавати активности обуке;

- организују и спроводе ове активности;
- обезбеђују стварну обуку, тј. пренос знања, знања и вештина;
- помоћ шегртима да развију своје вештине давањем савета, упутстава и коментара током целог шегртовања.

ИЗВОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних термина. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: наставник

Регистрација наставника/тренера

ДЕФИНИЦИЈА Регистрација наставника/тренера потврђује да је наставник/тренер задовољавајуће обучен, квалификован и подобан да буде учитељ/тренер и пружа сигурност будућим послодавцима, родитељима и јавности да су испуњени услови за регистрацију.

ИЗВОР: Прилагођено из Савета наставника Новог Зеланда

ХИПЕРЛИНК: <http://www.teacherscouncil.govt.nz/rt/>

Обука тренера

ДЕФИНИЦИЈА: Теоријска или практична обука за наставнике и тренере.

КОМЕНТАР: обука тренера:

(а) је за особље за наставу/обуку, било да вежба: (1) као професионални наставници или тренери (2) као професионалци у датој области који прате полазнике у њиховом радном окружењу (повремени наставници или тренери);

(б) покрива широк спектар вештина: знање специфично за дотично подручје (опште, техничко или научно ; образовне, психолошке и социолошке вештине; вештине управљања; познавање света рада; и знање о шемама обуке и циљној публици;

(в) такође обухвата обуку која се односи на осмишљавање, организацију и спровођење курсева, као и садржај активности обуке, тј. давање знања, знања и вештина.

ИЗБОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних термина. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: наставник, тренер.

Стручно образовање и обука (СОО)

ДЕФИНИЦИЈА 1: образовање и обука чији је циљ да људе опреми знањем, умећем, вештинама и/или компетенцијама потребним за одређена занимања или шире на тржишту рада.

Извор: адаптирано из Европске фондације за обуку, 1997.

ИЗБОР: Терминологија европске политике образовања и обуке - избор од 100 кључних термина. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: Пружалац образовања и обуке, иницијално образовање и обука, пружалац стручног образовања

Пружалац стручног образовања и обуке

ДЕФИНИЦИЈА 1: организација или појединац који пружа услуге образовања или обуке.

Коментар: Пружаоци образовања и обуке такође могу бити:

- организације посебно основане у ту сврху;
- послодавци, који пружају обуку као део својих пословних активности.

Пружаоци обуке такође укључују независне појединце који нуде услуге.

ИЗВОР: CEDEFOP: Терминологија европске политике образовања и обуке – избор од 100 кључних појмова. CEDEFOP, Луксембург: Канцеларија за званичне публикације Европских заједница, 2008.

ХИПЕРЛИНК:

[HTTP://WWW.CEDEFOP.EUROPA.EU/EN/PUBLICATIONS/13125.ASPX](http://www.cedefop.europa.eu/en/publications/13125.aspx)

ДЕФИНИЦИЈА 2: Пружаоци услуга су јавне и приватне СОО институције и компаније које пружају СОО и сродне услуге.

ИЗВОР: Институције за стручно оспособљавање, 2009. Осмислио и уредио Владимир Гасков, Међународна организација рада, Женева, 2009.

ХИПЕРЛИНК: http://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/2006/106B09_15_engl.pdf

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: Пружалац образовања и обуке

Рањива група

Дефиниција 1: Групе које имају већи ризик од сиромаштва и социјалне искључености од опште популације. Етничке мањине, мигранти, особе са инвалидитетом, бескућници, они који се боре са злоупотребом опојних дрога, изоловани стари људи и деца често се суочавају са потешкоћама које могу довести до даље социјалне искључености, попут ниског нивоа образовања и незапослености или слабе запослености.

ИЗВОР: Појмовник социјалне заштите и социјалне инклузије. Генерална дирекција за запошљавање, социјална питања и инклузију

ХИПЕРЛИНК: http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/vulnerable_groups_en.htm

ДЕФИНИЦИЈА 2: Људи који су дугорочно незапослени, као и други који су неактивни, али нису пријављени као незапослени. Требало би да обухвати раднике који су у неком облику запослења, али су у великом ризику да остану без посла. То је, дакле, врло хетерогена група, чији чланови деле можда само нехотични карактер свог садашњег статуса (Atkinson, 2000)

КОМЕНТАР: Не постоји универзална или уобичајена дефиниција рањивости, али, у односу на запошљавање, концепт рањивих група означава ризик маргинализације са тржишта рада и социјалне искључености.

ИЗВОР: Приступ запошљавању за осетљиве групе. Европска фондација за побољшање услова живота и рада. Луксембург: Канцеларија за службене публикације Европских заједница, 2002.

ХИПЕРЛИНК: <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2002/44/en/1/ef0244en.pdf>

ПОВЕЗАНИ ПОЈМОВИ: напуштање школовања

АНЕКС 2

ИЛУСТРОВАНИ ПРИМЕРИ ПОСТОЈЕЋИХ ПРАКСИ

Илустровани пример постојеће праксе: материјал прикупљен у доњој табели део је информација које пружа EQAVET о стању у осигурању квалитета у системима стручног образовања и обуке међу државама чланицама. Ове праксе су пружиле неке државе чланице у контексту рада који је EQAVET вршио са индикаторима, 2011. Материјал може бити користан 1) у пружању подршке државама чланицама да даље развијају употребу и примену на EQAVET групе од 10 индикатора у оквиру националног контекста; и 2) у подршци процесу извештавања у 2012. години.

ИНДИКАТОР БРОЈ 1: Релевантност система осигурања квалитета за пружаоце СОО	
Држава:	Естонија
Постојећа пракса:	<p>У Естонији су и принцип осигурања квалитета, као и низ инструмената за осигурање квалитета у стручном образовању и обуци признати средином 1990-их.</p> <p>У 2003. години, оквир за осигурање квалитета за установе струковног образовања осмишљен је на основу Европске фондације за управљање квалитетом (EFQM) и укључује мере као што су: додела лиценци за образовање институцијама/наставним плановима и програмима; регистрација наставних планова и програма; државни надзор; обука и вредновање наставника у складу са квалификационим захтевима; процена резултата студија и њихово упоређивање са националним стандардима образовања. Планирана је акредитација наставних група, а такође ће бити успостављен систем образовних дозвола за наставне групе.</p>
Држава:	Мађарска
Постојећа пракса:	<p>У мађарском контексту значење овог индикатора је следеће:</p> <p>Ради се о индикатору на системском нивоу, подржаном законском регулативом сектора. Према садашњем законодавству, функционисање система управљања квалитетом обавезно је за сваког пружаоца у СОО систему. Систем управљања квалитетом који се примењује у мађарском сектору стручног образовања је у складу са критеријумима заједничких европских алата за осигурање квалитета у ВЕТ-у, тј. CQAF (Заједнички оквир осигурања квалитета) и EQAVET (Европски референтни оквир осигурања квалитета у СОО).</p>
Држава:	Ирска
Постојећа пракса:	У Ирској , пружаоци стручног образовања који нуде програме који воде до доделе FETAC-а морају се регистровати и усагласити своје

	Осигурање квалитета са националним телом за доделу даљег образовања и обуке (FETAC).
Држава:	Уједињено Краљевство
Постојећа пракса:	У Уједињеном Краљевству постоји низ система који осигуравају да пружаоци образовања примењују интерне системе осигурања квалитета. Организације које додељују квалификације проверавају да ли пружаоци образовања задовољавају одређене критеријуме пре него што им доделе квалификације, док агенције за јавно финансирање спроводе инспекцијске контроле којима се потврђује да ли пружаоци имају успостављене одговарајуће системе осигурања квалитета
Држава:	Словенија
Постојећа пракса:	<p>У Словенији је Законом о стручном образовању (2006) уведен систем осигурања квалитета у СОО-у на нивоу система и пружалаца у складу са EQARF/CQAF. Према овом закону, Савет експерата за СОО (саветодавно тело Министарства) утврдио је сет од седам индикатора на нивоу система на основу предлога који је изнео Институт за СОО. Институт за СОО је законски одговоран за припрему и објављивање годишњег извештаја о индикаторима: први извештај о квалитету СОО припремљен је за школску 2007/2008, а други за школску 2008/2009. У оба извештаја прикупљени су подаци за прва три индикатора, а прикупљање података за школску 2009/2010 је у току, а тренутно се развија и четврти индикатор.</p> <p>На нивоу пружалаца стручног образовања и обуке, закон мора применити интерни систем осигурања квалитета. У том циљу, пружаоци стручног образовања и обуке основали су комисију са наставницима, ученицима, родитељима и послодавцима. Ова комисија мора да припреми годишњи извештај о осигурању квалитета на њиховој интернет страници. Институт за стручно образовање препоручује самоевалуацију као адекватан метод.</p>
ИНДИКАТОР БРОЈ 2: Улагање у обуку наставника и тренера	
Држава:	Естонија
Постојећа пракса:	<p>У Естонији се користи сличан индикатор, али се рачуна другачије, тј. коришћењем следећих променљивих:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Испуњавање квалификационих захтева заснованих на професионалним стандардима и наставним програмима усмерени на компетенције • Даља професионална обука наставног особља на основу количине сати обуке по наставнику током школске године, наиме

	<p>наставници стручног образовања који су дужни да учествују најмање два месеца у стручно усавршавању сваке три године. Статус наставника/тренера такође захтева 160 сати обуке у служби у периоду од претходних 5 година</p> <ul style="list-style-type: none"> • Старосна структура наставника и другачија педагогија • Проток особља, тј. број наставника који напуштају систем и број новопримљених наставника • Држава промовише и подржава даљу обуку наставника (3% фонда зарада наставника користи се за обуку) и додатна обука за наставнике стручног образовања пружа се у посебном програму који се суфинансира из средстава Европског социјалног фонда.
Држава:	Мађарска
Постојећа пракса:	<p>У Мађарској је значење овог индикатора следеће:</p> <p>Такође је индикатор на нивоу система, који показује однос/удео коришћених ресурса у складу са (постизањем) циљева на нивоу сектора. У данашње време када се дешавају веома значајне контекстуалне, структурне и методолошке промене у мађарском систему стручног образовања, овај индикатор има посебну важност јер су потребе за учењем наставника и тренера у СОО-у један од најважнијих фактора за побољшање квалитета стручног образовања. Улога овог индикатора је такође важна на регионалном и институционалном нивоу и има јасну везу са циљевима сектора, региона и институција.</p>
Држава:	Румунија
Постојећа пракса:	<p>У Румунији, формални програми обуке за све врсте запослених у предуниверзитетском образовном систему подлежу акредитацији, где сваки акредитовани програм обуке добија одређени број бодова.</p> <p>По закону, наставно особље (укључујући и наставнике и школске представнике), као и руководеће особље, имају индивидуалну обавезу да постигну најмање 90 бодова сваких пет година, од сваких 45 бодова из програма за унапређење вештина наставника и других програми обуке у вези са реформама у образовању. Бодови се такође могу добити из учешћа у програмима ЕУ (нпр. Сократ, Леонардо). До сада су већину акредитованих програма обуке наставника пружале специјализоване јавне институције (као на пример „Кућа за обуку учитеља“ на окружном нивоу). Што се тиче обуке наставног особља у стручном образовању, постоји потреба за повећаним укључивањем социјалних партнера (нпр. предузећа, организација послодаваца) како би се допринело ажурирању вештина наставника и школских ментора како то захтевају технолошке и организационе промене у економском окружењу.</p>

Држава:	Словенија
Постојећа пракса:	<p>У Словенији су квалификације наставника и тренера дефинисане законом (Закон о образовању) као и обим даљег образовања који захтева стручно образовање пружалаца СОО-а.</p> <p>Подаци се прикупљају упитницима који се шаљу пружаоцима стручног образовања.</p> <p>Ови упитници су усредсређени на квалификације наставника и тренера који су класификовани у три групе како то у Словенији налаже традиција (наставници општих предмета, наставници стручних предмета и тренери у школи). У овој анкети ментори на радном месту још увек нису узети у обзир. Пружаоци СОО-а питају се колико је наставника и тренера у одређеној школској години било укључено у даље образовање краће од 6 дана или више, а колико уопште није било укључено у даље образовање. Једна од ставки односи се на износ утрошених средстава за даље образовање, као и на проценат који овај износ представља у целом буџету пружаоца СОО.</p>

ИНДИКАТОР БРОЈ 3: Стопа учешћа у СОО програмима

Држава:	Естонија
Постојећа пракса:	<p>У Естонији, <i>Развојни план за естонски систем стручног образовања и обуке (2009-2013)</i> користи неке повезане индикаторе:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Удео ученика из средњег стручног образовања од свих ученика средњег образовања • Број полазника обуке у стручном образовању одраслих у СОО установама • Стопа учешћа у целоживотном учењу међу људима старости 25-64 године • Број ученика СОО-а који учествују у обуци на радном месту
Држава:	Мађарска
Постојећа пракса:	<p>У мађарском контексту значење овог индикатора је следеће:</p> <p>Овај индикатор такође даје информације о различитим нивоима стручног образовања. Замислите секторски, регионални или ниво одржавања, а то је наравно важан индикатор и за пружаоце услуга. Вредно је на нивоу сектора вршити ревизију стопе учешћа у различитим врстама школа, стопе учешћа у стручном образовању и обуци, а унутар тога и стопе учешћа у средњем стручном образовању (4-5 година редовног образовања до 14-18 / 19 година ученика) и стопу учешћа у школама за стручно оспособљавање (1-2 године редовног и непуног радног времена у једном циклусу ученицима узраста од 14-16 година). Ове стопе могу</p>

	<p>успоставити врло важне одлуке на секторском, регионалном и локалном нивоу. Размислимо о променама у унутрашњој структури кохорте средњег образовања, услед демографских промена (смањење броја ученика) у насељу. Генерално се може истаћи да се број одељења са средњим образовањем и број одељења у гимназијама нису смањили, али је похађање стручног образовања смањено и та чињеница је истински нарушила економски развој и раст у неким регионима/насељима</p>
Држава:	Уједињено Краљевство
Постојећа пракса:	<p>У Уједињеном Краљевству се анализа учешћа у стручном образовању и обуци у сектору додатног образовања врши на годишњем нивоу од стране Одсека за запошљавање и учење у Северној Ирској (УК). За додатне информације погледати: http://www.delni.gov.uk/professional-and-technical-enrolments</p>
ИНДИКАТОР БРОЈ 4: Стопа учешћа у СОО програмима	
Држава:	Данска
Постојећа пракса:	<p>У Данској су стопа завршетка и стопа запослења најважнији индикатори квалитета у стручном образовању.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Процент завршетка је мера пропорције студената који су започели образовни програм дате године и који заврше тај програм. Процент стварног завршетка кохорте не може се утврдити до одређеног броја година након званичне дужине програма. Стога су проценти завршетка у овом поглављу били израчунати по моделу. • Развијен је помоћни индикатор који израчунава како су многи студенти одустали од IVET програма шест месеци након почетка без започињања другог програма IVET-а. Разлог овог индикатора је да је потребно до 5 година да се зна да ли студенти завршавају свој програм стручног образовања. Временско раздобље је превелико да би се на време реаговало. • Помоћни индикатор за одустајање од школовања користи се у годишњем акционом плану који морају припремити све институције за струковно образовање. СОО институције постављају појединачне циљеве за смањење осипања и истичу најважније активности и иницијативе које треба предузети да би се постигао циљ. Сваке године СОО институције ревидирају и процењују план. <p>Министарство просвете сваке године прати сваки план</p>
Држава:	Естонија

Постојећа пракса:	У Естонији су најважнији индикатори квалитета који постоје: <ul style="list-style-type: none"> - проценат дипломаца који положе квалификациони испит одговарајуће струке (по групама курикулума) - проценат напуштања школе (према групама курикулума)
Држава:	Мађарска
Постојећа пракса:	У Мађарској је значење овог индикатора следеће: Овај индикатор је такође важан и на системском и на институционалном нивоу. Показује ефикасност понуде обуке и програма обуке на секторском, регионалном и институционалном нивоу и пружа главне излазне податке за циљ запошљивости. То је један од важних индикатора обнављања и модернизације садржаја обуке, јер су модуларна структура стручног оспособљавања и различити резултати новог (заснованог на компетенцијама) Националног регистра квалификација (NQR/OKJ) идентификовали смањење стопе напуштања школе (као још један вредан индикатор квалитета) и пружање учесницима диференцијални индивидуални начин учења као приоритет. Модуларна структура обезбеђује могућност придруживања стручном образовању заснованом на школама (IVET) и стручном оспособљавању заснованом на курсевима (CVET, обука одраслих) на системском нивоу заснованом на диференцираном NKR (прелазак на јединствену регулативу садржаја у мађарском сектору СОО) .
Држава:	Румунија
Постојећа пракса:	У Румунији постоје следећи индикатори који пружају додатне информације: <ul style="list-style-type: none"> • Годишње стопе напуштања школе: разлика између броја ученика уписаних на почетку и на крају школе године, као проценат од броја ученика уписаних на почетку школске године • Стопе укупног напуштања према нивоу образовања: засновано на сличној дефиницији о броју уписаних студената на почетку и на крају студијског програма, по сваком нивоу образовања • Стопе успеха: проценат ученика који су положили завршни испит (нпр. након што сте добили сертификат квалификација) од укупног броја уписаних студената за испит • Стопе дипломирања: број ученика који су успешно завршили школску годину подељен са бројем ученика који је остао уписан на крају школске године
ИНДИКАТОР БРОЈ 5: Стопа пласмана у СОО програмима	

Држава:	Естонија
Постојећа пракса:	<p>У Естонији постоје следећи индикатори:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стопа запослености дипломаца 6 месеци након дипломирања по групама курикулума. Број свршених дипломаца је укупан број дипломаца у претходној школској години (од 1. октобра године X до 11. новембра године Y). - Наставак образовања дипломаца на следећем нивоу образовања у наредној школској години (1. новембра)
Држава:	Мађарска
Постојећа пракса:	<p>У Мађарској је значење овог индикатора следеће:</p> <p>То је основни индикатор на свим нивоима СОО-а који може да прати ефикасност промена у садржају на нивоу система, а такође преноси и друштвено-политичке аспекте. Што се тиче социо-политике, важан је фактор да ли се међу циљевима појављују или не трендови економског развоја који могу утицати на структуру обуке система стручног образовања. Овај индикатор пружа информације у вези са целокупном структуром обуке, трговинским групама (секторима) и квалификацијама, али корисни закључци могу се извући и на регионалном и институционалном нивоу. Ово је одлучујући индикатор који мери ефикасност и ефективност стручног образовања у различитим сегментима.</p>
Држава:	Уједињено Краљевство (Северна Ирска)
Постојећа пракса:	<p>У Северној Ирској се спроводи низ анкета о одредишту особа које заврше програм. Често се објављују у Билтену о тржишту рада (нпр. Види http://www.delni.gov.uk/index/publications/r-and-s-stats/labour-market-bulletin/).</p> <p>Недавно су објављена одредишта оних који су завршили програм <i>New Deal</i>, мада треба имати на уму да се програм изричито бави запошљавањем људи генерално, а не искључиво СОО-ом.</p>
ИНДИКАТОР БРОЈ 6: Коришћење стечених вештина на радном месту	
Држава:	Естонија
Постојећа пракса:	<p>У Естонији се коришћење стечених вештина на радном месту не користи као индикатор. Међутим, у оквиру Развојног плана за естонски систем стручног образовања и обуке 2009-2013, задовољство послодаваца квалитетом стручног образовања мери се коришћењем анкета на почетку и на крају референтног периода.</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Задовољство послодаваца мери се уделом испитаника који дају позитивне коментаре на питање „Колико би се могло рећи,

	<p>говорећи о општој ситуацији у ВЕТ-у да се његов квалитет значајно побољшао? “</p> <p>Извор: „Истраживање о задовољству социјалних партнера у стручном образовању и обуци“, TNS Emor, 2008, http://www.hm.ee/index.php?048182</p>
Држава:	Мађарска
Постојећа пракса:	<p>У Мађарској је значење овог индикатора следеће:</p> <p>Овај индикатор служи за процену структуре Националног регистра квалификација, погодан је за праћење диференцираног стручног образовања, а такође се овим индикатором може испитати усклађеност низа квалификација са потребама тржишта рада. Овај индикатор такође квалификује дефиницију садржаја делимичне, гранске и надограђене квалификације, а такође мери ефикасност садржаја прописа на нивоу сектора, региона и институција. Најважнији циљ обнове регулације садржаја је да уместо претходне настава заснована на теорији процес развоја компетенција у фокус стави и тренинг. Кључно питање је у којој мери дипломци могу искористити компетенције стечене током обуке у оквиру контекста на послу, или везаним за посао. У којој мери нови садржај, личне и међуљудске компетенције, компетенције у вези запослењем могу помоћи у проналажењу и обављању посла и колико су флексибилни у испуњавању захтева тржишта рада.</p>
Држава:	Румунија
Постојеће праксе:	<p>У Румунији постоје две методологије за праћење студија, које је одобрило Министарство просвете 2008. године:</p> <p>Једна за IVET пред-универзитетског нивоа и друга за високо образовање, замишљена као исцрпна истраживања међу дипломцима 6. и 12. месеца након завршетка школе. Због буџетских ограничења, имплементација је започела пројектима који се финансирају из програма Европске уније (прва пилот студија финансирана је из програма <i>Phare</i>), а затим неколико пројеката за праћење студија на окружном нивоу који финансира Европски социјални фонд (ЕСФ) .</p>
ИНДИКАТОР БРОЈ 7: Стопа незапослености према индивидуалним критеријумима	
Држава:	Естонија
Постојећа пракса:	У Естонији се ово не користи као индикатор, иако се прикупљају подаци путем Еуростата и доступни су на националном нивоу
Држава:	Мађарска

Постојећа пракса:	У Мађарској је значење овог индикатора следеће: Ово је важан индикатор на секторском, регионалном, локалном и општинском нивоу, који пружа контекстуалне информације о СОО-у у целини, укључујући његове карактеристике садржаја и понуде. Наравно, овај индикатор се може испитати и на институционалном нивоу, јер је вредно истражити статус и развој овог индикатора пре дефинисања стратегије институција, планирања капацитета, покретања акције развоја/унапређења, успостављања и рада систем стручне (даље) обуке наставника.
--------------------------	--

ИНДИКАТОР БРОЈ 8: Распрострањеност рањивих група

Држава:	Естонија
Постојећа пракса:	У Естонији се „распрострањеност рањивих група“ не користи као индикатор. Овај индикатор је разматран, али се на крају од њега одустало. Број ученика са инвалидитетом се, међутим, прати, а и <i>Развојни план за естонски систем стручног образовања и обуке 2009-2013</i> користи следеће индикаторе: <ul style="list-style-type: none"> - Удео дипломаца са умереним или тешким сметњама у учењу који прате основни школски програм или поједностављени наставни план и програм и настављају студије у СОО-у - Удео ученика од 18 до 24 година са основним или нижим нивоом образовања који студирају у СОО (осим затворених лица) од свих људи од 18 до 24 година са основним или нижим нивоом образовања Закони пружају могућности за укључивање нових циљних група (укључујући младе без основног образовања) и за спровођење обуке на радном месту. Од 2006. године Министарство образовања и истраживања дизајнирало је неколико СОО курсева за студенте са или без основног образовања и за особе са инвалидитетом. Ови курсеви омогућавају студентима лакши прелазак на тржиште рада. Не постоји захтев за похађање ових курсева, али за курсеве након основног образовања потребан је сертификат о основном образовању. Штавише, неки од ових програма осмишљени су како би подстакли оне људе који су прекинули основно образовање да се врате образовању. Посебни ЕСФ програми нуде се оним студентима СОО-а који своје програме прате на руском језику. Сврха је осигурати њихову запошљивост на естонском тржишту рада где су знање естонског језика пресудне
Држава:	Мађарска

Постојећа пракса:	У Мађарској је значење овог индикатора следеће: Ово је врло значајан индикатор на сваком нивоу стручног образовања. Он може бити мера флексибилности промењене структуре мађарског стручног образовања јер је један од циљева успостављања диференциране структуре стручног образовања да се помогне појединцу да стекне квалификацију која је корисна и за појединца и за друштво. Систем делимичних квалификација, различити путеви учења олакшани модуларним СОО/NQR промовишу укључивање рањивих група у стручно оспособљавање.
ИНДИКАТОР БРОЈ 9: Механизми за идентификовање потреба за обуком на тржишту рада	
Држава:	Естонија
Постојећа пракса:	У Естонији се ово не користи као индикатор. Министарство образовања и истраживања предвиђа секторске потребе за обуком у стручном и високом образовању на основу извештаја које Министарство економије и комуникација израђује сваке године од 2005. Сваки извештај предвиђа шест до седам година, што омогућава развијање различитих програма обуке према студијској области и нивоима студија. За више информација видети: http://www.mkm.ee/toojouprognosisid
Држава:	Мађарска
Постојећа пракса:	У Мађарској је значење овог индикатора следеће Ово је показатељ на секторском и регионалном нивоу, који мора бити подржан системом који дефинише правце и пропорције обуке. За недавно започету контролу структуре на регионалном нивоу у мађарском СОО важан је индикатор, који показује како и колико се ефикасне методе (које ће се примењивати) примењују за дефинисање структуре обуке унутар и изван школског система (тј. у обуци одраслих) како би се стручно образовање прилагодило развоју на тржишту рада.
Држава:	Ирска
Постојећа пракса:	У Ирској постоји Стручна група за будуће потребе за вештинама (EGFSN). Ова група саветује ирску владу о тренутним и будућим потребама привреде за вештинама и о другим питања везана за тржиште рада која утичу на раст предузећа и запошљавања у Ирској. Има централну улогу у обезбеђивању прогнозе и задовољења потреба тржишта рада за квалификованим радницима. Основана 1997. године, EGFSN подноси извештаје министру за предузетништво, трговину и иновације и министру за образовање и вештине. За више информација посетите http://www.skillsireland.ie/

Држава:	Уједињено Краљевство
Постојећа пракса:	<p>У Уједињеном Краљевству мрежа секторских савета за вештине (SSC) је саставни део процеса планирања, развоја квалификација и финансирања. Надлежни органи користе потврђене информације о тржишту рада како би идентификовали потребе послодаваца за вештинама, а то се огледа у стручним квалификацијама које су развијене и постављене као приоритетне. Развој квалификација је заједнички подухват који укључује организације које додељују квалификације и SSC, а SSC на крају дају своје одобрење ове квалификације пре него што се акредитују и ставе у оквир квалификација и кредита (за Енглеску, Северну Ирску и Велс).</p> <p>У Северној Ирској, Одељење за запошљавање и учење надгледа идентификовање дугорочних приоритета стратешких вештина користећи низ података о тржишту рада и прогнозе, а тиме се пружа подршка подручја која имају приоритет кроз системе финансирања.</p> <p>За више информација видети http://www.delni.gov.uk/</p>

ИНДИКАТОР БРОЈ 10: Шеме које се користе за промоцију бољег приступа стручном образовању и обуци

Држава:	Естонија
Постојећа пракса:	<p>У Естонији, <i>Развојни план за естонски систем стручног образовања и обуке 2009-2013</i> користи неке индикаторе за мерење бољег приступа стручном образовању:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Удео модернизованих домова за ученике у струковним институцијама • Удео модернизованих места за практичну обуку у струковним институцијама • Свест Естонаца о СОО (анкете на почетку и на крају референтног периода) • Удео испитаника који тврде да су добро или поприлично добро информисани о квалитету стручног образовања у данашњој Естонији • Број занимања обухваћених стручним такмичењима • Број ученика по личном рачунару у њиховој употреби <p>Шеме које се користе за промоцију бољег приступа стручном образовању и обуци укључују:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Структуру подршке је обезбедило Министарство образовања и истраживања како би промовисало учења кроз вођење и

	<p>саветовање и кроз примену система за признавање претходног учења и радног искуства.</p> <ul style="list-style-type: none"> • СОО институције, друге врсте образовних институција, као и пружаоци обуке нуде различите могућности учења, које подржавају програми ЕУ и међународне организације. • Нарочито је популарно учење код куће кроз различите могућности е-студија, као и е-учење за образовање одраслих у формалним образовним институцијама. • За период 2008-2013 створени су посебни ESF програми чији је циљ промовисање учешћа у IVET-у и образовању одраслих, укључујући е-учење у СОО-у. <p>Јавно доступни медији такође су постали важни актери у промовисању стручног образовања.</p>
Држава:	Мађарска
Постојећа пракса:	<p>У Мађарској је значење овог индикатора следеће:</p> <p>Ово је индикатор на нивоу сектора, што је важан елемент у успостављању једнаких могућности. Садржи рад пратећих механизма, пружање могућности за целоживотно учење кроз отвореност стручног образовања и обуке одраслих.</p>
Држава:	Португал
Постојећа пракса:	<p>У Португалији је током последњих неколико година предузет низ мера за промоцију бољег приступа стручном образовању и оспособљавању, тј.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Осмишљавање и/или ревизија приступа обуке, усклађујући га са осам основних компетенција које је ЕУ дефинисала 2006. године, повећавајући и тако диверзификујући понуду обуке. • Отварање школа за покрет за целоживотно учење кроз значајно улагање у припрему наставника, тренера, фасилитатора и професионалаца различитих области и подручја обуке. • Увођење нових стратегија и методологија, попут модуларних обука; рад на пројектима или инклузивним активностима; животне историје; биографски приступ; ревизија компетенција; рефлексивни портфолио целоживотног учења (RVCC); вредновање компетенција. • Јака национална јавна кампања о вредности учења пренета изјавом „Исплати се учити“. Створите услове за учешће сваког грађанина у португалском покрету за учење. Успоставите протоколе са предузећима како бисте укључили раднике у Иницијативу за нове могућности.

	<ul style="list-style-type: none">• Конверзија RVCC центара у центре за нове могућности (ЦНМ), приступ за особе старије од 18 година, које нису завршиле опште основно или средње средњошколско образовање или стручну квалификацију. Прва фаза ЦНМ-а је упис, дијагностиковање и усмеравање кандидата.• Укључивање свих јавних и приватних агената и мреже јавних школа у развој активности образовања и обуке; развојна стратегија ЦНМ мреже, која омогућава центрима да функционишу тако што ће мењати локацију
--	---

АНЕКС 3

БИБЛИОГРАФСКЕ РЕФЕРЕНЦЕ

А. Референце Европске уније

1. Правна документа

Копенхашки процес (2002-)

Резолуција Савета о промоцији појачане европске сарадње у стручном образовању и обуци, 19. децембра 2002

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2003:013:0002:0004:EN:PDF>

Декларација из Копенхагена, 29. и 30. новембра 2002

http://ec.europa.eu/education/pdf/doc125_en.pdf

Закључци Савета о осигурању квалитета у стручном образовању и оспособљавању, 18. мај 2004.

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/vetquality_en.pdf

Закључци Савета о будућим приоритетима за унапређену европску сарадњу у области стручног образовања (преглед Мастрихта), 15.-16. Новембар 20004.

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/council04_en.pdf

Саопштење из Мастрихта, 14. децембра 2004. http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/maastricht_en.pdf

Закључци Савета о будућим приоритетима за унапређену европску сарадњу у области стручног образовања (Хелсиники преглед), 13. и 14. новембра 2006

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:298:0008:0011:EN:PDF>

Хелсинико саопштење, 5. децембар 2006

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/helsinki_en.pdf

Закључци Савета о будућим приоритетима за унапређену европску сарадњу у СОО (Бордо ревија), 20. и 21. новембра 2008

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/council08_en.pdf

Саопштење из Бордоа 26. новембра 2008 http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bordeaux_en.pdf

Закључци Савета о приоритетима за појачану европску сарадњу у стручном

образовање и обуци за период 2011-2020 (преглед у Брижу), 18.-19. новембар 2010.
http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/council10_en.pdf

Саопштење из Брижа о појачаној европској сарадњи у стручном образовању и обуци за период 2011-2020, 7. децембра 2010. http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_en.pdf

Европски савет

Закључци Председништва, Европски савет у Лисабону, 23. и 24. марта 2000.
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/00100-r1.en0.htm

Препоруке Европског парламента и Савета

Препорука Европског парламента и Савета од 23. Априла 2008. о успостављању европског оквира квалификација за целоживотно учење
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:111:0001:0007:EN:PDF>

Препорука Европског парламента и Савета од 18. јуна 2009. о успостављању европског кредитног система за стручно образовање и обуку (ECVET)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0011:0018:EN:PDF>

Препорука Европског парламента и Савета од 18. јуна 2009. о успостављању европског референтног оквира за осигурање квалитета за стручно образовање и обуку
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:0010:EN:PDF>

Уговори о Европској унији

Уговор из Мастрихта, Уговор о Европској унији, Службени лист Ц 191, 29. јул 1992.
<http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html>

Лисабонски уговор, Уговор о Европској унији, Службени лист Ц 306, 17. децембар 2007.
<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:EN:HTML>

2. Документа која нису правне природе

ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У Европи у стручном образовању и обуци

Публикације ENQA-VET

EQARF индикатори, преглед и усаглашавање дефиниција, 2009

Студија о скупу индикатора предложених у Европском референтном оквиру за осигурање квалитета за стручно образовање и обуку, 2009.

Резиме резултата тематских група успостављених од стране ENQA-VET-а. Подржавање осигурања квалитета у ВЕТ-у на нивоу читавог система, 2009

<http://www.eqavet.eu/gns/library/publications/2009.aspx>

Европска комисија

Евалуација активности ЕУ: практични водич за службе Комисије. Луксембург: Канцеларија за службене публикације Европских заједница, 2004

Б. Остале референце

Aimic, Alarm, IRM (Publ.) (2002) Стандард за управљање ризиком, Лондон.

http://www.theirm.org/publications/documents/Risk_Management_Standard_030820.p df

Friendly, M. & Denis, D. J. (2001). Прекретнице у историји тематске картографије, статистичке графике и визуализације података. <http://www.datavis.ca/milestones/>

Gasskov, V.(ed.) (2006). Институције за стручно образовање и обуку, књига о управљању и ЦД ром, Међународна организација рада, Женева 2006

http://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/2006/106B09_15_engl.pdf

Ader, M, Berensson K., Carlsson P., Granath M., and Urwitz V., Индикатори квалитета за програме промовисања здравља Health Promot. Int. (2001) 16(2): 187-195
doi:10.1093/heapro/16.2.187

<http://heapro.oxfordjournals.org/content/16/2/187.full.pdf+html>

Olsen, J. (2008). Управа ЕУ: куда одавде? ARENA Радни документ 10/2008.

<http://www.arena.uio.no/publications/working-papers2008/>

Rutkowski, D. (2008). Ка разумевању образовних индикатора, Будућност политике у образовању, издање б. број 4 2008

http://www.wwwords.co.uk/pdf/validate.asp?j=pfie&vol=6&issue=4&year=2008&article=9_Rutkowski_PFIE_6_4_web

Shavelson, Richard J., McDonnell, L. & J. Oakes (1991). Шта су образовни индикатори и индикаторски системи? Практична процена, истраживање и процена, 2(11).
<http://pareonline.net/getvn.asp?v=2&n=11>

Статистика Канаде, Извештај о оквирима за осигурање квалитета за 41. заседање Статистичке комисије УН-а 2010. (Верзија 1, септембар 2009.)
<http://unstats.un.org/unsd/dnss/qaf/qafreport.htm>

Stiglitz, J.E, Sen, A. and Fitoussi, (2009). J.П. Извештај комисије о мерењу економских перформанси и друштвеног напретка.
http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/documents/rapport_anglais.pdf

Стандард управљања ризиком, AIRMIC, ALARM, IRM, Publ, 2002.
http://www.theirm.org/publications/documents/Risk_Management_Standard_030820.p_df